הויבט היינט אן צו לייענען אונזער נייעם ראמאן פון אמעריקאנער לעבען - „וואל סטריט" פון מארק סארדעל

The Daily Hebrew Journal

דער אידישער זשורנאל

אונזערע
טעלעפאן נומערן
זיינען
6830
6831 } טריניטי

אונזער
אפיס
איז אין
542
דאנדעס וועסט

VOLUME XVII No 7291 | Sunday, April 27th, 1930 | יום א', כ"ט ניסן, פרשה תזריע־מצורע, תר"צ. | טאראנטא, זונטאג דער 27־טער אפריל, 1930. | PRICE THREE CENTS

N Y Public Library
476 Fifth Ave
NEW YORK N Y

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
APR 29 1930
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS

טאראנטאר סיטי קאנסיל וועט מעגליך אלס גאנצער רעזיגנירען

אלדערמאן וועלכער האט פארגעשלאגען די ערשטע רעזאלוציע פאר א העכערונג, פאדערט די רעזיגנאציע פון גאנצען קאנסיל. — ספעציעלע פארזאמלונג ווערט גערופען אויפ'ן פארלאנג פון די אלדערמען. — קאנטראלער קלאוד פיערס באשטעטיגט אין א סטייטמענט באשולדיגונג פון פארלאמענט מיטגליעד סעם רייט.

דזשאסטיס רייני גיט ארויס אינדזשאנקשאן געגען געהעכערטע געהאלט

דער כאאס וועלכע הערשט אין סיטי האל צוליעב דעם טומעל אין דער געהאלט העכערונג פאר די שטאדט טאטעס, ווערט וואס אמאל גרעסער און פארפלאנטערטער. באשולדיגונגען פליהען פון איין צד אויפ'ן צווייטען, און עס איז שווער זיך ארויסצופלאנטערן און וויסען ווער עס זאגט דעם אמת און ווער ניט.

פון דעם וואס עס איז געשעהן ביז יעצט איז קלאהר, אז דער מעיאר און די קאנטראלערס סאמערוויל און ראבינס, וועלכע האבען אין דער לעצטער מינוט חרטה געהאט און האבען געשטימט געגען דער העכערונג, האבען די גאנצע צייט געוואוסט וועגען די פלענער, און האבען געארבייט פאר דעם אז די העכערונג אין געהאלט זאל דורכגעפיהרט ווערען, ניט אכטענדיג וואס זיי לייקענען עס.

פון דעם טומעל איז אויך קלאהר, אז די אלדערמען וועלכע האבען געשטימט פאר דער העכערונג פון זייער אייגענעם געהאלט פון 500 דאלאר א יאר צו 1200 דאלאר, וועלען די העכערונג אזוי שנעל ניט באקומען, ווייל אורווינג ראבערטסאן, דער רעדאקטאר פון דער היגער ענגלישער צייטונג די „טעלעגראם", האט אלס שטייער צאהלער, ארויסגענומען אן אינדזשאנקשאן אין אסגוד האל, דירעקטירענדיג דעם שטאדטישען פינאנץ קאמישיאנער ניט אויסצוצאהלען די אלדערמען דעם געהעכערטען געהאלט, דאס מיינט אז דער מעיאר און די קאנטראלערס וועלען קענען באקומען זייער געהאלט.

אורווינג ראבערטסאן האט זיך געווענדט צו דזשאסטיס רייני, פארלאנגענדיג דעם אינדזשאנקשאן. ווען דער פארלאנג איז פארהאנדעלט געווארען פון דזשאסטיס רייני, האט די באארד אף קאנטראל מיט דריי שטימען געגען צוויי, באשלאסען זיך ניט צו שטעלען געגען דעם פארלאנג, און לאזען ראבערטסאנ'ען ארויסנעהמען דעם אינדזשאנקשאן.

דער אינדזשאנקשאן, וועט צוריקגעקעהרט ווערען אין געריכט דעם 5־טען מאי, דאן וועט פארקומען א פראצעס.

ספעציעלער קאנסיל מיטינג דעם 5־טען מאי

ביז דעם פארהער פאר דזשאסטיס רייני, דער אינדזשאנקשאן זאל פארבלייבען א שטענדיגער אדער זאל ארונטערגענומען ווערען, וועט פארקומען א ספעציעלע פארזאמלונג פון סיטי קאנסיל, ביי וועלכער דער גאנצער ענין וועט אויסגעדראשען ווערען.

אלדערמאן קעריק האט באקומען אונטערשריפטען פון 16 אלדערמען אויף א רעזאלוציע וועלכע פאדערט אויף דעם מעיאר צו רופען א ספעציעלע פארזאמלונג פון סיטי קאנסיל. דער מעיאר קען אזא פארלאנג ניט צוריקווייזען, און אזא ספעציעלע פארזאמלונג וועט פארקומען דעם 5־טען מאי.

אין דער זעלבער צייט האט אלדערמאן דזשא רייט פון ווארד 6, וועלכער האט פארגעלייגט די ערשטע רעזאלוציע אין סיטי קאנסיל אז דער געהאלט פון מעיאר, קאנטראלערס און אלדערמען זאל געהעכערט ווערען, האט אנאנסירט אז ביי דער ספעציעלער פארזאמלונג וועט ער אריינברענגען א רעזאלוציע, אז צוליעב דעם וואס די בירגער אין טאראנטא האבען ניט מעהר קיין צוטרויען צום סיטי קאנסיל, זאל דער גאנצער קאנסיל אין א קערפערשאפט רעזיגנירען, און נייע וואהלען זאלען פארקומען.

בלויז עטליכע אלדערמען זענען איינשטימיג מיט דעם דאזיגען פארשלאג, די איבעריגע אבער טענה'ן אז דאס איז ניט פראקטיש, ווייל די גאנצע העכערונג אויף דעם געהאלט פון סיטי קאנסיל באטרעפט 17,800 דאלאר, און נייע וואהלען וועלען דער שטאדט קאסטען 70,000 דאלאר.

אז ביי דער ספעציעלער פארזאמלונג פון סיטי קאנסיל וועט זיין פרעהליך, וועגען דעם איז קיין צווייפעל ניט, און אלע גרייטען זיך שוין צום ספעקטאקעל. עס איז אבער אויך מעגליך אז דער מעיאר אליין וועט נאך אויף קומענדען מאנטאג איינרופען א ספעציעלע פארזאמלונג פון קאנסיל.

קאנטראלער פיערס באשטעטיגט סטייטמענט פון סעם רייט

אין די באשולדיגונגען און קאנטער באשולדיגונגען צווישען מעיאר וועמפ און לעגיסלאטור מיטגליעד סעם רייט, וועלכער האט אריינגעבראכט דעם ביל אין דער לעגיסלאטור אז דער סיטי קאנסיל זאל האבען דאס רעכט צו העכערען זיין געהאלט אהן דעם וויסען פון די בירגער, איז נעכטען צוגעקומען א סטייטמענט פון קאנטראלער קלאוד פיערס.

ווי באקאנט, האט סעם רייט, מ.פ.פ., אין א סטייטמענט באשולדיגט דעם מעיאר, אז ער, דער מעיאר, האט פון איהם פארלאנגט אריינצוברענגען דעם ביל אין דער לעגיסלאטור. דער מעיאר האט עס געלייקענט און האט באשולדיגט דעם לעגיסלאטור מיטגליעד, אז ער איז נאר געקומען צום מעיאר בעטען מ'זאל איהם באשטימען אלס מיטגליעד פון דער טאראנטא טרענספארטיישאן קאמישאן, און אז ער, מעיאר וועמפ, האט אנטזאגט זיין בקשה.

קאנטראלער פיערס איז נעכטען ארויסגעקומען מיט א סטייטמענט אין וועלכען ניט נאר באשטעטיגט ער דעם ערשטען סטייטמענט פון סעם רייט, נאר ער גיט נאך צו, אז אין יאנואר, גלייך ווי די יעצטיגע באארד האט זיך גענומען צו די שטאדטישע געשעפטען, איז שוין פארהאנדעלט געווארען וועגען העכערען דעם געהאלט פון גאנצען סיטי קאנסיל, און אז דער מעיאר צוזאמען מיט אלע קאנטראלערס זענען אין דעם געווען איינשטימיג.

עס ווערען דערווארטעט סענזאציאנעלע איינצעלהייטען ווען די פראגע וועט קומען אין געריכט.

סיטי האל אויטאריטעטען גלויבען, אז דער ספעציעלער קאנסיל מיטינג וועט באשטימען א ריכטער אונטערזוכען דעם גאנצען ענין.

פארגעסט ניט איבער־צורוקען דעם זייגער

דיי לייט סייווינג, (שפארען טאג ליכט) הויבט זיך אן אין טאראנטא היינט, דעם 27־טען אפריל, דאס מיינט אז מען דארף רוקען דעם זייגער א שטונדע אין פאראויס. דאס בעסטע איז איבערצורוקען דעם זייגער שבת ביינאכט איידער מען לייגט זיך שלאפען. אין יעדען פאל פארגעסט ניט אנצושטעלען ריכטיג דעם זייגער.

ווארדען פון אהייא געפענגעניש ווארפט שולד פון אויפשטאנד און אונרוהען אויף קאמוניסטען

ווארדען פון געפענגעניש וואו 320 מענשען זענען פארברענט געווארען דערציילט, אז 100 אנארכיסטען און קאמוניסטען וועלכע געפינען זיך צווישען די פיער טויזענט געפאנגענע, מאכען אן אלע צרות און העצען צו אונרוהען.

קאלאמבוס, אהייא, אפריל 26. — ווארדען פ. ע. טהאמאס פון אהייא סטייט געפענגעניש, אין וועלכען 320 מענשען זענען לעצטען מאנטאג פארברענט געווארען צום טויט, בלויז דערפאר וואס די וועכטער האבען מורא געהאט ארויסצולאזען די ארעסטאנטען פון די שטיינערנע אוים מורא אז זיי וועלען אנטלויפען אין דער צייט ווען עס האט אויסגעבראכען א פייער, איז היינט ארויסגעקומען מיט א פזמון אז די קאמוניסטען זענען שולדיג אין די אונרוהען וועלכע הערשען יעצט אין געפענגעניש.

טהאמאס האט פאר דער אונטערזוכונגס קאמיסיע דערקלעהרט, אז צווישען די 4,000 ארעסטאנטען וועלכע געפינען זיך אין געפענגעניש, זענען דא 100 געפעהרליכע אנארכיסטען און קאמוניסטען, זיי זענען אלע פארברעכער, און זיי פיהרען עס אויף אלע צרות. מינדליך העצען זיי אויף די איבעריגע ארעסטאנטען, זיי באקומען אויך הילף פון קאמוניסטען פון אויסוועניג, און דרוקען זאגאר קאמוניסטישע פאמפלעטען אין געפענגעניש.

מיט די דאזיגע פארברעכער איז נאך א גרעסערע צרה איידער מיט אנדערע פארברעכער, די אנארכיסטען און קאמוניסטען באריהמען זיך מיט זייערע פארברעכענס, די וואנען פון געפענגעניש מוזען זיך דעריבער מעהר אפגעבען מיט די דאזיגע פארברעכער און האלטען א שארפערע אויג אויף זיי, האט טהאמאס געזאגט.

דער ווארדען האט אויך צוגעגעבען, אז די צייט איז ניט ווייט ווען די רעגירונג וועט מוזען זיך באנוצען מיט סאלדאטען פון דער ארמיי צו באוואכען די געפענגענישע אינוואוינער.

די אונטערזוכונג וועגען דער שוידערליכער קאטאסטראפע אין געפענגעניש לעצטען מאנטאג, געהט נאך אן, און ניט אכטענדיג אלע פאדערונגען אז דער ווארדען זאל ארונטערגעזעצט ווערען, האלט זיך גאווערנאר קופער ביי זיינס, אז ביז נאך דער אונטערזוכונג וועט ער קיין זאך ניט טאן.

דאמיניאן פאליציי קאנפיסקירט ביכער פון א. ב. ס. מיטגלידער

אויף אינסטרוקציע פון ארטהור סלאט קי. סי. האט די ראיאל קענעדיען מאונטעד פאליציי נעכטען געמאכט איבערפאלען אויף א צאהל אפיסעס פון מיטגלידער וועלכע באלאנגען צום אמאלגאמייטעד בילדערס קאנסיל און האבען קאנפיסקירט א צאהל ביכער.

דאס איז געטאן געווארען אין א צאהל אפיסעס אין לאנדאן אנטעריא, ווינדזאר, אנטעריא און טאראנטא.

די פאליציי האט אויך באזוכט די אפיסעס פון ל. מ. סינגער קיי. סי. דער קאמישיאנער פון איי. בי. סי. און וו. פ. אקאנער ק. סי. זיין אדוואקאט. אויב די פאליציי האט פון די אפיסעס אויך ארויסגענומען ביכער איז ניט באקאנט.

די ביכער זענען צוגענומען געווארען אין פארבינדונג מיט דער אונטערזוכונג וועלכע איז אנגעפיהרט געווארען פון קאשיאנער גארדאן וואלדראן.

היינט א פרץ מעמאריעל פארזאמלונג

אין ציון האל בעווערלי סטריט, וועט היינט אכט אווענט פארקומען א. י. ל. פרץ מעמאריאל פארזאמלונג אראנזשירט פון י. ל. פרץ ברענטש אידיש נאציאנאלער ארבייטער פארבאנד.

א. רייזנווין, וועט ריידען איבער פרץ'ן, און די קינדער פון דער פארבאנד פאלקס־שול, וועלען דעקלאמירען פרץ'ס זאכען.

וואטיקאן פארריכט אן אלטען טעות

וויען אפריל 26. — די אינטערנאציאנאלע קאמיסיע פון דעם וואטיקאן, וועלכע האט צו טאן מיט רעווידירען די ביבלישע טעקסטען, האלט ביי באשליסען צו ענדערען יענע שטעלען, וואו דער אידישער גאט ווערט פארגעשטעלט אלס אן "אל קנא ונוקם", וואס ווערט שטארק אויסגענוצט פון די אידישע שונאים, צוליעב דער שלעכטער פארגרייזטער איבערזעצונג.

דעם גרייז האט אויסגעפונען בנימין דאנעט, א בעקער־געהילף פון וויען. ער האט וועגען דעם אויפמערקזאם געמאכט קארדינאל גאסקעט. און יעצט ווערט עס דער טעות אויסגעבעסערט. דער גרייז זאל האבען געמאכט געווארען אין יאהר 270 פאר דער קריסטליכער צייטרעכנונג, ווען די ביבעל איז אין אלעקסאנדריע איבערזעצט געווארען אין גריכיש. און וועלכער עס איז שפעטער געמאכט געווארען די רוימיש־לאטיינישע איבערזעצונג.

סאלדאטען געשיקט צו די גרעניצען פון אפגאניסטאן

לאנדאן אפריל, 26. — צוויי קאמפאניעס ענגלישע סאלדאטען מיט מאשין ביקסען זענען אפגעשיקט געווארען אין פעשאוואר, אפגאניסטאן, צו פארשטארקערען דעם דארטיגען גארניזאן.

די סאלדאטען זענען אהין געשיקט געווארען ווייל די ווילדע שבטים אין יענע געגענדען האבען ווידער געמאכט אן אויפשטאנד און באדראהען די אויסלענדער

די ענגלישע אויטאריטעטען האבען אויך מורא, אז איינינגע פון די ווילדע שבטים זאלען זיך ניט אריינכאפען אין אינדיע אין די אונארדנונגען וועלכע הערשען דארטען.

ז. מלמד צוגאסט אין שטאדט

אין טאראנטא געפינט זיך איצט א חשוב'ער גאסט אין דער פערזאן פון ז. מלמד. דער שליח פון דער געזעלשאפט „ביכער", וועלכע איז מיט עטליכע חדשים צוריק געגרינדעט געווארען אין ניו יארק.

ענגלישע ארמיי און נייווי קאנצענטרירט אין אינדיע צו האלטען ארדנונג אום יעדען פרייז

מיטעללענדישע פלאטע שטייט גרייט פאר אינדיע. — לופט־שיפען געשיקט פון כינא. — שטענדיגע ארמיי פון 75 טויזענט איז פארשטארקט געווארען מיט נאך פופצעהן טויזענט. — פראגע וועגען אינדיע אין פארלאמענט.

באמביי, אינדיע אפריל 26 — די ענגלישע ארמיי, נייווי און לופט פלאטע איז קאנצענטרירט צו האלטען ארדנונג אין אינדיע אום יעדען פרייז. אין לאנד הערשט פאקטיש קריגס צושטאנד, קיין נייעס וועט ווייטער ניט ארויסגעלאזען ווערען פון אינדיע וואו עס וועט ניט דורכגעקוקט ווערען פון צענזור.

די ענגלישע מאכט אין אינדיע איז מיט אלעם פארברייטעט צו האלטען ארדנונג און ווינשט אז זי זאל זיך מיט דער מאכט ניט דארפען באנוצען.

אין לאנדאן איז מען ערנסט באזארגט וועגען דער לאגע. עס ווערט פאקטשטאנען אז די ענגלישע לופט פלאטע אין אינדיע איז פארשטארקט געווארען מיט 100 לופט שיפען. פון כינא זענען לופט שיפען געשיקט געווארען נאך אינדיע.

דער ענגלישער מיטעללענדישער פלאט שטעהט גרייט קאנצענטרירט אין מאלטא און וועט אויפ'ן ערשטען רוף אפפאהרען נאך קאראטשי, באמביי און אנדערע סטראטעגישע פונקטען.

מאהאטמא גאנדי ווערט דערווארטעט אין באמביי אין צוויי וואכען ארום און דארטען ווערען שוין יעצט אנגענומען אלע נויטיגע מיטלען צו פארמיידען אונרוהען.

אין אינדיע געפינען זיך 75 טויזענט ענגלישע סאלדאטען און זיי זענען פארשטארקט געווארען מיט נאך 15 טויזענט סאלדאטען.

די ביז איצטיגע באריכטען פון אינדיע ווייזען אז דער פרידליכער ווידערשטאנד האט זיך פארוואנדעלט אין א בלוט קאמפאניע. ביז יעצט זיינען שוין 5 מענשען געפאלען טויט אין דעם גאנדי קאמפיין. הונדערטער זענען פארוואונדעט געווארען און מעהר זענען ארעסטירט און פארשיקט געווארען אין די טורמעס.

אין ענגלאנד דערווארטעט מען אז קומענדע וואך וועט די מעקדאנאלד רעגירונג מאכען א סטייטמענט וואס זי האט בדעה צו טאן אין אינדיע. אין דער לייבאר פארטיי זענען די מיינונגען פארשיעדענע אין באצוג צום ווייטערען שריט פון ענגלאנד אין אינדיע. קיינער אבער אויסער די פארלאמענט מיטגליעדער פון דער אינדעפענדענט לייבאר פארטיי האבען ניט גענומען קיין פעסטע שטעלונג.

טעלעגראמען וועלכע זענען דערהאלטען געווארען פון לאקאר, קאלקוטא און אנדערע געגענדען אין אינדיע מעלדען אז בלוטיגע צוזאמענשטויסען זענען נעכטען פארגעקומען צווישען פאליציי און הינדוסען. א צאהל מענשען זענען פארוואונדעט געווארען.

איבער 10 טויזענט מענשען האבען שוין באזוכט דעם נייעם צוגעבויטען פאוויליאן פון דזשענעראל האספיטאל

א סטייטמענט ארויסגעגעבען פון די דירעקטארען פון דזשענעראל האספיטאל לויטעט, אז מעהר ווי צעהן טויזענט טאראנטאר איינוואוינער האבען באזוכט דעם נייעם פאוויליאן פון דזשענעראל האספיטאל, וועלכעס איז ערעפענט געווארען זייט לעצטען דאנערשטאג.

די דירעקטארען האבען געמאכט אן עפענטליכע איינלאדונג צו די היגע בירגער, צו קומען זעהן די נייע צוגעבויטע געביידע, און אלס ענטפער שטעהען איצט שורות פון טויזענטער מענשען וועלכע זענען נייגעריג צו זעהן די נייע געביידע און איהרע אויסשטאטונגען, און איינריכטונגען.

א ספעציעלע נוירסעס קאמיטע פיהרט ארום די באזוכער ארום דעם פאוויליאן, און צייגט זיי אלעס אין וועלכעס זיי זענען פאראינטערעסירט.

צווישען די באזוכער זענען אויך פאראן פיעלע אידען.

פארבאנד סעקרעטאר צו גאסט אין שטאדט

ל. סיגאל גענעראל סעקרעטאר פון אידיש נאציאנאלען ארבייטער פארבאנד, איז היינט צו גאסט אין שטאדט. אין די אינטערעסען פון פארבאנד.

ער וועט היינט באזוכען די היגע בראנטשעס, און אדרעסירען אן אלגעמיינע עקזעקוטיוו פארזאמלונג, אין פארבאנד אינסטיטוט, סיסעל סטריט.

ארבייטסלאזער ארעסטירט אויף א פארדאכט אז ער האט געוואלט מאכען האלד אפ אויף א באנק

די אויפגאבע פון די באנק מענעדזשערס איז איצט געווארען צו פארהיטען „האלד־אפס" אויף זייערע בענק, און אלס רעזולטאט איז פרייטאג נאכמיטאג ארעסטירט געווארען ראבערט מעקלין, 39 יאר אלט, ארומדרעהענדיג זיך מיט א „טאי" רעוואלווער אין קעשענע, פאר דער באנק, לאגאן און דזשערארד סטריט.

דער באנק מענעדזשער האט איהם געזעהן ארומדרעהען זיך צוויי שטונדען צייט פאר דער באנק, און אכטונג געבען אויף יעדען פארבייגעהער. ער האט גערופען פאליציי, וועלכע האט איהם ארעסטירט און ביי איהם געפונען דעם „טאי" רעוואלווער.

אין פאליס סטיישאן האט ער דערצעהלט אז ער איז ארבייטסלאז זייט דעם ערשטען יאנואר. ער איז 11 יאר אין קענעדע, געקומען אהער איז ער פון ענגלאנד, וואו ער האט איבערגעלאזען א פרוי מיט צוויי קינדער.

אויף דער פראגע פארוואס ער האט זיך אזוי לאנג ארומגעדרעהט ארום דער באנק, האט ער קיין צופרידענשטעלענדען ענטפער ניט געקענט געבען.

דער באנק מענעדזשער איז זיכער, אז מיט זיין פארזיכטיגקייט האט ער פארהיטען א „האלד־אפ" אויף זיין ברענטש.

אן אונטערנעהמונג פאר די „ציש"א" שולען

אין צוזאמענהאנג מיט דער דעלעגאציע פון די ציש"א שולען וועלכע געפינט זיך אין שטאדט, איז אויף היינט ארראנזשירט א הויז צו הויז זאמלונג פאר די ציש"א שולען אין פוילען.

טאראנטאר בראקער שטעלט אן פארטיידיגער פאר 17 יאריגער באנדיטקע

קעטעלין באיל די 17 יאהריגע בלאנדינקע פון באפלא, וועלכע האט צוזאמען מיט איהר שוואגער סעסיל אירווינג געמאכט אזא געוואגטען האלד אפ דאנערשטאג אויף א ברענטש פון דער באנק אף קאמערץ האט שוין א פארטיידיגער.

א געוויסער טאראנטאר בראקער וועלכער האט געזעהן קעטעלינ'ס בילד אין די צייטונגען האט זיך מיט איהר פאראינטערעסירט און האט אנגעשטעלט זיין אדוואקאט מר. מארי ל. חפץ זי צו פארטיידיגען. דעם בראקערס נאמען ווערט ניט פאראפענטליכט.

טראמוואי סטרייק אין שאנכאי

שאנכאי אפריל 26. — די גאנצע טראנספארטאציע אין דעם אויסלענדישען קווארטאל פון שאנכאי איז היינט פאראלאזירט געווארען צוליעב א סטרייק.

די כינעזישע טראמוויי מאטארלייט און קאנדוקטארען פאדערען א העכערען געהאלט און רייז פארציעס.

ווי עס ווערט דערקלעהרט איז די קאמוניסטישע פראפאגאנדע פאראנטווארטליך פאר דעם סטרייק.

יונגערמאן געשטאכען ביי א פארזאמלונג אין אוקראינער האל

מיט א גאנץ שארפער שער, וועלכע איז אריין צוויי אינטשעס טיעף אין זיין קערפער, איז ראבערט האר, זיבעצען יאהר אלט, צוגענומען געווארען אין ערנסטען צושטאנד אין וועסטערן האספיטאל פרייטאג נאכט.

ווי די פאליציי גיט איבער, איז דער יונגער בחור, אין באגלייטונג פון זיינע צוויי חברים געגאנגען צו א פארזאמלונג אין אוקראינער האל באטהורסט סטריט. הפנים אז ער איז דארט געווען ניט זעהר קיין אנגעלייגטער גאסט. און בעת ער האט זיך געהיצט אין א דעבאטע, האט ער באקומען מיט דער שער אין זייט. ער איז געפאלען אין אונמאכט, פארלירענדיג א היבש ביסעל בלוט.

ווען די פאליציי איז אנגעקומען האט זי געטראפען א ליידיגען האל. אזוי אז קיינע ארעסטען זענען ניט געמאכט געווארען.

דער געשטאכענער געפינט זיך אין אן ערנסטען צושטאנד.

צו די איינוואוינער פון הארבארד דיסטריקט

א קלינינג, פרעסינג, און ריפיירינג סטאר, איז ערעפנט געווארען אין

161 הארבארד סטריט

קארנער באררען, וואו אלעס ווערט געמאכט אויפ'ן בעסטען אופן, פון א היימישען בעל מלאכה, וועלכער פאריכט אייערע אלע מלבושים.

אלע אייערע הויז ארטיקלען ווערען צוגענומען פון אייך, געקלינט, געפרעסט, און פאריכט און צוריק געבראכט צו אייער הויז אין ארדנונג.

טעלעפאנירט טריניטי 3571.
שלום ראזענבוים, אייגענטימער.

סעה ראבערט בארדן

פרעזידענט פון די
קראון לייף אינשורענס קאמפאניע

חזן מ. קאפלאן

ספעשעל רעפרעזענטאטיוו

M. KAPLAN & SON
General Insurance
Kaplan Customs Brokers
55-57 YONGE STREET
Elgin 8156-8157

וואוינונג 47 ראוז פארק דר.
טעלעפאן היילאנד 1960.

באַרגיינס

ווער עס וויל לייגען הארדוואוד פלארס און סקרייפען אלטע פלארס און ווענירען סטעפס רופט אף:

J. KRAFT

597 שאו סט.
קענוואוד W 6517
מיר נוצען דעם בעסטען מאטעריאל

BUILDERS Moulding Co.

ACME BRAND
HARDWOOD FLOORING

גאראנטירט פאר א פוירסט קלאס דזשאב.
ווארט ניט ביז דער לעצטער מינוט.

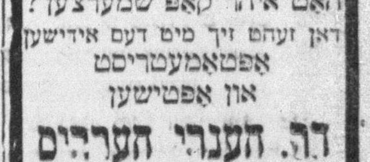

האט איהר אויגען טראבעל?
האט איהר קאפ שמערצען?
דאן זעהט זיך מיט דעם אידישען אפטאמעטריסט און אפטישען

דר. הענרי הערריס

279 קאלעדזש סט.
(לעבען ספעדיינע)
אפען ביז 9 אוהר אין אווענט.

Dr. Henry Harris
EYESIGHT SPECIALIST
Phone Trinity 6604
279 College St., near Spadina
Open until 9 p.m.

שיקט אייערע קרובים

הילף

קומט אדער טעלעפאנירט אייער ארדער
— צו —
חפצ"ים שיפסקארטאר
DOMINION TICKET OFFICE
(5971 עדלייד)
143 קווין סט. וועסט
אמעריקאנער דאלארען געצאלט איבעראל.
געלט געשיקט 2 מאל טעגליך.
ביליגע רעיטס.
שיפסקארטען, בירגער-פאפירען, אינשורענס. — 13 יאר אין ביזנעס.

צו פאררענטען

צו פאררענטען א שעהנע פארנישד רום מעסיגע רענט. פרעגען 331 פאלמערסיאן עווענו. טריניטי 3750.
380-4-28

צו פאררענטען 1 אדער 2 רומס. פרעגען 294 מאנטראוז עווענו.
378

צו פאררענטען א שעהנע ליכטיגע פארנישד רום. פאסיג פאר א ליידי אויף ביטרים סטריט. היים פריווילעגען. טעלעפאן טריניטי W 5035.
362

צו פאררענטען 1 אדער צוויי שעהנע ליכטיגע רומס מיט אדער אהן פארניטשור אין היל דיסטריקט. טעל. הילקרעסט 7345.
365.

צו פאררענטען צוויי רומס דאונסטעירז הארדוואוד פלארס, אלע בעסטע קאנוויניענס. יעצט ליידיג. פרעגען 269 פאלמערסטאן עווענו.
361-4-28

צו פאררענטען א סטאר מיט 5 רומס אין וואלטאן סטריט, איינגעטרייטע גראסערי פאר 18 יאהר. רענט 35 דאלאר א חודש. פרעגען 42 מיידזשאר סטריט.
360

צו פאררענטען רומס מיט אדער אהן פארניטשור. פרעגען 652 יוקליד עוו.
356

צו פאררענטען א שעהנע פארנישד רום אין א נייע היים פאסיג פאר אן אינטעליגענטען באי אדער מיידעל. פרעגען 9 היידען פארק.
358-4-28

צו פאררענטען א מאדערנעם פלעט. אלעס אפ-טו-דייט, יעצט ליידיג. פרעגען 437 מענינג עווענו. טריניטי W 4069.
359-4-28

צו פאררענטען א פלעט פון 4 רומס אלע קאנוויניענס סטים היט, טעלעפאן 39 אקספארד סטריט.
טעלעפאן טריניטי W 0524.
243

צו פאררענטען א נייע דעקארירטען פלעט אלע קאנוויניענס. פרעגען 90 גרייס סטריט.
374-4-28

צו פאררענטען א סטאר מיט רומס, פאסיג פאר יעדער ביזנעס איז יעצט א פיש סטאר, 820 דאנדעס וועסט. בעסטען סעקשאן. פרעגען 239 פאלמערסטאן עוו. טריניטי F 6293.
372-4-28

צו פאררענטען אדער פארקויפען א סטאר, 6 רומס, גאראדזש פאר צוויי קארס. אלע קאנוויניענס. פרעגען 480 דאנדעס וועסט. טריניטי 7430, אדער טריניטי 7899.
367-4-28

THE NEW CENTRAL REALTY

514 Dundas St. West

טעלעפאן — טריניטי 1652.
אווענטען — גראווער 0839.
הילקרעסט j 7712

אט זענען עטליכע פון אונזערע באַרגיינס

קאסטאם שניידעריי און קלינינג און פרעסינג ביזנעס, אין בעסטען געגענד פון שטאדט, מיט א דורכשניט פון 80 דאלאר ריינעם פראפיט א וואך.

קאפעטעריא און באקס לאנטש אין א בילדינג דאון טאון אריינגעהמענדיג פון פיער ביז פינף הונדערט דאלאר א וואך. קורצע שטונדען און גרויסע פראפיטען.

קאנפעקשאנערי ביזנעס אויף א דאונטאון קארנער, אריינגעהמענדיג פון פיער ביז פינף הונדערט דאלאר א וואך.

הייזער

$3.800 — מארקהאם סטריט, 6 רומס, סעמי דיטעטשט, הארדוואוד פלארס איבעראל, סייד ענטרענס, בעק ליין, גאראדזש, זעהט עס באלד. בלויז 500 דאלאר קעש.

$3.900 — קראפארד סטריט, סאליד בריק, סעמי דיטעטשט. 8 רומס, פולער קאנקריט קעלער, סייד ענטרענס, געפלאסטערטער לעין, גאראדזש.

האט אין זינען אז מיר האבען שטענדיג גענוג קעש — איהר קאנט לייען וועלכע סומע איהר ווילט אויף קורצען נאטיס און אויף זעהר גינסטיגע טערמס צו אויסצאהלען.

דאנדעס און ספעדיינע בראנטש
514 דאנדעס סט. וועסט.

CENTRAL FINANCE CORPORATION
BRANCH OFFICE
514 Dundas St. West cor. Spadina, Trinity 4862
C. I. BENJAMIN, Manager

צו פארקויפען

6 הייזער פראנט בריק, אלע קאנוויניענס צו פארקויפען פאר 12000 דאלאר, ברענגט אריין $1800 א יאהר רענט מיט קליינע קעש.

$6100 גרייס אריבער קאלעדזש. סאליד בריק, אלע קאנוויניענס. א בארגיין ווי אויך אנדערע הייזער צו פארקויפען, שפיגעל קינגסדייל 9846.
329

א גרויסער בארגיין א נייע הויז צו פארקויפען אלע מאדערנע קאנוויניענס. 426 שאה סטריט, לאידברוק 4120.
363

8 טויזענט דאלאר דאבעל סטאר, 8 רומס. גאראדזש סט. קלעיר. גוטען סעקשאן קען אפצאמען פאר צוויי סטארס. וויל בייטען פאר אנדערע פראפערטי.

אויך אנדערע הייזער צו פארקויפען ביליג.

טעלעפאנירט טריניטי 2221.
366

צו פארקויפען א האלבען טאן שעוו טראק 1928. פרעגען 193 מיקאל סטריט
370

צו פארקויפען א האלבען טאן טראק פענעל באדי אין גוטען ארדער. פרעגען 459 קווין סטריט וועסט.
369-4-28

צו פאררענטען אן אפ טו דייט פלעט פון 3 רומס אין א נייע הויז, שאוער, אלע אנדערע קאנוויניענס. ביי א קליינע פאמיליע, פאסיג פאר א קאפעל 63 ראקסטאן ראוד.

צו פאררענטען א שעהנעם פלעט פון דריי רומס סטים היט, עלעקטריק, הארדוואוד פלארס, טעלעפאן צום נוצען. פרעגען 256 הארבארד סטריט.

***

א גוטע פאזישאן צו מאכען א לעבען פון א דריי גודס סטאר אין בעסטען געגענד פון שטאדט. וועט נעהמען א הויז פאר'ן געלט. שעהנע וואוינונג. ביליג רענט. פרעגען גלעדסטאן 1577.
373

45 הונדערט מענינג נעבען בלור, סאליד בריק הויז, 6 רומס.

52 הונדערט שענאן נעבען דאווערקורט סאליד בריק הויז, 8 רומס.

53 הונדערט מיידזשאר סאליד בריק הויז, 8 רומס, סטים היט.

5 הונדערט גרייס נעבען קאלעדזש סאליד בריק הויז 8 רומס.

52 הונדערט מארקהאם, נעבען הארבארד, סאליד בריק הויז, 8 רומס, סאנרום.

פרעגען געלער 18 ראס סטריט, טעלעפאן טריניטי W 8962.
368

55 הונדערט סאליד בריק מיידזשאר נעבען אלסטער, 8 רומס. סקווער פלען, גייער פארנים, בעסטען קאנדישאן, בעסטע דעקארייישאנס. פיקסטשורס און בליינדס, הארדוואוד דורכאוים. בעסטען קאנדישאן.

6 טויזענט דאלאר סטאר מיט רומס. קווין נעבען באטהורסט.

ווער עס וויל מאכען א שעהן לעבען, א סעקאנד הענד סטאר פאר יאהרען. וועט איבערגעבען מיט לייסענס. אורזאכע פארלאזט טאראנטא.

גרויסער בארגיין צו פארקויפען 2 סטארס מיט רומס. קווין וועסט נארט זייט 32 פוס פראנטעדזש צו א בעק ליין.

63 הונדערט סאליד בריק הויז. גרייס נארט פון קאלעדזש, 8 רומס הארדוואוד גאראדזש, אלע קאנוויניענס.

מיר האבען פיעלע הייזער און סטארס אין די בעסטע סעקשאנס.

אויך בייטען מיר אלערליי פראפערטיס.

ווער עס האט און ווער עס וויל בייטען א פראפערטי אדער עפעס אנדערש ווענדעט זיך צו די ר. ל. לאנדאן ריעלטי טריניטי 1291. אפיס עדלייד 3608.
2101

פייפערהענגינג און פיינטינג

אייער אלטער באקאנטער פייפערהענגער און פיינטער נעהמט אן קאנטראקט דזשאבס צו די בילינסטע פרייזען. די בעסטע ארבייט גאראנטירט. קיין דזשאב צו קליין אדער צו גרויס. עסטימייטס פריי סעם קאץ, 166 אסינגטאן עוו. לאידבוק 2350.
264-5-25

צו פארקויפען

סקארבארא האיטס פארק

פארזיגעלטע טענדערס וועלען דערהאלטען ווערען פאר דיזען איינקויף פון 58.2 אקער באשטייענד, וועסט, א האלבער לאט 21. קאנסעשאן סי. און וועסט א האלבער לאט. 21. קאנסעשאן בי. אין דעם סקארבארא טאונשיפ, מיט א פראנטעדזש אויף קינגסטאן ראוד, און פארציענדיג זיך ביז דעם לייק פראנט. פאסיג פאר א סובדיוויזשאן אדער פאר א פריוואטען עסטייט.

טענדערס זאלען אדרעסירט ווערען צום טשערמאן, טאראנטא טראנספארטיישאן קאמישאן, און זאל דעליווערט ווערען אין די אפיסעס פון דער קאמישאן, בייטאג פון 29-טען אפריל, 1930, אדער פריער.

דער העכסטער אדער יעדער טענדער מוז ניט אנגענומען ווערען.

E. J. LENNOX,
עקטינג טשערמאן,
טאראנטא טראנספארטיישאן קאמישאן.

צו פארקויפען

צו פארקויפען א וועניג גענוצטען טשעסטערפילד סעט פאר א זעהר ביליגען פרייז. אורזאך: גיט אויף דאס הויז. פרעגען זשורנאל באקס 501.

***

צו פארקויפען א סינגער נעה מאשין ביליג. פרעגען 19 באלדווין סטריט.

***

צו פארקויפען א באדעקטען וואגען 314 גרייס סטריט.
278-4-27

צו פארקויפען דריי גודס און רעדי טו וועהר ביזנעס לאנג איסטאבלישד אין א קאנטרי, נעבען טאראנטא. גאראנטירט צו מאכען א שעהן לעבען. וועט פארקויפען אויף גרינגע טערמס. שרייבט זשורנאל באקס 954.
296-4-28

גרויסע בארגיינס!

6 רומס, סקווער פלען מאנטראוז עוו.
8 רומס סקווער פלען גרייס סטריט.
8 רומס דיטעטשט ראקסטאן ראוד.
סטאר אויף קאלעדזש סטריט, גרויסער בארגיין.

אויך פיעלע אנדערע בארגיינס אין ריעל עסטייט. אויך עקסטשיינדזשעס. פרעגען מאראניק טריניטי 8115.
325-4-27

צו פארקויפען אן איין טאן פארד טראק, אין גוטען קאנדישאן, פון דעם יאהר 1927. אורזאכע מאן איז קראנק. פרעגען 19 לעאנארד עווענו.
332-4-27

צו פארקויפען 7 רומיגע הויז, הארדוואוד פלארס דורכאויס ניי דעקארירט. פרענטש טירען בריק ווערענדא סייד דרייוו פול סייז סעלער. בארגיין צום שנעלען קויפער. וועט אננעהמען יעדען קעש פיימענט. אורזאכע פארלאזט טאראנטא. פרעגען 372 אסינגטאן עווענו.
340-4-27

צו פארקויפען גראסערי סקייל, פרעגען 133 באלדווין סטריט, אויך א קליידער שאפע.
344-4-27

צו פארקויפען א דרעס פלענט מאדערן איינגעפיקסט מיט אדער אהן וועלכע מאשינערי מעסיגע רענט קען גלייך איבערנעהמען אין דעם נייעם טעקסטייל בילדינג 205 ריטשמאנד וועסט פיקפארד דרעס עדלייד 2854.

צו פארקויפען א רעדי טו-וועהר סטאר, איינגעטרייטע ביזנעס. אורזאכע קראנקהייט. פרעגען מר. שער. טעלעפאן אדעלייד 5342.
355-4-27

צו פארקויפען גראסערי ביזנעס מיט'ן בילדינג איינגעטריט 17 יאהר. אין 77 פאלמערסטאן עווענו. טריניטי 1162.
350-4-27

459 שאה סטריט: סאליד בריק הויז מוז פארקויפט ווערען 8 רומס.

סט. קלעיר סטריט 27 פראנטעדזש קליינע איינצאהלונג.

176 גרייס סטריט 8 רומס ניי דעקארירט. פרעגען קינגסדייל 7038.
335

$2100 6 רומיגע הויז, גוט עלעקטריק וואסער גאראדזש, גרויסער לאט, ניי דעקארירט. צוויי הונדערט דאלאר קעש. 12 קעססעלטאן עווענו.
339-4-27

צו פארקויפען קלינינג און פרעסינג סטאר, פרעגען 960 קווין סטריט וועסט.
336-4-27

קליינע קלאדינג און דזשענטס פוירנישינג סטאר צו פארקויפען, אויך די פיקסטשורס, רענט 30 דאלאר א מאנאט 116 יארק סטריט. טריניטי W 7084.
2104 04

צו פארקויפען גראסערי סקייל, פרעגען 133 בארדען סטריט, אויך א קליידער שאפע.
344-4-28

45 הונדערט דאלאר צום שנעלען קויפער, סאליד בריק 8 רומיגע הויז, 3 פיעס באד, סינק אפסטעירז. ניי דעקארירט. אלע קאנוויניענס גרייס נעבען קאלעדזש טריניטי J 8591.
377

צו פארקויפען א פערד און וואגען מיט הארנעס. פרעגען מרס. גאטליב 250 יוראן סטריט.
305

47 הונדערט דאלאר, 8 הונדערט קעש, 8 רומס סאליד בריק הארדוואוד פלארס, סקווער פלען, פרענטש טיהרען, אלע קאנוויניענס, מיידזשאר נעבען הארבארד.

42 הונדערט דאלאר, 6 רומס, סאליד בריק, בעק ליין, סייד ענטרענס, זעהר א גרויסער בארגיין.

4 טויזענט דאלאר, 6 הונדערט קעש, 6 רומס און סאנרום, סטים היט, מיידזשאר נארט פון קאלעדזש.

37 הונדערט דאלאר. 8 הונדערט קעש, 7 רומס, הארדוואוד איבעראל, מיידזשאר נעבען אלסטער.

סטאר אויף סט. קלעיר צו בייטען פאר א הויז, אויך פיעלע אנדערע פראפערטיס אין פארשיעדענע געגענדען צו פארקויפען און בייטען.

פרעגען פאלאטניק טריניטי 6983, אדער 127 בארדען סטריט.
376

צו פאררענטען

צו פאררענטען א פלעט, אלע קאנוויניענס, הארדוואוד פלארס, פרעגען 440½ שאו סטריט, קענוואוד W 1448.
334-4-27

צו פאררענטען דריי רומס מיט א סאן רום, הארדוואוד פלארס, ווינדע בליינדס, פיקטשורס, סינק אין קיטשען. פרעגען 41 ביטרים סטריט.
304-4-27

46 סענטער עווענו צו פאררענטען א סטאר מיט רומס איינגעטרייט אלס גראסערי פאר 19 יאהר 30 דאלאר א מאנאט מיט אלע פיקטשורס. אורזאכע מופט פריוואט. פרעגען קענוואוד 1427.
41264-29

צו פאררענטען דריי אדער פיער רומס, הארדוואוד פלארס, אלע קאנוויניענס יעצט ליידיג.

פרעגען קינגסדייל 7375.
333-4-27

צו פאררענטען 3 רומס מיט אלע קאנוויניענס, ביליג רענט. פרעגען 495 קראפארד סטריט.
343-4-27

צו פאררענטען ליידיס רעדי טו וועהר סטאר מיט אפ-טו-דייט דיספליי ווינדאס און פיקסטשורס אויף דאנדעס צווישען בעי און עליזאבעט. פרעגען 110 דאנדעס וועסט.
341-4-27

צו פאררענטען א שעהנע פארנישד רום אין אן אפארטמענט ספעדיינא געגענד. טעלעפאן טריניטי W 5624.
375-4-28

צו פאררענטען א מאנופעקטשורינג פלעט 9500 סקווער פוס, ליכטיג אלעס מאדערן, ריטשמאנד נעבען ספעדיינא. גרויסער בארגיין 200 דאלאר א מאנאט. פרעגען עדלייד 4583.
371-4-29

צו פאררענטען 4 אדער 5 רומס סינק אין קיטשען באזונדערען אריינגאנג. אלע אנדערע קאנוויניענס יעצט ליידיג. פרעגען 296 ספעדיינא עוו.
384-4-28

צו פאררענטען א שעהנע פארנישד בעד סיטינג רום ביי א שטיל יאנג קאפעל פאסיג פאר א יונגען מאן אדער באי.

פרעגען ½ מאנטראוז עווענו.
383

צו פאררענטען א פלעט פון דריי אדער 4 רומס מיט אלע קאנוויניענס. סטים, נייע הארדוואוד פלארס. ניי דעקארירט. אין 73 סאסעקס סטריט. פרעגען 72 סאסעקס סטריט.
382-4-29

צו פאררענטען צוויי רומס אלע מאדערנע קאנוויניענס, הארדוואוד פלארס סינק אין קיטשען, ווינדא בליינדס, פיקסטשורס. פרעגען 126 ראקסטאן ראוד.

טעלעפאן לאמבארד 7106.
381-4-28

צו פאררענטען צוויי רומס מיט אדער אהן פארניטשור, אלע קאנוויניענס, ווארענדא און א גאראדזש. פרעגען ביי טעלעפאן דזשאנקשאן 2205.
346-4-27

צו פאררענטען א גרויסע און שעהנע פארנישד פראנט רום מיט קאנוויניענס, פאסיג פאר צוויי יונגע לייט. פרעגען 445 יוקליד עווענו.
345-4-27

צו פאררענטען דריי רומס מיט אלע קאנוויניענס. פרעגען 151 גארוויל עוו. טריניטי j 8605.
348-4-27

צו פאררענטען א פלעט פון 3 שעהנע רומס, הארדוואוד פלארס, סטים היט, סינק אין קיטשען, ניי דעקארירט, נעבען הארבארד קאר ליין, 601 קראפארד סט. טעלעפאן לאמבארד 4929.
277-4-27

צו פאררענטען זעהר א שעהנע רום ביי אנשטענדיגע מענשען, הארדוואוד פלאר, ביליג רענט, פאסיג פאר א באי אדער א מיידעל, גאראדזש אויב נויטיג. טעלעפאן טריניטי j 7928.
352-4-27

צו פאררענטען א פלעט פון דריי רומס, סינק אין קיטשען, ניי דעקארירט. גאראדזש צו נוצען גלייך אריינצוציהען. פרעגען 62 ליפינקאט סטריט.
353-4-27

צו פאררענטען 3 אדער 4 רומס, נייע דעקארירט, באטהרום, הארדוואוד פלארס, פרעגען 71 דיארסי סטריט, לעבען בעווערלי.
354-4-27

צו פאררענטען איינע פון די שעהנסטע פארנישד רומס מיט אלע מאדערנע קאנוויניענס. פאסיג פאר 1 אדער 2 פערזאן מיט אדער אהן באארד. פרעגען 22 סיסעל סטריט. טריניטי F 1426.
349-4-27

צו פאררענטען א פארנישד רום מיט א גאראדזש. פרעגען 431 פאלמערסטאן עווענו.
2094-4-27

צו פאררענטען א פלעט, פון דריי רומס, אלע קאנוויניענס סינק אין קיטשען ניי דעקארירט. יעצט ליידיג. פרעגען 7 אקספארד סטריט.
337-4-27

פארלאנגט

אקאונטעט — בוקקיפער פארלאנגט צו האלטען ביכער פאר קליינע פירמעס. טעלעפאנירט עדלייד 2766, אווענטען און האלידעיס טריניטי W 7048.
4386-5-1

אוילקלאט, קארפעט און לינאליום אויסגעלייגט, געפיקסט. עקספערט ארבייט טעלעפאנירט הילקרעסט M 2304
307-4-27

א דייטשער מאן און פרוי מיט א קינד פארלאנגען ארבייט אין שטאדט אדער אויף א פארם. פרעגען 86 קלערמאנט סטריט.
328-4-27

פארלאנגט א פרוי אדער א מיידעל צו לייכטע הויז ארבייט. קליינע פאמיליע. קיינע קליינע קינדער. גוטע היים. פרעגען 103 אגוסטא עווענו אפט. 12, טריניטי 9063 אדער לייקסייד 5464.
347-4-27

א יונגע נורס פארלאנגט א פאזישאן אין א דאקטארס אדער דענטיסטס אפיס ווי אויך פריוואטע נורסינג.

טעלעפאן טריניטי 9584.

***

פארלאנגט העלפער אפערייטארס צו קאוטס. פרעגען 568 סט. קלעיר וועסט.
2103-4-28

פארלאנגט דזשאבס

פארשטאפטע דריינס געערייניגט, עקסקעווייטינג. — וויינבערג דריין עקספערט. טעלעפאן עדלייד 8260
193

פארלאנגט אן עקספיריענסד סיילס-ליידי צו ליידיס רעדי טו וועהר. פרעגען 1052 בלור וועסט.
282-4-29

מרס. נידעלמאן

די באוואוסטע סארווערין, איז איצט גרייט צו אטענדען, צו אלערליי אונטערנעהמונגען, ווי חתונות, בר מצוה'ס און אנדערעס. ווי אויך צו געקייטערטע אונטערנעהמונגען.

איך גרייט אויך צו אלע זיסע געבעקסען.

זעהט מיך איידער איהר ארנזשירט מיט אימיצען.

מיין אדרעס איז 10 קעמעראן סט.
טעלעפאן טריניטי W 5233.
35-

פאטראניזירט די איינציגע אידישע ווינדאו קלינינג קאמפאני

NEW YORK WINDOW CLEANING CO.

מיר אטענדען צו אלערהאנד הויז פעקטארי אפיס און סטאר קלינינג בעסטע ארבייט צו די בילינסטע פרייזען. מיר מאכען קאנטראקטען מאנאטליך און יעהרליך. 422 בעי סטריט. טעלעפאן עדלייד 3087 נאך 7 אווענטען טריניטי M 6520

NEW YORK WINDOW CLEANING CO
422 BAY ST

חזן ב. וולאדאווסקי

היגיענישע - געשולטער סוירדזשען

מוהל

— אויך —
מאדערנער מסדר קדושין
סירוויסעס אין ענגליש

עלטערען פון קינדער זאלען דאס נעהמען אין אנבעטראכט, ווייל דאס איז דער בענעפיט פון זייער'ע קינדער.

קאנטרי לייט קענען מיך אויך רופען צו זייערע שמחות. איך וועל קיינעם ניט אנטזאגען צו קומען.

וואוינונג 62 בראנזוויק עווענו.
טעלעפאן קינגסדייל 8882.
פריעמע אומזיסט.

קויפט אייערע
מאטראצען, ספרינגס און בעטען
דירעקט פון פעקטארי

איר שפארט פיעל געלט. איר האט א געלעגענהייט צו איינשפארען דעם סטארקיפערס פראפיט און האבען די בעסטע מאטראצען צו די בילינסטע פרייזען. קומט איבערצייגט זיך.

ספעשעל פאר אפריל
ספרינגס מאטראצען גאראנטירט פאר 5 יאר,
בלויז $12.00

Sterling Bedding Co.
34 דיארסי סט.
טעל. טריניטי 3773.

בר מצוה

אלע עלטערען ווילען אז זייער קינד זאל האבען א שעהנע בר מצוה, ווייל א שעהנע בר מצוה געדענקט דער זוהן זיין גאנץ לעבען און ער איז זיי אלעמאל דאנקבאר דערפאר. און דער טאג אין וועלכען ער איז געווארען בר מצוה בלייבט ביי איהם דער אנגענעהמסטער אין זיין קינדערשען לעבען. און דאס קינד וואס האט עס ניט פיהלט זיך אלעמאל געקריוודעט פון די עלטערען אין עפעס. און אויב איהר ווילט האבען א שעהנע בר מצוה פאר אייער זוהן זאלט איהר זיך פריהער קומען זעהן מיט מיר 103 אגוסטא עווענו אפארטמענט 12. טעלעפאן טריניטי 9063

א. שובין

לערער און בר מצוה לערער פון בראנזוויק תלמוד תורה.

רעוו. ש.ז.גרינגארטען

אנערקענט און
אלע האספיטעלס
אלס מוהל
פון ערשטען גראד.
אויך און
אינטעליגענטער
מסדר קדושין

רופט מיר אויף אייערע שמחות. איך וועל אייך דיענען צו דער בעסטער צופרידענהייט.

פאר אריסע אומזיסט
מיין אדרעס:
395 מארקהאם סטריט
טעלעפאן טריניטי F 8406.

National Cooperative Credit Society Limited
(רעגירונגס טשארטער)
נעהמען אן אפליקאציעס פאר הלוואות און מיטגלידערשאפט
602 טעמפעל בילדינג.
טעגליך פון 9.30 ביז 6.
טעלעפאן עדלייד 7128 — 2766
ברענטש רום 10 לייבאר לייסעאום.
יעדען מיטוואך פון 7 ביז 10 אווענט.
זונטאג פון 11 ביז 1.

עלעקטרישען

הויז וויערינג און ריפיירינג, עסטימענטס. קיין דזשאב צו גרויס אדער צו קליין. קיין שאדען צו דעקאראציעס ביים פיקסען.

איך האב אויך א פולען סטאק פון הארדוואיר פיקסטשורס, לעמפס און רופינג סופלאיס.

דזש. דזשייקאבסאן

926 דאנדעס סטריט, וועסט.
טעלעפאן טריניטי 2111.

דזשענעראל קארפענטער
קאנטראקטארס

ח. גראנטשטיין

מיר מאכען די בעסטע ארבייט, ווענדט זיך צו אונז פאר די בילינגסטע עסטימייטס.

הארדוואוד פלארס
פראנטס, גאראדזשעס,
ווארענדעס, פרענטש
טירען, פארשידענע
פעקטארי ארבייט א. ז. וו.

ארכיטעקט דרעפטסמאן

מאכט פלענער און נעהמט ארויס פערמיטס אין סיטי האל, פאר בילדינגס גאראדזשעס, ווארענדאס סעלערס, א. ז. וו. פאר בילדערס און קארפענטערס א ספעציעלער פרייז. בעסטע ארבייט צו מעסיגע פרייזען.

טעלעפאנירט טריניטי W 2095
107 אקספארד סטריט.

נייעס ביי אונז אין שטאדט

באנדיטען וואס האבען בארויבט באנק אף קאמערץ, געכאפט דריי שטונדען נאך דער רויבעריי

ווען די 17־יאריגע קעטלין באיל פון באפאלא און סיסיל איירווינג, איר שוואגער, זענען פרייטאג בייטאג דערשיענען אין פאלים קאורט, אויף א קלאגע פון בארויבען די באנק אף קאמערץ, אויף דאנדעס סטריט און גלעדסטאן עוועניו, זענען זיי פארהאלטען געווארען ביז מאנטאג, אויפ'ן פארלאנג פון דער קראון. צוזאמען מיט זיי זענען אויך דערשיענען עדי קאנאר, 28־יאר אלט און קענעט וואלש, 26 יאר, אויף א קלאגע פאר ארויסהעלפען די באנדיטען צו דורכפירען זייערע פלענער, און זיי זענען אויך פארהאלטען געווארען.

אלע פיער, באטייליגטע אין דער געוואגטער רויבעריי זענען געכאפט געווארען, פונקט דריי שטונדען נאכדעם, ווי די רויבעריי איז דורכגעפירט געווארען. דאס איז דער שנעלסטער "דזשאב" וואס די טאראנטא'ר פאליציי האט ווען עס איז געמאכט צו קומען אזוי שנעל אויפ'ן שפור פון די באנדיטען. די ערשטע איז געכאפט געווארען די 17־יאריגע בלאנדינקע קעטלין באיל, פון באפאלא, וועלכע האט געהאלפען איר שוואגער צו דורכפירען די רויבעריי. זי איז געפונען געווארען שלאפענדיג אין איירווינג'ס היים. און איירווינג איז ארויסגעשלעפט געווארען פון הינטער א טיר, אין א הויז אויף 23 גלעדסטאן עוועניו, וואו עס האבען זיך אויך געפונען זיינע צוויי ארויסהעלפער, קאנאר און וואלש. ער איז געווען אזוי שיכור, אז עס איז געווען שווער צו ארויסקריגען ביי אים עפעס.

דאס מיידעל האט דערצעהלט דער פאליציי, אז איר שוואגער איירווינג, האט איר צוגערעדט דאס צו טאן, און אז זי האט עס, הויפטזעכליך געטאן צוליעב איר שוועסטער, וועמען זי האט ליעב. איר שוועסטער איז איירווינג'ס פרוי. אין א זייטיגער קעשענע ביי איירווינג'ען האט מען געפונען $2,500. ביי דער מיידעל אין שלאף־צימער $64 און אין דעם הויז אויף 23 גלעדסטאן עוועניו האט מען געפונען $280. אזוי אז עס האט זיך אפגעזוכט כמעט די גאנצע סומע וואס איז צוגענומען געווארען. עס פעהלט $23.44. אינגאנצען איז די באנק בארויבט געווארען אויף $2,867.44.

לויט ווי די פאליציי זאגט האט זיך דאס מיידעל אין אלעס מודה געווען, אבער ביי איירווינג'ען איז נאך שווער צו ארויסקריגען א ווארט.

היינט וואלען פאר בעאמטע אין דער אסטראווצער שול

היינט, זונטאג, וועט פארקומען אן אינטערעסאנטער מיטינג אין דער אסטראווצער שול. עס וועלען פארקומען וואלען פאר בעאמטע. און אויסער דעם, וועט בכלל זיין אן אינטערעסאנטער פראגראם פון פארוויילונגען, וואס פארזיכערט א סך פארגעניגען צו אלע מעמבערס וואס וועלען קומען צום מיטינג.

דערפאר וואס ער האט דער'הרג'עט אן אלטען מאן, קריגט ער 12 יאר פעניטענשערי

נאכדעם ווי דזשאהן דזשעקסאן איז, פון אן אסייז קאורט דזשורי געפונען געווארען שולדיג אויף א קלאגע פון "מענסלאוטער", אין פארבינדונג מיט דעם טויט פון דעם 75 יאריגען פעטריק שערן, איז ער פון ריכטער קעלי, פאר'משפט געווארען אויף 12 יאר אין פארטסמוט פעניטענשערי, וועלכעס געפינט זיך אין קינגסטאן.

דער אלטער שערן, איז געשטארבען דעם 10־טען פעברואר אין דעם טאראנטא דזשענעראל האספיטאל. פון קלעפ, וואס ער האט באקומען פון דעם יונגען דזשעקסאן. דעם דער'הרג'ענטע'ס א ברודער דזשאהן שערן, 71 יאר אלט, האט דערצעהלט אין געריכט, אז דזשעקסאן האט דערלאנגט זיין ברודער מיט א שווערען טשייניק איבער'ן קאפ. און האט אים צושפאלטען דעם שארבען. פון וואס ער איז געשטארבען.

דאס געשלעג איז ארויסגעקומען אלס רעזולטאט פון א מחלוקת.

רומאטיזם

די ערגסטע רומאטישע סייאטיקא און לאמבעגא שמערצען פארשווינדען אין עטליכע שטונדען, אדער איהר קריגט אייער געלט צוריק.

געברויכט

Rhuma-Jell

רהומא־דזשעל

א זאלב ספעציעל פאר רומאטיזם

דירעקשאנס ווי די זאלב צו געברויכען געפינט זיך אויף יעדען דזשאר.

פרייז $1.50 א דזשאר

צו באקומען אין

האלפערנ'ס דראג סטאר

472 קאלעדזש סטריט.

(קארנער מארקהאם סט.)

טריניטי 2539.

די בענק אף נאווא־סקאשיא

אויסלענדישע דרעפטס געקויפט און פארקויפט

מיר האבען גרויסע פארבינדונגען מיט אויסלאנד און מיר קאנען ארויסגעבען דראפטס פאר ענגלאנד, פראנקרייך, דייטשלאנד, עסטרייך, פוילען יוגאסלאוויע, טשעכא־סלאוואקיא, און כמעט אלע פרעמדע לענדער.

אונזערע אפישעלס געפינען זיך אין לאנדאן און ניו־יארק. דירעקטע טעלעגראפישע "ווייערס" צו מאנטרעאל און ניו־יארק, בעסטע עקסטשיינדזש רייטס.

קאפיטאל — $10,000,000
רעזערוו — $20,000,000

THE BANK OF NOVA SCOTIA

קווין און מעקאל סטריטס.
ה. סאטערלאנד, מענעדזשער
ספעדינע און דאנדעס
ס. פ. ניקאהם, מענעדזשער.

בעסערע ציינער פאר בעסערען געזונד

גוטע ציינער מאכען אינגאנצען אן אונטערשייד אין אייער קינד'ס געזונד. קאד ליווער אויל העלפט דאס וואקסען פון פיינע, געזונטע ציינער. דאקטוירים און דענטיסטען רעקאמענדירען עס. גיט עס רעגעלמעסיג דורך דער גאנצער צייט פון קינדהייט. דער לייכטער אופן איז סקאטס'ס עמולשאן, אנגענעהם באטעס'ט. קינדער גלייכען עס. לייכט צום פארדייען. פאנגט אן מאכען היינט — יעדער טאג העלפט. יעדער דראגיסט האלט עס.

SCOTT'S EMULSION

פאר בעסערע ציינער און ביינער

SCOTTE & BOWNE. 29-43

THE DOMINION BANK

קווין און דזשאן סטריט, טאראנטא

לאדעט ספעציעל איין אין איהר ברענטש די סוחרים פון דעם דיסטריקט צו ווערען מעהר היימיש אין דער באנק.

געלט קיין אייראפא שיקען מיר צו די ביליגסטע פרייזען. אויסגעצאהלט אין אמעריקאנער דאלארס, אדער ווי איהר ווילט.

זעהט אונז איידער איהר שיקט געלט. איהר וועט זיכער זיין צופרידען.

[illegible], מענעדזשער דזשאן סט. ברענטש.

רויבער נעמען צו $35 פון קאסע און מאכען ,,פליטה"

שפעט אין אווענט, בעת אין דעם הארדוועיר שאפ פון הערבערט סטאנטאן, לימיטעד, אויף 1338 דענפארט עוועניו האט זיך געפונען בלויז א 16 יאריגער מעסעדזש־באי, זענען צוויי באנדיטען אריינגעקומען, און זיי האבען געבעטען אז ער זאל זיי צובייטען 25 סענט. דערווייל האבען, זיי אויסגעפונען וואו עס געפינט זיך דאס געלט.

איינער פון די באנדיטען האט נאכדעם געהייסען אז דאס אינגעל זאל אים ציינען א געוויסען ארטיקעל און בעת דאס אינגעל איז אוועקגעגאנגען צו ציינען אים דעם פארלאנגטען ארטיקעל, האט דער אנדערער דערווייל אויסגעליידיגט די קאסע אויף $35 און איז אוועק. דער אנדערער איז אים באלד נאכגעגאנגען.

יומעין סאסייטי האט אריינגענומען קנאפע 26 טויזענט דאלאר

דער "טעג־טאג" פאר דער טאראנטא יומעין סאסייטי, האט אריינגעבראכט די סומע פון קארגע 26 טויזענט דאלאר אדער צו זיין פינקטליך $25.579. מר. דזש. מעקנעב ווילסאן, מענעדזשינג דירעקטאר פון דער יומעין סאסייטי, האט אויסגעדריקט זיין פולסטע צופריעדענהייט מיט די רעזולטאטען פון דעם "טעג־טאג".

פרוי וואס האט דורכגעפירט ניט־לעגאלע אפעראציע פאר'משפט אויף 8 יאר אין דזשייל

מרס. אנטאניא העספנער, איז פון ריכטער קעלי, פאר'משפט געווארען אין אסייז קאורט, אויף אכט יאר אין קינגסטאן פעניטענשערי, אויף א קלאגע פון "מענסלאוטער" וואס איז ארויסגעקומען אלס רעזולטאט פון א ניט־לעגאלער אפעראציע וואס זי האט דורכגעפירט איבער דער יונגער מרס. מערי ברעזא, וועלכע איז געשטארבען דעם 19־טען יאנואר, אין מאונט סיני האספיטאל.

דער מאן פון דער פארשטארבענער ווייבעל, האט דערצעהלט אין געריכט, אז ער האט געגעבען מרס. העספנער $50 פאר דורכפירען די ניט־לעגאלע אפעראציע. דאס איז געווען, טאקע ביי מרס. העספנער אין הויז, אויף פאלמערסטאן עוו. דעם 11־טען יאנואר, און ווען זי האט שפעטער דערזעהן, אז מרס. ברעזא'ס צושטאנד איז געווארען ערנסט, האט די מרס. העספנער אים אומגעקערט צוריק די $50 און האט אים צוגעזאגט נאך $150. כדי ער זאל ניט דערצעהלען דער פאליציי.

ציגעל טרעפט מאן אין קאפ, שטארבט ער

ווען א ציגעל איז ארויפגעפאלען אויפ'ן קאפ פון דזשאהן קארלאו, פון 425 ראקסטאן ראוד, בעת ער האט געארבייט ביי א נייער געביידע, האט עס אים צושפאלטען דעם שארבען. און ער איז צוגענומען געווארען אין סט. דזשאזעפ'ס האספיטאל. נאכדעם ווי ער האט א גאנצען טאג זיך אפגעמאטערט איז ער געשטארבען פון די וואונדען.

ער איז געווען ניט פארהייראט און איז אלט געווען 53 יאר.

מרס. עמילי ווילסאן, פון 218 נעירן עוועניו, געפינט זיך איצט אין גרייס האספיטאל, ליידענדיג פון ערנסטע אינווענינגסטע און אויסענווייניגסטע וואונדען אויף איר קערפער. וואס זי האט באקומען, בעת וועלענדיג אריבערגעהן די גאס אויף סט. קלעיר עוו. איז זי אומגעווארפען געווארען פון א קאר.

הערעלד גאועל, פון 2 גלענהוירסט עוועניו, דער דרייווער פון דער קאר, איז ניט פארהאלטען געווארען.

האט איר שוין גערוקט אייער זייגער?

היינט, זונטאג, 2 א זייגער פארטאג, האט איר געדארפט רוקען אייער זייגער מיט א שטונדע פאראויס, און דערמיט הויבט זיך אן דער דעי־לייט סייווינג פעריאד, וועלכער פארציהט זיך ביז דעם 28־טען סעפטעמבער, פון הייניגם יאר.

א פראקלאמאציע איז ארויסגעלאזען געווארען פון דעם מעיאר, פארלאנגענדיג פון יעדען בירגער אין טאראנטא, אז ער זאל נאכקומען די דעי־לייט סייווינג פארארדנונג, און זאל ענדערען די צייט אויף א שטונדע פאראויס, לויט ווי עס ווערט פארלאנגט.

פון וואס איז דאס יונגע דינסט־מיידעל געשטארבען?

א קאראנערס דזשורי, וועלכע האט אונטערזוכט די איינצעלהייטען וועגען דעם טויט פון איידא וויידמער, 24 יאר אלט, פון 428 דאנדעס סטריט וועסט, וועלכע איז געשטארבען אין דזשענעראל האספיטאל, דעם 11־טען אפריל, איז געקומען צום שלוס, אז איידא איז געשטארבען פון וואונדען וואס זי האט זיך אליין געמאכט.

צוויי דאקטוירים, וועלכע האבען זי געפאלמעסט, דר. דזש. ע. בעיטס, פון דזשענעראל האספיטאל און י. ה. ערב. פאטאלאגיסט, זענען געקומען צום שלוס, אז איר טויט איז געווען א רעזולטאט פון א ניט לעגאלער אפעראציע, און פון דעם איז געקומען א בלוט פארגיפטונג. דר. ערב האט אויסגעדריקט זיין מיינונג, אז דאס מיידעל אליין האט מעגליך זיך רואינירט, דערמיט וואס זי האט אליין פרובירט דורכפירען געוויסע שעדליכע אפערירונגס־מיטלען איבער זיך.

דאס מיידעל איז געווען אנגעשטעלט אלס דינסט אין דער הויז פון מר. עדווין ר. זאורער, דער שוועדישער קאנסיל פאר אנטעריא. מרס. זאורער, וועלכע איז אויפגעטראטען אלס אן עדות פאר דער קאראנערס דזשורי, האט דערצעהלט, אז דאס מיידעל איז די לעצטע צייט געווען שטארק באזארגט. און אז זי האט גערעדט מיט כעס וועגען אירען א "באי־פריינט".

1,800 מענשען זענען געקומען צו ערעפענונג פון דזשענעראל האספיטאל פליגעל

עס ווערט אפגעשאצט אז קרוב צו צוויי טויזענט מענשען זענען געקומען צו דער ערעפענונג פון דעם נייעם, פראכטפולען פליגעל, וועלכער איז צוגעבויט געווארען צום דזשענעראל האספיטאל. די נייע געביידע איז ערעפענט געווארען פון דעם ליוטענאנט־גאווערנאר ראסס מיט א גאלדענעם שליסעל. ער האט אויך געהאלטען א ווארימע רעדע. אויסדריקענדיג זיין מיינונג אז דער טאראנטא'ר דזשענעראל האספיטאל איז, היינט צו־טאג, דער פיינסטער האספיטאל, אין דער גאנצער בריטישער אימפעריע.

נאך אים האט גערעדט פרעמיער פוירגוזאן, און אנצייגענדיג אויפ'ן גרויסען עולם וואס איז געקומען צו דער ערעפענונג, האט ער באוויזען דערמיט, אז דער עולם איז שטארק פאראינטערעסירט אינ'ם וואויל פון דער דאזיגער וויכטיגער אינסטיטוציע. דערנאך האט גערעדט סער ראבערט פאלקאנער און רעוו. קענאן ה. דזש. קאדי. עס האט אויך גערעדט מר. סי. א. בלעקוועל, טשערמאן פון דער באארד אף טראסטים, פון דעם דזשענעראל האספיטאל.

מלחמה צווישען צוויי חברים ענדיגט זיך אין האספיטאל

אראלף טראנינקע, פון ברענט סטריט, און דזשאהן ביבערעסטקי, פון נאסאו סטריט, געפינען זיך ביידע אין וועסטערן האספיטאל, ליידענדיג פון פארשיעדענע וואונדען, וואס זיי האבען באקומען בעת זיי האבען זיך ניט אויסגעגליכען איבער עפעס.

פו די קלעפ וואס זיי האבען זיך דערלאנגט וועלען זיי נאך דארפען ליגען לאנג אין בעט.

ז. רייזען וועט באזוכען קענעדע

דער באריהמטער אידישער שריפטשטעלער און געלערנטער זלמן רייזען, וועלכער איז פארבעטען געווארען צוזאמען מיט דר. חיים זשיטלאווסקי, אלס אייראפייאישער גאסט אויף דעם ערשטען צוזאמענפאהר פון דער אידישער קולטור געזעלשאפט אין אמעריקע, איז איצט ארויסגעפאהרען אויף א לעקציע טור. אראנזשירט איז דער זלמן רייזען טור פון דער אידישער קולטור־געזעלשאפט צוזאמען מיט דער אמעריקאנער סעקציע פון דעם אידישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט.

זלמן רייזען פלאנט אויך צו באזוכען קאנאדע. אין א בריעף פון 17־טען ד. מ. געשריבען פון ניו יארק קיין טאראנטא צו זיין ווילנער פריינד נתן סטאלניץ שרייבט ער צווישען אנדערעס אויך פאלגענדעס:

זעהר געעהרטער פריינד!

איך דאנק אייך פאר אייער בריעף. איך בין זעהר צופרידען, וואס ענדליך האט זיך אויך אין קאנאדע אנגעהויבען א טעטיגקייט פאר דעם אידישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט. איך האף אז מיר וועלען זיך איינגיכען זעהן. און וועלען זיך קאנען גענויער דורכשמועסען וועגען דער ארבייט פאר'ן ייוו"א. עס פרעהט מיך שטארק, וואס אין דער ווייטער קאנאדע האט איהר אפגעהיט אייער געטריישאפט צו די טראדיציעס פון ווילנע און ארבייט אזוי איבערגעגעבען פאר דער אידישער־קולטור.

צום ווידער זעהן!

אייער,

זלמן רייזען.

פייפער הענגינג און פיינטינג

איך מאך די בעסטע דזשאבס אין פיינטינג און פייפערהענגינג. גוט און ביליג. בעסטע צופרידענהייט. טעלעפאנירט גלייך טריניטי W .7304.

מ. קירשענבוים 30 קאר סטריט.

האבען געהאלפען זעכציג פאמיליעס מיט פסח ארדערס

ביי א פארזאמלונג פון די "דאוטערס אוו איזראעל טשאריטי סאסייטי", איז באריכטעט געווארען דורך מרס. לאנדסבערג, אז עס איז ארויסגעגעבען געווארען זעכציג פסח ארדערס צו ארימע פאמיליעס אויף פסח, דורך דער סאסייטי, און אז די ארבייט ווערט פארגעזעצט.

די פארזאמלונג איז פארגעקומען אין 1296 קווין סטריט, אונטער'ן פארזיץ פון מרס. גאלד.

אלע פארבארייטונגען ווערען איצט געמאכט פאר דעם קאמפיין, וועלכער הויבט זיך אן דעם פערטען מאי, מיט א באנקעט אין "אלד ספיין" רעסטאראן, צו וועלכען עס ווערען געלאדען פארשטעהער פון אלע אידישע ארגאניזאציעס פון שטאדט.

אלץ הייסט א שפאס ביי אן אוננאה

בודאפעסט, אפריל 24.

יאהאן סיפאס, וועלכער האט נעבעך געוואלט מאכען אביסעל שפאס מיט זיין פרוי, וויינט היינט אויף זיין שפאס.

מאדאם סיפאס איז עטליכע וואכען ניט געווען אין דער היים. אום צו באגעגענען זי מיט אן איבערראשונג האט יאהאן צוגעצויגען אן עלעקטרישען דראט צום הענטעל פון טיהר, אזוי אז ווען זיין פרוי וועט אריינקומען אין הויז וועט זיך די עלעקטריק אנציגדען, אבער דורכדעם איז פאראורזאכט געווארען א ,,שארט סירקוט'', און ווען די פרוי האט זיך אנגעריהרט אין הענטעל פון טיהר, איז אן עלעקטרישער שטראם דורכגעגאנגען איהר קערפער, און זי איז געפאלען טויט.

וויכטיגע נייעס

די פאריז ווינדאו קלינינג קא.

טריניטי w 7860

מאכט צו די ביליגסטע פרייזען אלערהאנט הויז, פעקטארי, אפיס און סטאר ארבייט. יעדע ארבייט איז גאראנטירט פאר צופרידענהייט.

קיין דזשאב צו גרויס אדער צו קליין. מיר מאכען יערליכע און מאנאטליכע קאנטראקטען.

THE PARIS WINDOW CLEANING CO.

TRinity 7860-w

1905־יובילעאום יאר־1930

ווערט א מיטגליד אין דער גרעסטער און שטארקסטער אידישער סאסייטי אין קאנאדע, דאס איז די

פרייד און איזראעל סיק בענעפיט סאסייטי

געגרינדעט אין 1905 פון עטליכע אימיגראנטען, היינט צו טאג די גרעסטע סאסייטי אין קאנאדע.

צוליעב דער 25־יעהריגער יובילעאום פייערונג ווערט געגעבען א געלעגענהייט אלע טאראנטאר אידען זיך אנצושליסען אין אונזער סאסייטי

איינטריט פריי!

ספעציעלע געלעגענהייט

צו אלע טאראנטאר אידען וועלכע זענען עלטער פון 40 יאהר, אריינצוקומען אין אונזער פאראיין אלס

עהרען־מיטגלידער

מיט א קליינער איינצאלונג.

ב. סאנשיין
טשערמאן
יובילעאום קאמיטעט.

טעלעפאן קינגסדייל
6421

צוליעב פאלגענדע צוועקען דארפסט איהר בעלאנגען צו דער

פרייד און איזראעל סיק בענעפיט סאסייטי

וואס איז — די — גרויסקייט — פון דער — פרייד און איזראעל?

1) דאס איבערגעגעבענהייט און געגענזייטיגער הילף צו די וועלכע זענען אין נויט.
2) מיר צאהלען 9 דאלאר א וואך קראנקען בענעפיט, 16 וואכען האספיטאל, $250 אינשורענס.
3) ווען א מעמבער ווערט ערקלעהרט אונפעהיג צו ארבייטען, קריגט ער 100 דאלאר יעהרליך ביי זיין לעבען אויב ער וויל פארלאזען די סאסייטי, קריגט ער $500.
4) די סאסייטי'ס פארמעגען איז $35,000.00.
5) די מעמבערשיפ איז איבער 500.
6) צוליעב דער גרויסער צאל מיטגלידער צאלט מען די קלענסטע דיוס ווי אין אנדערע סאסייטיס.
7) אונזער 25 יעהריגער עקזיסטענץ, און גרויסע רעזערוו פאנדען זענען א גאראנטיע פאר אונזער זיכערקייט.
8) די פרייד און איזראעל לאון סינדיקייט, לייען אויס זייערע מיטגלידער דורכ'ן יאהר מעהר ווי הונדערט טויזענט דאלאר, אויף לייכטע אפצאלונגען.
9) פאר דער צייט פון אונזער עקזיסטענץ האבען מיר געשטיצט מיט אפענע הענט אלע נויטיגע און נוצליכע אינסטיטוציעס.
10) אונזער גרויסער רעליף פאנד, גיט אונז די מעגליכקייט צו העלפען אונזערע מיטגלידער אין צייט פון נויט, אום ניט אן צוקומען צו שטאדטישע אינסטיטוציעס.

יהודא ראם פרעזידענט.
624 מענינג עוו.

א. שווירסקי, סעקרעטאר
טעלעפאן טריניטי J 4388.

קלינג בראס.
338½ יאנג סט.

אלעס צו האלבע פרייזען
ספעשעל נאך פסח

DIAMONDS
WATCHES
SILVERWARE
GIFTS
COMMUNITY PLATE
Distinctive strap watch, sterling silver case, luminous dial, good time-keeper, $25.00.
Voguish wristlet with smart flexible bracelet complete for $35.00.
The new Deauville Design in Community Plate; 26 piece set in antique finish, Colonial Cabinet (Including De Luxe Stainless Knives) $37.75. Cabinet empty may be used for sewing case, glove box, etc.

א פולער סעט זילבערווארג מיט שארפע מעסערס, צו האלבע פרייזען

לייטעסט סטיילס וועדינג רינגס בילינער ווי איבעראל.

אייער קרעדיט איז גוט

אפען אווענטען. קיינע ברענטשעס

טעלעפאן עדלייד 1357.

קלינג בראדערס

דיימאנדס, וואטשעס, דזשועלערי, זילבערווארג.

338½ יאנג סטריט

(צווישען עדווארד און עלם סטס.)

THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
PUBLISHED BY
THE HEBREW JOURNAL
JOURNAL PRESS, LIMITED
542 Dundas St. West. Telephone Trinity 6830-6831
M. Clavir, Pres. and Gen. Mgr.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

ווי אזוי די אראבער טייטשען אויס די ברית שלום באוועגונג

אין די אידישע קרייזען, וואו עס איז פאראן א פאזיטיווע באציאונג צום ציוניזם, הערט מען זייער אפט דיסקוטירען וועגען דער "ברית שלום" באוועגונג.

און אויך אין די געגנערישע קרייזען כאפט מען זיך אן, אין דעם ווארט "ברית שלום", ווי אין א זאך וואס דארף דיענען פאר זייערע צוועקען — צו באשטעטיגען זייער געגנערשאפט צו ארץ ישראל.

"ברית שלום" — וואס איז עס דען, אויב ניט אן איבערגעניצטע וועטע אלטע באוועגונג, וואס איז צוריק אויפגעשטאנען תחיית המתים. דער אלטער אחד העם'איזם אין א נייעם הלבוש.

אזוי בייטען זיך היסטארישע געשטאלטען. אמאל איז עס געווען יבנה אין די טעג פון דעם צווייטען חורבן. דאן איז געקומען א צווייטע גייסטיגע פעריאדע, דער אחד העם'איזם, וועלכער האט געזוכט מינימיזען ארץ ישראל צו דער שאפונג דארטען פון א גייסטיגען עיר הנקלט. אן אנטרינונגס-פלאץ פאר צובראכענע און בענקענדע אידישע נשמות. לאמיר בויען יבנה, איז געווארען דער אלט-באנייטער געשריי, און דורך תרבות און קולטור האטעווען די "יהדות", דאס אידישקייט. ניט פאליטישער ציוניזם, ניט דעם לעבעדיגען אידען, נאר א גייסטיגען צענטר פאר אידישקייט. און אז דאס האט זיך שוין אויסגעלעבט, אז דאס האט ניט געפונען קיין ווארצלען ביים פאלק, איז ווען עס איז געקומען א מאמענט פון יאוש און דערשלאגענקייט, איז אנטשטאנען די "ברית שלום" באוועגונג, וועלכע רעדט וועגען דער זעלבער גייסטיגקייט, מיט א צוגאב: אז מיר דארפען רעדען מיט א תחנונים-שפראך צו די אראבישע עפענדים, וועלכע האבען אונז פארבלוטיגט אין די אויגוסט טעג פון לעצטען יאר.

און אז מען האט די טעג געלייענט די וויטערדיגע "איטא" טעלעגראמע, וואס איז פארעפענטליכט געוועזען אין דער גאנצער אידישער פרעסע, האט מען פון דאס ניי געמוזט א טראכט טאן, וואוהין טרייבט מען מיט דער "ברית שלום" פאליטיק, און צו וואס קען עס דערפירען. די טעלעגראמע האט זיך געלייענט:

ירושלים, אפריל, 23 (איטא). — די פאלעסטינער אראבישע דעלעגאציע, וואס געפינט זיך איצט אין לאנדאן וועט ניט וועלען זיך צוזאמענטרעפען מיט די ציוניסטישע פירער בנוגע פארהאנדלונגען וועגען א פארשטענדיגונג, שרייבט די היגע אראבישע צייטונג "אל דזשאמיא".

די צייטונג ערקלערט, אז "די אראבער אנערקענען ניט די ציוניסטען אלס אזעלכע, וועלכע האבען דאס רעכט צו פארהאנדלען און א דעה צו זאגען וועגען אנטוויקלונג פון דער ארבייט אין פאלעסטינע, וואס איז אן אראביש לאנד".

נאך ביים ערשטען ארויסטריט פון דעם "ברית שלום" האט די אידישע וועלט ריכטיג אנגעצייגט אויף דעם, אז אויב עס האנדעלט זיך וועגען איבערבעטען, וועגען בעטען סליחה ומחילה, דארפען די שלעגער קומען צו די געשלאגענע, און ניט מיר צו זיי. און די פארביסענקייט פון דעם אראבישען עפענדי און די מופטי אנהענגער, איז שוין יעצט גענוג קלאר פאר אלעמען, זיי ווילען אפילו ניט אנערקענען דעם פאקט, אז אידען לעבען אין לאנד, און האבען געוויסע רעכט. און צי זיי ווילען אדער ניט, מוזען זיי אנערקענען אז די ציוניסטישע פארטרעטערשאפט רעפרעזענטירט זיי.

די אידישע געשיכטע האט אונז גענוג געלערנט, אז דאוואלסט, ווען מיר האנדלען ווי שטאלצע אידען און מענשען, רעכענט מען זיך מיט אונז. דארטען אבער וואו מיר בויגען דעם רוקען און קוקען אויף זיך ווי דערנידעריגטע, ברענגט עס נאר צו שאנד און שפאט.

און אויך דער יעצטיגער פאל איז ניט קיין אויסנאם.

פריעדען מיט די אראבער — יא, דאס ווילען די אידען. דאס האט אפיציעל באטאנט די לאנדאנער אגענטור קאנפערענץ. אבער א פריעדען פון גלייך מיט גלייך, פון צוויי גלייכע שכנים. און דאס צו דערגרייכען וועלען די אראבער צוערשט זיך מוזען אויסלערנען אן אנדער שפראך, א מער ווירדיגע שפראך.

אויב יא "ברית שלום", דארפען די אנהענגער פון דעם, צוערשט איינקנעלען עס מיט די עפענדים און אז די לעצטע וועלען זיין גרייט, וועט קיין אידישע מניעה זיכער ניט זיין.

און ווידער מארגענטוי

הענרי מארגענטוי פארדיענט ווידער אביסעל "פובליסיטי", אבער אך און וויי צו אזא פראמינענץ.

הענרי מארגענטוי איז א איד. אבער אין אידישען לעבען פארנעמט ער מערסטענס א פלאץ לגנאי ווי לשבח.

פון דער גאנצער אסימילאטאריש-יאהודימשער גרופע איז ער פארבליבען דער פארביסענסטער געגנער פון דעם ציוניזם בפרט און פון אידישע אינטערעסען בכלל.

און צו דער דאזיגער קרוין זיינער האט ער צוגעלעצט די טעג נאך א דימאנט.

הענרי מארגענטוי, איז אמאל געוועזען אמעריקע'ס אמבאסאדאר אין דער טערקיי. און אין די מלחמה-טעג און נאך דער מלחמה האט ער פארוואלטעט מיט הילפס-ארבייט אין גריכענלאנד, וואו ער איז דורך דעם געווארען זייער פאפולער. און יעצט, ווען גריכענלאנד פייערט דעם הונדערט יעריגען יובילעאום פון איר אומאפהענגיגקייט, האט מען אים אהין איינגעלאדען אלס איינעם פון גריכענלאנד'ס רעטער.

דאס איז די פאסירונג בכלל. אבער צו דעם איז נאך פאראן א ספעציעלער צוגאב.

סאלאניקי האט א גרויסע אידישע קהלה, די גרעסטע אין גריכענלאנד. און ווען ער איז לעצטע וואך אהין אנגעקומען, האט אים די דארטיגע אידישע קהלה צוגעשיקט אן איינלאדונג, אז ער זאל זיי אנטאן דעם כבוד, און באזוכען געוויסע אידישע אנשטאלטען.

ווארום האט מען עס אים געבעטען, ווארום האט מען געזוכט דעם דאזיגען כבוד?

גריכענלאנד וועלכע פייערט יעצט איר אומאפהענגיגקייט איז ווייט פון צו זיין ליבעראל צו די מינאריטעטען. צו אידען למשל. און בפרט צו די אידען פון סאלאניקי, וועלכע איז ביז דער מלחמה געוועזען א טערקישע שטאדט. מען האט דעם גאסט געלאזט וויסען, אז מען וויל ניט פון אים קיין נדבה און ביישטייערונג. נאר זיין באזוך איז נויטיג צוליעב מאראלישען פרעסטיזש, כדי די גריכען זאלען זעהן, אז דער גאסט אידענטיפיצירט זיך מיט זיי.

אבער מארגענטוי האט זיך פון דעם כבוד אפגעזאגט. עס האבען אפילו ניט געהאלפען די בקשות פון געוויסע גריכישע קריסטען, אז ער זאל דאס טאן, און די סאלאניקער אידען פילען זיך פון דעם שטארק באליידיגט. ווייל דאס מיינט פאר זיי. און אזוי טייטשט עס אויס די דארטיגע עפענטליכע מיינונג, אז זיי זענען אזעלכע מענשען, מיט וועלכע אזא יחסן ווי הענרי מארגענטוי האט ניט שום שיכות, קערט זיך גאר ניט אן מיט זיי.

געוויס וועט הענרי מארגענטוי זוכען מיט א תירוץ צו פארעפענטליכען זיין האנדלונג. אבער דער פאקט בלייבט דאך איבער. אין אמעריקע ווייסט מען שוין פון לאנג, אז די בריק איז איבערגעריסען צווישען מארגענטוי'ן און די אידען. און יעצט ווערען עס אויך געוואר די ספרדישע אידען פון סאלאניקי.

פרץ און זיין געבוירן-שטאדט זאמאשטש

(צו דעם 15-טען יאהרצייט פון י. ל. פרץ)

פון נחמן מייזיל

1.

די שטאדט זאמאשטש איז שוין פון לאנג אן באריהמט אין דער אידישער געשיכטע מיט איהרע חכמים און גרויסע לייט. די זאמאשטשער גדולים האבען פון אלע מאל פאראייניגט אין זיך תורה און חכמה, אידיש און אלגעמיינעם וויסען. גארנישט אין פארגלייך מיט די אנדערע אידישע שטעט פון פוילען, האט געהערשט אין זאמאשטש א געוויסע הארמאניע צווישען די תלמידי-חכמים און משכילים. אפילו אין בית-המדרש האבען זיך געפונען השכלה-ספרים, און קיין גאר שארפער אנטאגאניזם צווישען פרומע און ניט-פרומע איז דארט כמעט ווי ניט געווען.

דער באקאנטער משכיל דוד שיפמאן, דער זאמאשטשער תושב, האט אמאל פארעפענטליכט אין "המליץ" (1878) א מין אדע אויף דער שטאדט זאמאשטש. "משא זאמאשטש" הייסט אט די שיר-ושבחה. זאמאשטש — שרייבט ער — איז אן "עיר ואם בישראל", א שטאדט "וואו עס הויערט תורה און חכמה, און אין וועלכער זיי זענען געגאנגען פון אמאליגע צייטען אן האנט ביי האנט". ד. שיפמאן רעכענט דארט אויס א צעטעל פון גאונים און געלערנטע, וואס שטאמען אדער וואס האבען לענגערע פארבראכט אין זאמאשטש: דער רב און גאון ר' שלמה אשכנזי, דער מחבר פון "מרכבת המשנה" אויפ'ן רמב"ם, "חוג הארץ" איבער די ארץ-ישראל-גרענעצען), און אנדערע ספרים; ר' ישראל מזאמאשטש, איינער פון די באריהמטסטע גאליציש משכילים, דער לערער פון משה מענדעלסאן, דער מחבר פון ספר "נצח ישראל" (1741) — וואו די שווערע ערטער פון תלמוד ווערען פארטייטשט מיט דער הילף פון געאמעטריע און אסטראנאמיע, און פיעל דינים — דורך מאטעמאטישע פארמולעס, — און דער מחבר פון פיעל אנדערע וויכטיגע ווערק; וואלף בער שיף, דער וואונדערבארער דאקטאר, וואס מ'האט איהם גערופען דער "מומחה לרבים", ער איז גרויס געווען אין תורה און אין חכמה, געשטארבען אין לובלין און באהאלטען ארום קבר פון צדיק ר' שבנא; ר' יוסף צעדערבוים, דער פאטער פון אלעקסאנדער צעדערבוים, — ער האט געהאט א טיפען פארשטאנד אין תנ"ך, דקדוק, אין תלמוד, אין דער אלטער און נייער פילאזאפישער און פאעטישער העברעאישער ליטעראטור, ווי אויך ידיעות אין דער דייטשער ליטעראטור. אין צעדערבוים'ס שטוב פלעגען זיך צוזאמענקומען די אלע אויפגעקלעהרטע יונגעלייט פון זאמאשטש און אומגעגענט; אין זאמאשטש האט געלעבט ר' שמשון בלאך, וואו ער האט פארפאסט זיין "שבילי עולם" (צוויי טיילען), און זיין ברודער ר' שלמה-וואלף בלאך; אין זאמאשטש איז אויך געווען דער באוואוסטער געלערנטער יעקב אייכענבוים, און דער דר. שלמה עטינגער, דער מחבר פון "סערקעלע" און די "משלים", הירש געליבטער און זיין זוהן ר' פייוועל, דער פאטער פון פרץ'עס נאהענטסטען יוגענט-חבר דר. יצחק געליבטער (וועגען פייוועל געליבטער (פ. נ.) דערצעהלט פרץ זעהר פיעל אין די "זכרונות", ז"—ז 41-45). דעם באריהמטען אברהם-יעקב שטערנס א זוהן, ר' יעקב רייפמאן און דער מדקדק און משכיל ר' דוד שיפמאן און אנדערע. אפילו די שמשים אין בית-המדרש — זאגט דוד שיפמאן — האבען זיך אויסגעצייכענט מיט זייער לערנען און וויסען". אין דעם זאמאשטשער בית-המדרש געפינט זיך אין יענער צייט א גרויסע ביבליאטעק מיט פיעלע טייערע ספרים אויף אלע געביטען פון דער העברעאישער ליטעראטור. מיט רעכט ווערט געזאגט: "דער אויר פון זאמאשטשער בית-המדרש מאכט קלוג". אויך די פשוט'ע זאמאשטשער איינוואוינער קאנען גוט העברעאיש. עס זענען דא צווישען זיי אזעלכע, וואס פארשטעהען אייראפעאישע שפראכען, אויסער דער פוילישער שפראך, וואס עס איז נישטא קיין איינער, וועלכער זאל ניט קאנען לייענען אדער שרייבען פויליש"...

איינציגע פון אט די געלערנטע און גדולים האט נאך פרץ אליין גוט געקאנט, און פון די איבעריגע האט נאך געשוועבט דער גייסט איבער דער אריגינעלער שטאדט זאמאשטש.

פרץ'עס א בן-עיר, וואס וואוינט זינט פיעל יאהרען אין אמעריקע, האט דא ניט לאנג איבערגעגעבען פסח קאפלאנ'ען איינציגע אינטערעסאנטע ערינערונגען וועגען פרץ'ן אין זאמאשטש. ער דערצעהלט וועגען דעם אפיקורס יעקב רייפמאן, וואס האט געוואוינט אין שעברעשין ארום זאמאשטש (אין שעברעשין, בידוע, האט פרץ יונגעלווייז געלערנט). "כ'האב איהם (י. רייפמאנ'ען) ניט איינמאל געזעהן. ער איז געגאנגען אין א לאנגער זשופיצע מיט ווייסע זאקען און אפענע שיכלעך, און אויפ'ן קאפ האט ער געטראגען א ברייט חסידיש היטעל, אבער אין שטאדט האט מען איהם גערופען "יענקעלע רייפמאן" און מען האט איהם געהאלטען פאר א טמא. אין זאמאשטש הינטער'ן שטאדט איז געווען א פעסטונג, וואו עס זענען פון אלטע צייטען געבליבען טיפע גראבענס. אט דארט פלעגט קומען יעקב רייפמאן מיט זיינע תלמידים, פרץ, געליבטער און שיפמאן, און שעה'ן לאנג רעדען וועגען תורה און השכלה. יעקב רייפמאן פלעגט זיצען ביי זיך אין שטוב גאנצע טעג און לערנען און שרייבען. פרנסה פלעגט געבען אביסעל דאס ווייב און אביסעל האבען איהם אונטערגעשטיצט די משכילים, און אויך זיינע תלמידים. ווען איך בין אלט געווען — דערצעהלט פרץ'ס בן-עיר — 15 יאהר, איז יעקב רייפמאן געשטארבען. איך געדענק נאך ווי היינט, ווי שיפמאן איז ארומגעגאנגען איבער די קראמען און געשריגען: "יעקב אבינו לא מת!" און אויפגעפאדערט די אידען צו פארמאכען די קראמען לכבוד דעם גרויסען נפטר. א סך יונגעלייט זענען געפאהרען קיין שעברעשין אויף דער לויה, און איך האב אויך ארויסגע'גנב'עט ביי מיין טאטען א האלבען רובעל און בין מיטגעפאהרען" (פסח קאפלאן אין ביאליסטאקער "דאס נייע לעבען" 1929 יובילייען-נומער, נומ. 3000).

פרץ איז שוין געקומען מיט א דור שפעטער. ער האט אויפגענומען זייער השפעה, אבער באוויזען צו ווייטער. פרץ דערצעהלט וועגען דעם אין "מיינע זכרונות" (ז. 86): "איך קריך קוים אריין מיט א פוס אין דער "באוועגונג" (פון דער השכלה)... "אינ'ם לעפעל ווארעם וואסער ווער איך ניט דערטרונקען"... "געווען ביי אונז א דוד שיפמאן... וואס האט זיך א קראם געעפענט מיט שרייב-געצייג און השכלה-ספרים אלס צולאג, און איז דאצו לערער געווארען פון לשון-קודש, — פון דוד שיפמאנ'ס "פקוד, פקדתי" אנטלויף איך, ווי פאר פייער! לאנגווייליג! ביים קליינעם הויקערל שטערן, דעם גרויסען שטערנ'ס א זוהן, וואס איז געקומען לערנען דייטש פון אלענדארף ארוים... לערען איך פראנצויזיש-שפיעל. א מענש איז ניט מחויב צו וויסען, ווי א שטיוועל הייסט אויף כמה לשונות"... דעם ערגסטען איינדרוק מאכט אויף מיר יעקב רייפמאן. א מענש געפינט גרייזען אין תנ"ך, מעהר ראשי-תיבות, ווי אין "פרי-מגדים", און וואשט זיך ניט מיט א קווארט, וואס האט א געשפרונגענע ראנד און טראגט א טלית-קטן... מיך אבער באשעפטיגען "דברים העומדים ברומו של עולם"... "הוויה" און "יצירה"... נאך וואס האט גאט די וועלט באשאפען. (מיינע זכרונות" ז. 107).

דאס איז דער בארען, אין וועלכען עס האט זיך געווארצעלט פרץ'עס אידיש וועזען, זיין מהות און גייסט.

און "אט, מיין וועלטעל ווערט רייכער... עס ציהט פון שטאדט ארויס און אנעקסירט דעם אינזשענערנעם גארטען... א "גוייש-פארשלאסענער גן-עדן"... שפאצירט מען אמאל איבער'ן שאסיי, לאזט מען זיך ביים אינזשענערנעם גארטען, אראפ אין ראוו אריין, און מען קוקט אין גארטען אריין מיט גרויס גלוסטונג... מען שטעקט די קעפ, מיט די ברענענדיגע אויגען, צווישען די שטאכעטעס אריין וואס-טיפער... זעהט מען ביימער און ביימער און אליין... און דאס ווייסע הויז, וואס בלאנקט פון די גרינע ביימער ארויס... און דאס דורכפלאטערן פון ווייסע קליידער, וואס די דאמען וואס קומען אמאל אין שטאדט אריין שפאצירען באגלייט מיט קאווייטען. — — — די פאלקאוואי מוזיק קומט און שפיעלט פאר'ן הויז... אינוויינוויג אין הויז ווערט געטאנצט... מאנכמאל, אין שטילע אווענטען הערט מען פון הויז ארויס פיאנא-שפיעל... מיכל, אונזער קאפעלמייסטער פון די קלעזמער, מיין שפעטערדיגער יואל פון "וואס אין דער פידעלע שטעקט" שטעלט פערט שוין (זעלטען נאר איינגאנצען ניכטער) איבער'ן ראוו מיט דורשטיגע אויגען און פאנגט מיט'ן געשפיצטען אויער די מוזיק... פון דער מוזיק, זאגט מען, מאכט ער מאראלישע שטייגערס צום באדעקענס, מארשען צו די חופות און פריילעבצער צו דער "וויעצערע"...

די אינזשענערען ווערען אפגערופען. דער אינזשענערנער גארטען ווערט געעפענט פאר דער באפעלקערונג. דער גן-עדן איז אפען, ער פארברייטערט מיין קינדישע וועלט. שפעטער וועל איך צו איהם צונעמען א שטיק זאקסישען גארטען פון ווארשע און די רבישע גערטלעך פון סטרוקאוו און ביאלע, און מאכען א רעזידענץ פאר א אידישען גביר אין צפת..." (מיינע זכרונות", ז. 114-122).

ווי ניט עהנליך איז געווען די אמאליגע שטאדט זאמאשטש מיט איהרע אידען און ניט-אידען מיט איהר אויסזעהען און לעבענס-שטייגער צו די אלע אידישע שטעדט און שטעדטלאך אין ליטע און אין וואלין, וואס האבען אויפגעהאדעוועט דורות אידישע שרייבער, וועלכע האבען געשאפען די אידישע ליטעראטור. "ערגעץ אנדערש — שרייבט פרץ — פילדערט, רוישט. חסידים שמייסען משכילים אויף קאנקארדאציעס, — משכילים שרייבען מיט איין האנט שירים בשבח ההשכלה און וועגען די פיער צייטען פון יאהר, און אדע-דאנקען-און לויב-געזאנגען צו דער ממשלה, פאר איהר חסד צו כנסת ישראל, און מיט דער צווייטער האנט — מסירה'לאך אויף די שווארצע... און א מלחמה מיט תקיפים אין קהל, א מלחמה מיט רבי'ס, א מלחמה מיט חסידים, מיט רבנים... ביי אונז — פון דעם אלעם קיין צייכען" ("מיינע זכרונות", ז. 83).

באמת א וואונדערבארע, טיעף-אייגענארטיגע אידישע שטאדט, מיט סטיל און כאראקטער, מיט גאנצע און געבראכענע ליניעס, מיט ווענען אין דער רייכער אידישער גייסטיגער געשיכטע, און מיט אויסקוקען, פערספעקטיווען און סינטעטישע אויסוועגען. און ווען מען פארטיעפט זיך אין דעם אידישען זאמאשטש, וואס פרץ האט פונסניי אנטפלעקט פאר אונז אין זיינע זכרונות, ווערט פאר אונז פארשטענדליכער פרץ גופא. פרץ מיט זיינע אויפבליצען און געהיימנישען, מיט זיינע אידישע און אלמענשליכע מאטיווען, מיט זיינע ווידעראנאנדען מיט די פראבלעמען און קאנטראסטען, אויף וועלכע עס וויקלען זיך אלע זיינע שריפטשטעלערישע ידיעות"...

ניט אומזיסט האט זיך פרץ אזוי לאנג געטוליעט אין זיין זאמאשטש, ווען ער האט געזוכט און געוואלט געפינען דעם שליסעל צו זיך און צו זיינע ווערק.

2.

אין זאמאשטש איז פרץ געבוירען געווארען, און אין זאמאשטש האט פרץ ביז'ן 38-39-טען יאהר פון זיין לעבען, מיט גאר קליינע הפסקות, בסדר געוואוינט. און ניט נאר פרץ, נאר אויך זיין מוטער, זיין זיידע און עלטער-זיידעס (פון מוטערס-צד) זענען געבוירען, און אלע זייערע יאהרען אפגעלעבט אין אט דער וואונדערבארער, אריגינעלער פריציש-אינטעליגענטער שטאדט.

זאמאשטש איז טיעף איינגעשניטען אין פרץ'עס עמפינדליכער נשמה, און געבליבען לעבען אין זיין פאנטאזיע אויך צעהנדליגער יאהרען נאך דעם ווי ער האט די שטאדט פארלאזט, און אויף שטענדיג.

ווען פרץ האט אין די לעצטע יאהרען פון זיין לעבען געפרואווט אין זיין ווערק "מיינע זכרונות" (געשריבען אין די יאהרען 1913-1914) צו געבען "א שליסעל צו זיין שייער", און נאכגעזוכט די קוואלען פון זיין שאפען און די כאראקטער-שריכען פון זיין פערזענליכקייט, האט ער זיך, זיין גאנץ וועזען און פיזיאנאמיע אדורכגעפלאכטען מיט אט דער טיעף-אייגענארטיגער שטאדט, מיט איהרע גאסען און מויערען, מיט איהר מארק און בית-המדרש, מיט איהרע אידען און ניט-אידען, מיט איהרע לעגענדעס און געשטאלטען, וועלכע האבען אין וואר און אין טרוים געלעבט דארט. און ניט נאר דעם זאמאשטש פון זיין צייט האט פרץ אזוי טיעף און איינגעארטיג געזעהן און געשפירט. פרץ האט אין די שפעטערדיגע יאהרען, צו 61-62 יאהר פון זיין לעבען, — ווי אמאל אין זיין קינדהייט, — אויפגענומען דורך זיינע געהירען אויך דאס זאמאשטש פון אמאל, פון גאר אמאל, פון דורות און דורות פאר איהם. פרץ שרייבט וועגען דעם אין די "זכרונות": "אין די "זעהעניש" פון דער היים, וואס איך האב ווירקליך מיט אייגענע אויגען געזעהן, מישט זיך אריין דאס געהערטע, דאס עלטערע זאמאשטש, פון וועלכען נאר מיין אויער האט פארנומען" (ז. 39).

פרץ האט שוין געטראפען זאמאשטש אין דער ירידה. שוין אויס פעסטונג, שוין חורבונות ארום. זכרונות איבערבלייבענישען פון אמאליגע צייטען... אבער גאר לייכט בויט זיך פונסניי אויס, א דאנק די לעבעדיגע לעגענדעס, וואס שוועבען ארום, דאס אמאליגע "זאמאיסקעס זאמאשטש", פון וועלכען ער האט אין פריהער יוגענט געהערט, — "זאמאשטש נאך אלס א פעסטונג אין איהר מאכט, פראכט און ניט ארומגעווארפענער שרעק... ארום — ניט פארלאזטע, ניט אפגעשיטע, ניט אפגעשטאכענע וואלען; צווישען וואלען און וואלען — פאסען מיט וואסער; טיעף קלאהר וואסער"...

צוזאמען מיט'ן אמאליגען זאמאשטש קומט אויף פאר איהם זיין עלטער-זיידע, לייבושל סטאראסטעטער, וואס "האט זיך געפיהרט ווי א שרה, געטראגען זיידענע זאקען, גערעדט דייטש ווי וואסער", מיט דער עלטער-באבען, וואס האט א געוועלבעל געהאט, א גרויס געשעפט פון קאלאניאל-סחורה, טאקע מכל טוב און — מעבר לים... "סחורה פון לייפסק..." אויך דאס אידישע זאמאשטש איז ביי פרץ'ן אין די געהירען ווי אמאל: "בראמען זענען נאך בראמען געווען... די לובלינער בראם איז ווי-זא-ווי צו די בית-המדרש-פענסטער... און אין בית-המדרש צוויי גראהע טויבען, צווילינג-ברידער... זיצען אין בית-המדרש שטאדט ביי שטאדט, מיט'ן רוקען צום שולחן, מיט'ן פנים צום ארון-קודש... און וואורקען, אויב זיי בלייבען עטוואס לענגער נאכ'ן דאווענען, ווי די טויבען, וועגען אלטע צייטען". "און איך — דערצעהלט פרץ — בין שוין ביים שולחן, האלט שוין די אויערען צווישען די גראע קעפ..." "א שפאס אמאליק זאמאשטש!".

נאך גאר אין דער יוגענט האט פרץ אנגעהויבען מיט אידישע האלב-ברחנישע לידער-קופלעטען, געווידמעט זאמאשטשער פאסירונגען — "זאמאשטשער פאזשאנדקעס", — און אויך לסוף פון זיינע יאהרען האט ער פארענדיגט מיט דער פארטיעפטער, עכטפריציישער ערינערונגס-פאעמע "מיינע זכרונות", וואס ס'איז ניט באשערט געווען, זי זאל זיך אויסשפרייטען ווייטער אויסער דער שטאדט זאמאשטש. אויך אין פיעל אנדערע ווערק וואס פרץ האט געשאפען צווישען דעם ניט-זיכערען אנהויב און דעם איבערצייגטען סוף, איז זאמאשטש געווען ביי פרץ'ן דער ניט-אויסשעפענדיגער קוואל פאר זיין שאפען, פאר זיינע וויזיעס.

זאמאשטש איז אין פרץ'עס פאנטאזיע שפעטער אליץ-מעהר דערהויבען געווארען. "אין דער ערינערונג — זאגט פרץ וועגען זאמאשטש אין די "זכרונות" — ווערט אלץ פארפיינערט און געריינגט" (ז. 37). "געבוירען און דערצויגען איז זאמאשטש, מוז איך, אום זאמאשטש צו זעהען, פארטרייבען ווערען דריי מיילען ווייט — קיין שעברעשין, ערשט אין דער הילצערנער שטאדט... ערשט אין נידעריגע געבויטען, שינדעל און אויך שטרוי געדעקטען שעברעשין פלאנצט זיך און שטעלט זיך אויף, פאר מיינע פייכט-פארבענקטע אויגען, מיין געמויערטע דריי-שטאקיגע אייזען און דאך-ציגעל-געדעקטע היים... וואס ציהט זיך ניט אויס אין דער לענג, "ווי אן אפגעשטאנענער פיש", נאר מוז, צווישען וואלען געדרענגט, וואקסען ארויף צו דער הויך. איך האב געמוזט באקומען צו זעהען דאס אומגעלומפערטע הילצערנע מיסגעבורט פון שטאדט זייגער אין שעברעשין, — איך זאל דערפיהלען די גאנצע הויכע פראכט פון מיין היימישען זייגער-טורעם, וואס קראצט, ווי מיר האט זיך דעמאלט געדאכט, די וואלקען. און געמוזט באקומען צו זעהען דאס שטיק "ברכי נפשי" ארום שעברעשין, די "לבשו כרים הצאן" — דאס גרינע טישטוך, באפלעקט מיט'ן בהמהשען נעל און רויט, מיט'ן בריקעל צום וואסער און צו דער פון דער עלטער פארשווארצטער און פון מעהל פארווייסטער, וואסער-מיהל, — איך זאל באמערקען און קאנען אפשאצען דעם באזונדערען חן פון אונזער "אונטער'ן פעסטונג" וואס איך האב איבערגעגעבען אין "משיח'ס צייטען", פון קליינע פארשאטענע שפאצירפלעצ צווישען וואלען, אין דער באהאלטענער "אוציעצקא", וואו איך האב געלאזט שפאצירען דעם קאצקער און בעלזער אין "שהשמחה במעונו" (ז' ז. 38-93).

נאך אין "מאניש", אין זיין ערש-

(פארזעצונג אויף פיידזש 6)

גרייטען צו א זעלטענע אויסשטעלונג וועלכע זאל ווייזען די אנטוויקלונג פון לעבען אויף דער ערד

דער פיעלד מוזעאום פון שיקאגא וועט אילוסטרירען ביי דער שיקאגא וועלט אויסשטעלונג די געשיכטע פון אנדערהאלבען ביליאן יאהר פון לעבען. פון די אורעלטע פרעהיסטארישע צייטען ביז דעם היינטיגען טאג. — איינער פון די זעלטענסטע און אינטערעסאנטעסטע אונטערנעהמונגען וואס די וועלט האט ווען געזעהן.

פון פ. ל.

דער פיעלד מוזעאום פון נאטור געשיכטע אין שיקאגא האט אויסגעארבייט א פלאן פון א ריזיגער אונטערנעהמונג, נעמליך צו ווייזען דורך אן אויסשטעלונג די געשיכטע פון לעבען אויף דער ערד, וועלכעס דארף דעקען א פעריאד פון ארום אנדערהאלבען ביליאן יאהרען, אנהויבענדיג פון דער צייט ווען עקזיסטענץ האט זיך נאך געפונען אזוי צו זאגען, אין די וויקעלאך.

לויט די פלענער וועלען דריי ריזיגע זאלען זיין פארנומען מיט דער גראנדיעזער אויסשטעלונג. דערויף וועט מען לויט די פלענער דארפען אויסגעבען איינע הונדערט טויזענט דאלאר, און די גרעסטע וויסענשאפטליכע אויטאריטעטען גיבען זייער מיינונג און ראט וועגען דעם ווי אזוי די דאזיגע אינטערעסאנטע אויסשטעלונג דארף געמאכט ווערען. פיעלע קינסטלער זיינען באשעפטיגט אין אויסארבייטען די גרופען, סעריעס פון פיגורען און בילדער וועלכע וועלען זיין א טייל פון דער אויסשטעלונג.

דער גאנצער פראיעקט דארף דורכגעפיהרט און פארענדיגט ווערען אין יאהר 1933, צו דער צייט ווען עס וועלען קומען פון דער גאנצער וועלט בעזוכער צו דער שיקאגא וועלט אויסשטעלונג, וועלכע דארף ווייזען א יאהרהונדערט פון שיקאגאס ענטוויקלונג. אין שיקאגא וועט מען דעמאלט קאנען זעהן אלץ וואס די וויסענשאפט ווייסט צו היינטיגען טאג וועגען פרעהיסטארישע צייטען.

די גרויסע אויסשטעלונג וועט דארפען ווייזען די ענטוויקלונג פון פלאנצען לעבען. די עוואלוציע פון באשעפעניש און פון דעם מענשען, אנהויבענדיג פון די נידעריגסטע פארמען פון לעבען, וועלכע זענען בעשטאנען פון ארגאניזמען פון איין צעל, וועלכע עס זיינען לויט דער וויסענשאפט ערשינען אויף דער ערד א קימא-לן פון 15 מיליאן יאהר צוריק, ביז צו די העכסט ענטוויקעלטע מענשליכע ראסען — די העכסטע דערגרייכונג פון דער קרעאטור. עס וועלען ביי דער אויסשטעלונג זיין גרויסע קאלעקציעס פון באסילען, ד. ה. פארשטיינערטע איבערבלייבענישען וועלכע מען האט אויסגעגראבען, קינסטליך אויפגעשטעלטע גרופעס פון אלערליי פרעהיסטארישע באשעפענישען אין נאטירליכער גרויס, גרויסע וואנט געמעלדען פון סצענעס וועלכע האבען זיך אפגעשפיעלט מיט מיליאנען און הונדערטער טויזענדער יאהרען צוריק און סקולפטורען פון די פארשיידענסטע מענשליכע ראסען אין אלע צייטען. די אויסשטעלונג וועט בעווייזען די אנטשטעהונג פון לעבען און ווי אזוי מענשליכער לעבען האט זיך פארצווייגט און ענטוויקעלט ביז היינטיגען טאג.

דער ערשטער פון די דריי געפלאנטע גרויסע האלס פון דער אויסשטעלונג איז שוין כמעט פארענדיגט. דארט געפינען זיך פיעלע סקעלעטען און פאסילען פון אורעלטע באשעפענישען, גרויסע וואנט געמעלדען וועלכע אילוסטרירען פון לעבען פון די פרימיטיווע סארטען, דורך אלע צייטען און פון אלע מינים, פיש, אמפיביאנען, רעפטילען, זויג חיות און אנדערע באשעפענישען פון דער שפעטערער היסטארישער עפאכע.

דער צווייטער פון די דריי גרויסע זאלען וועט זיין געווידמעט צו דער געשיכטע פון דעם פרעהיסטארישען מענשען. געלעהרטע האלטען, אז פון די אנדערהאלבען ביליאן יאהר זינט לעבען האט זיך באוויזען אויף דער ערד, האט מענשליך לעבען עקזיסטירט בלויז אין די לעצטע דריי מיליאן יאהרען, וואס דאס איז א גאנץ קליינער טייל פון דער געאלאגישער צייט. אט דער האל וועט אילוסטרירען דעם מענשליכען פראגרעס פון דער צייט וואס דער בחיר היצורים איז געווען בלויז עטוואס מעהר פון א מאלפע, ביז צום בעגינען פון דער בעקאנטער געשיכטע. דאס הייסט מיט צעהן טויזענט יאהר צוריק. עס וועלען דארט געוויזען ווערען גרופעס פון פארהיסטארישע מענשליכע ראסען, אויך דעם אנהויב פון מענשליכען לעבען אין פאמיליען, דער אנהויב פון אלערליי קונסטען, פון רעליגיעס און ווי אזוי מענשען האבען אנגעהויבען צוצוגעוואוינען צו זיך אלערליי הויזליכע חיות ווי עס איז געשאפען געווארען דער אנהויב פון אגריקולטור און פון אינדוסטריען.

אין דעם דריטען האל וועלען געוויזען ווערען פארגלייכענדע גרופען פון מאלפעס און פון מאלפענארטיגע מענשליכע מינים. אויך פיגורען פון פארשטעהער פון אלע עקזיסטירענדע מענשליכע ראסען, ווייזענדיג אויף א בולט'ן אופן אלץ וואס שיידט זיי פאנאנדער. עס וועט געוויזען ווערען קלאהר ווי אזוי די פארשידענארטיגסטע מענשליכע ראסען און פעלקער פון די ווייטסטע ווינקעלאך פון דער ערד, מיט אלע זייערע פארשיעדענקייטען שטעלען מיט זיך פארט פאר איין אייגנהייטליכע מענשליכע ראסע.

אין דער אויסשטעלונג וועט אויך בולט ארויסגעבראכט ווערען אלערליי וויכטיגע היסטארישע ענטוויקלונגען דורך דער גאנצער קייט פון הונדערטע טויזענטע יאהרען. די ספעציפישע כאראקטעריסטישע אייגענשאפטען וועלכע יעדע ראסע האט ענטוויקעלט; אלערליי אבנארמאלע ערשיינונגען און ענטארטונגען וועלכע זענען געקומען דורך פארשיעדענע אורזאכען; דעם לעבענסדויער פון פארשיעדענע ראסען; די ווירקונגען פון קראנקהייטען און עפידעמיעס אויף פעלקער און לענדער און הונדערטער אנדערע אינטערעסאנטע ערשיינונגען אין מענשליכען לעבען אין פארשיעדענע וועלט טיילען.

איין אויסשטעלונג וועט אויך אילוסטרירען דעם ראסען בעשטאנד און ראסען פראבלעמען אין די פאראייניגטע שטאאטען.

ווען וועלען אלע גליקלאך זיין?

(א פרייער געזאנג לכבוד דעם אנקומענדען ערשטען מאי.)

פון שמאי.

ווען עס וועט קיין גרויסע עשירות
און קיין גרויסער דלות זיין,
ווען אין שעהנע פרייע דירות
וועט דער קבצן אויך אריין,
ווען די ארבייט וועט זיך צאלען,
אזוי פיעל ווי מען דארף,
און מיט די סקעבאטשעס,
וועט מען מאכען קורץ און שארף.
דאן וועט יעדער גליקלאך זיין.

ווען דער שלום וועט רעגירען,
מלחמה וועט זיין אויס,
מען וועט מער ניט פאבריצירען,
קאנאנען שטארק און גרויס.
ווען די שטאלצע גענערעלער
וועלען זיצען אין דער היים,
און אנשטאט מאכען בעלער,
בויען הייזער, קנעטען ליים.
ווען די גראפען און פירשטען
וועלען געהן פוצען, בארשטען,
זעגען, שניידען, הובלען פיין.
דאן וועט יעדער גליקלאך זיין.

ווען דער ארבייטער וועט האבען
וויפיעל זיין פראצע האט די ווערט,
שקלאפעריי וועט זיין באגראבען
גאנץ טיעף אין דער ערד.
ווען דער נאר וועט ענדליך וויסען,
וואס עס ברענגט אים ווירקליך גוטס
און פאליטישענס וועלען ניט וויסען
פאר וועמען מען גיט די "וואוטס".
דאן וועט יעדער גליקלאך זיין.

ווען דער פאלקס פאראיין, די פעדעראציע
און דער מושב זקנים אפילו,
וועלען מיט א נייער קאמבינאציע,
באלאנגען צו דער קהלה.
קראנקע וועלען מער ניט זיין,
די לופט וועט זיין פון עיפוש ריין,
און אהן אב. קאהאנ'ס פראטעסט,
וועט די "פרייהייט" געהן "פארווערטס".
דער "טאג" און "מארגען-זשורנאל",
וועלען מער ניט שרייבען מיט גאל.
דער מענש וועט זיין צום מענשען
גוט פון אנפאנג ביז צום סוף.
מען וועט ניט געהן זיך בענשען,
ניט ביים גלח, ניט ביים רב,
איינער וועט זיין דעם צווייטען געטריי,
ווי דער טאג פון ערשטען מאי.
דאן וועט יעדער גליקלאך זיין.

ימים טובים אין סאוויעטען רוסלאנד

פון א יעווסעקישען קאלענדאר

ט"ו ניסן: — געפאקט א בורזשוי עסען טרוקענע מצה, קאנפיסקירט דעם גאנצען זאפאס, דערפאר עסען מיר מצה...

ל"ג בעומר: — פארכאפען ביי א חברה קונדסים האלצערנע ביקסען, שווערדען, פולעמיאטען און אנדערע געווער אהן דער ערלויבעניש פון "ווציק". צוליעב דעם טוען מיר מלחמה האלטען מיט'ן אידישען דת, און מיר פראווען א יומא דפגרא.

שבועות: — עפעס האבען זיך אידען געגרייט צו באקומען א נייע תורה, מסתם א מענשעוויסטישע. מיר האבען זיך דערוואוסט און צושטערט זייער פלאן — מאכען מיר יום-טוב.

שבעה עשר בתמוז: — היינט פאסטען די פאנאטיקער, בלייבען זייערע פארציעס פאר'ן מלוכה-אוצר — מאכען מיר א יום-טוב.

תשעה באב: — היינט איז צושטערט געווארען די מויער, וואס עס האט אפגעטיילט דעם פועלי-ציוניזם פון דריטען אינטערנאציאנאל. דאריבער פאסטען מיר א תענית.

ראש השנה: — א 32-טעל טייל פון מאראזאוו'ס פאבריק האט אנגעהויבען ארבייטען, צובלאזען מיר עס אויף דער גאנצער וועלט אלס נצחון פון אונזער "נעפ".

יום-כפור: — די גאנצע וועלט שלאגט מיט אונז כפרות און שטעלט נאך אונז ליכט — עסען מיר קדחת.

סוכות: — היינט אנטלויפען אלע בורזשויען פון די הייזער און לאזען זייער רייכטום אויף הפקר. מאכען מיר עס יום-טוב'דיג.

שמחת תורה: — היינט פייערען מיר דעם 12-טען יארצייט. זייט מען האט אויסגעשטראכען דעם "לא תגנוב". ווילען מיר א הקפה — אבער קיינער וויל נישט געבען...

פורים: — אלע בורזשואקעס האבען זיך געוואלט פארשטעלען און קאנפיסקירען, מיר האבען זיי דעמאסקירט, מאכען מיר יום-טוב.

מיין חבר ראדיא טעלעגראפירט

(במקום פעליעטאן)
פון אברהמ'ל.

אזא שעהנעם פרייהייטס-יום-טוב
זייט דעם "רויטען" יאהר תרע"ט,
האבען מיר נאך, ברודער-לעבען,
ווי דעם פסח, ניט געהאט...

פשוט "מופתים-של-מצרים",
פרייהייט — כאטש א טענצעל געה! —
פון "יעווסעקען" מעהר קיין זכר,
ווי באגראבען — זענען זיי...

יאהרען, דאכט זיך, אפגעשלאפען
טרוימען שרעקליכע געטרוימט —
אין דערוואכט אין זעלבען צימער,
ווי איך גארנישט וואלט פארזוימט.

אידען טראגען אום אין דרויסען
מצות זויבערע אין קערב,
מעהר ניט — אויבען ליגט א שטעמפעל
פון א "האמער מיט א סערפ".

פון די "קאאפעראטיוון"
טראגט מען מעהל, קארטאפעל, וויין,
און מען שלעפט מיט שטאלץ דעם פסח
אין דער ריינער שטוב אריין...

און מען כשר'ט און מען שייערט,
ווי אין גאר דער אלטער צייט,
און דער שוחט שעכט אפילו
אינדיקעס פאר פיינע לייט...

קאמוניסטען רעדלען מצה,
"קאמוניסטקעס" קנעטען טייג...

מענדעל און דער רויטער נח
— קנאקערס צוויי פון "פראלעטקולט" —
האלטען לאפעטעס און ווארפעטייג
אין אויווען מיט געדולד...

און איך ווייס ניט וואס דא טוט זיך,
צי איך טויט בין, צי איך לעב,
צי אין חלום אונטער הימלען
איך אויף ווייסע פליגען שוועב?!...

קיינער דעמאנסטרירט אין גאס ניט
געגען "קלעריקאלען" פעסט,
קינדער פרעסען ניט קיין חמץ
ביי "בעזשבאזשניקעס" אויף קעסט...

רוהיג שלעפען זיך קוסטארען
נאך "בורזשויעס" שטאלץ אין שוהל,
און אויף היסב-בעטען ווייסע
ווערט פארוועגדעט יעדע שטוהל...

שטום געווארען איז דער "עמעס",
— ווי זשע זאל מען דאס פארשטעהן?
און מען שליסט ניט אויס
פאר "קנידלאך"
קיינעם מעהר פון "פראפאראיין"...

נייע צייטען, נייע ליעדער —
אידען לוסטיג קלאפען - צו...
סטאלין האט געזאגט: "כאווירים,
לאזט דעם פסח שוין צורוה!

— זארגט אייך ווייניג פאר די מצות,
לאזט די "אפיקורסות" אפ!
בעסער זאל די פריהלינג-זריעה
ליגען יעדערען אין קאפ!

פאר דער קאלעקטיוויזאציע,
קינדער, ליגט ניט איין די וועלט,
הונגער קומט! זעהט, אז דער פויער
זאל באארבייטען זיין פעלד!

אין מלחמות געגען ווערבעס,
געגען מרור, געגען "פאפ" —
קען די גאנצע "פיאטילעטקע"
נאך פארלירען באלד דעם קאפ!"... —

אויף צוריקוועגס די פאליטיק
האט דעם וואגען אויסגעדרעהט,
און די סדרה "השיבנו"
האט זיך איבער לאנד צושפרייט...

די "לישענצעס" קריגען ווידער
שוין, ווי מענשען, אלע רעכט
אין די שקאלעס און פאבריקען...
וואויל איז דעם באפרייטען קנעכט...

און די קינדער פון די סוחרים
בעט מען פאהרען קיין בידזשאן
און מען באט זיי גרויסע שכירות,
פרייע ערד און פרייע באן...

דאך וויל קיינער פון זיי פאהרען
אין מרחקים פאנגען העכט
ווייל דאס שטעדטעל ווערט צובילאך
אין דער היים דא — אויפגערעכט...

ווער וויל האקען דארטען וועלדער,
זעגען ברעטער, שטעלען ווענט,
ווען דא בויט מען זייד-פאבריקען
פריי פאר אלע פרייע הענט!?!

פון קאלאניעס לויפט די יוגענט
שוין אין שטאדט אריין צוריק —
יעדער זוכט צו פראווען פסח
און צו כאפען נייעם גליק...

שטאלץ און האפערדיג די אידעלאך
ווערען היינט דא, ווי פון ספירט,
נעהמען אפ צוריק די שוהלען,
וואס מען האט שוין רעקוויזירט.

און זיי שאפען אפ די "קלובען"
און מען ריינינגט יעדע שטאל,
און מען שטעלט אריין די ספרים
און מען שטעלט זיך זאגען "טל"...

— "שיק-צו טוי, דו גרויסער בורא,
אלע קינדער פון דעם פעלד!
פון דעם ישוב, וואס דער איד האט
מיט זיין שווייס דא אויפגעשטעלט!"

און מען פיהלט טאקע דעם פסח
מיט זיין פרייהייט היינט אין בלוט
און די האפנונג וואקסט אויף הייוען —
אויפ'ן הארץ ווערט עפעס גוט . . .

— — — — — — — — — — —

נייע צייטען, נייע ליעדער —
אידען לוסטיג קלאפען צו,
און זיך פרעהען מיט דער בשורה,
זיכער וועט א פריינד — ווי דו!

מען זאגט אז

עס זענען פאראן מאמענטען אין לעבען, ווען מיר זענען אומשטאנד זיך אליין איבערצייגען, לויטער נוצען מיר זיי נישט אויס.

* * *

אלץ פארשטעהן הייסט נישט נאר אלץ מוחל זיין, נאר — נישט האבען וואס מוחל צו זיין.

* * *

רוהם איז פונקט אזוי ווי גאז, א צו גרויסע פארציע פארנעבעלט דעם גייסט.

* * *

די בלום פון ליעבע בליהט זעהר אפט אין די הערצער פון מענשען. זי האט נאר יעדעס מאל אן אנדער קאליר.

* * *

אז מען ווייס א סך וואס מען דארף נישט וויסען, מיינט מען, אז מען קען א סך, וואס מען האט נישט געלערנט.

אויגען צווי

פון עליזה גרינבלאט.

אויגען בליקען. אויגען קוויקען.
אויגען ריידען. קלוג און שעהן.
אויגען ווינקען. שפריצען פונקען.
אויגען זענען — כשר — ריין.

אויגען בריען. אויגען גליען.
אויגען מאכען ניט קיין טעות
אויף אלע שפראכען. אויגען לאכען.
אויגען זאגען סודות אויס.

אויגען דענקען. אויגען בענקען.
אויגען ברייגגען צער און פרייד.
אויגען פרעגען. אויגען וועגען.
אויגען ווייסען. אלץ באשייד.

אויגען בעטען. אויגען גלעטען.
אויגען שאפען וועלטען פיעל.
אויגען גאפען. אויגען האפען.
שעהן עס איז דער אויגען שפיעל.

אויגען גרויע. אויגען בלויע.
מענשען אויגען — אלערליי.
אין די אלע מינים — אויגען.
זיינע אויגען דארט איך זעה.

א גוט-הארציגער דאקטאר

קלמן: — מיין זוהן איז זעהר א גוט-הארציגער דאקטאר. ער נעהמט קיינמאל נישט באצאהלט פון פאציענטען.

זלמן: — אזוי? פון וואס לעבט ער?

קלמן: — די יורשים באצאלען איהם.

א מאן א פעסימיסט

— וואס זאגסטו נישט צו די נייעס? אן אלטער דייטשער פראפעסאר האט אויסגעפונען א מיטעל געגען עקרות.

— איך גלויב נישט דערין. מיין מרים רחל'ן וועט ער שוין נישט העלפען.

— פארוואס?

— אז דריי יונגע דאקטוירים האבען איהר נישט געהאלפען, וועט דער אלטער פראפעסאר איהר שוין זיכער נישט העלפען.

שפריצען

פון יהושע זינגער

אין האליוואוד ווערט יעצט פאבריצירט א פילם, וואו אלע אנטיילנעהמער, ויינען בלויז פרויען.

זעהט איהר, דאס וועט שוין טאקי אויף אן אמת זיין א הונדערט פראצענטיגע טאקי.

* * *

איך בין געגאנגען מיט מיינעם א פריינד, אנקוקען א פארנישד רום.

זאגט צו אונז דער בעל-הבית מיט שטאלץ:

"איהר ווייסט ווער עס האט געוואוינט אין דער רום? — א אידישער אקטיאר!"

פרעג איך איהם, נו, האט ער אייך איבערגעלאזען עפעס אן אנדענקונג?

דער איד האט אראפגעלאזען די אויגען און געזאגט שטיל:

"יעס, א חוב פאר פיער מאנאטען רענט!"

* * *

פארוואס נעהמט אן א פרוי דעם מאנ'ס נאמען נאך דער חתונה? — פרעגט אונז א יונגערמאן.

פארוואס ניט? נאך דער חתונה נעהמט זי דאך ביי איהם צו אלעס!

* * *

איך האב ביי מיין רייכען שכן, נעקסט דאר, געהערט פאלגענדען געשפרעך דורכ'ן טעלעפאן:

"האללא! איך וויל א באקס פאר צוויי!"

"עס טוט אונז זעהר לייד. מיר האבען ניט קיין באקס פאר צוויי. מיר קענען אייך נאר געבען א באקס פאר איינעם".

"אזא אויסכאפעניש איז דאס ביי אייך?"

"ניט קיין אויסכאפעניש, נאר מיר האבען נאר א באקס פאר איינעם".

"איך פארשטעה אייך ניט. רייד איך צום אידישען טעאטער?"

"ניין, איהר רעדט צום אידישען אנדערטייקער."

* * *

א פערד איז דער בעסטער פריינד פון מענשען, זאגט א נאטור-פארשער.

נאטירליך, ניט דאן, ווען מען הויבט אויף איהם אן צו שטעלען "בעטס".

* * *

איך בין אריינגעגאנגען צו מיינעם א פריינד, א רייכען מאנופעקטשורער אין אפיס. פרעג איך ביים בוק-קיפער, זעה נאר, וואו איז אייער שעהנע סטענאגראפיסטין, פעני?

"איהר האט גאר ניט געהערט? זי איז אנטלאפען די צווייטע טעג יום טוב און צוגענומען דעם באס'ס גאנצע געלד!"

"נו, קלאגט ער איהר איצט אין קאורט?"

"נא, ער איז געלאפען מיט איהר!"

* * *

די לעצטע יאהרען האבען פרויען אלס ווייניגער שאנסען, צו דערגרייכען זייער אלד-אידזש, — שרייבט א פראפעסאר.

שור! וואס פאר א שאנס קען האבען היינט א פרוי צו ווערען אלט, אז עס האלט אין איינצוקומען נייע ביוטי-פארלארס!

* * *

דער רב האט אדרעסירט די יונגע תלמידים'לאך פון די ערשטע קלאסען אין דער תלמוד תורה, און געזוכט צו מאכען אויף זיי א טיעפען איינדרוק:

"אין רוסלאנד זענען דא מיליאנען אידען און קיין איין תלמוד תורה. זייערע קינדערלאך קענען ניט געהן, ווי איהר אלע טאג, לערנען דאווענען, חומש מיט רש"י און איבערהויפט ריידען העברייאיש. אלזא פרעג איך אייך, צוליעב וואס איז יעצט דער פליכט פון יעדען איד, אז ער זאל זעהן אפשפארען געלד פון דאס לעצטע?"

"אויף צו פאהרען נאך רוסלאנד!" האבען די יונגע קול'כעלאך אויסגעקלונגען.

* * *

מר. קאפלאן איז געווען פריינדליך, און האט מיר איבערגעגעבען א צווייטע וויץ, וואס א קאסטימער האט איבערגעלאזען ביי איהם אין רעסטאראן.

א אידישער מילך-דיעלער האט אנגעהויבען צו אנאנסירען ווייט און ברייט, אז זיינע מילך איז מיט א הכשר פון ועד הרבנים.

דער ועד הרבנים האט איהם געשיקט רופען און געפרעגט:

"ר' איד, ווי אזוי שרייבט איהר, אז איהר האט אונזערען א הכשר, אז מיר קאנען דאך אייך גאר ניט!"

"וואס דארפט איהר מיר קאנען, אבי די מילך, וואס איך פארקויף, האט אייערען א הכשר!"

"ווי אזוי? מיר פארשטעהען אייך ניט!"

"וואס איז דא צו פארשטעהן? — עס איז גאנץ פשוט! אויף דער כשר'ער מקוה אין טשעסטנאט סטריט האט איהר געגעבען אייער הכשר?"

"גאנץ געוויס!"

"נו, איז די וואסער, וואס איך גיס אין מיינע מילך, נוץ איך נאר בלויז פון דער טשעסטנאט - סטריטער כשר'ער מקוה!"

סימנים צו דערקענען א מענש

א לעקציע פון „ליך" פאר די געטריע לעזער

לויט'ן זיצען:

זיצט איינער אין טורמע איז א סימן, אז ער איז א סוחר.

זיצט ער ביים שכן, איז א סימן, אז ער, דער שכן, האט א ווייב.

זיצט ער ביים רבי'ן — איז א סימן אז ער האט אין דער היים א סוב-לאקאטאר.

לויט'ן שטעהן:

שטעהט איינער ביי דער טיר, איז א סימן, אז עס קומט איהם געלט.

שטעהט ער אונטער דער חופה, איז א סימן, אז ער איז נישט נארמאל.

שטעהט ער ביים ברעטעל, איז א סימן, אז ער איז א דראנג.

לויט'ן עסען:

עסט איינער מיט אפעטיט און ער זשאלעוועט זיך נישט, איז א סימן, אז ער איז אויף יענעמ'ס א שמחה.

לויט'ן שלאפען:

רעדט איינער פון שלאף איז א סימן, אז ער איז א פאליטישען.

קריצט א פרוי אין שלאף מיט די צייהן, איז א סימן, אז זי איז א שוויגער.

שלאפט איינער אין דער היים, איז א סימן, אז ער איז א פריילידיגער.

אן אנשטענדיגער מענש

בעלא: — זאג מיר, זשערמען, ווי אזוי איז דיין חתן?

זשערמען: — ער איז אויפריכטיג, עהרענהאפט און ליעבענסווירדיג, זעהר אן אנשטענדיגער מענש.

בעלא: — מיט אזא מאן ביי היינטיגע צייטען וועסטו שטארבען פאר הונגער.

איהר פארטיידיגונג

א געשיכטעלע וואס קען גרארע זיין אן אמת'ע היינטיגע צייטען.

פון א. ז.

די אנגעקלאגטע, א יונגע, זיסע, ליבע פלעפערקע, איז געזעסען לעבען איהר לאיער און האט מיט אינטערעס זיך איינגעהערט אין דער שלום-רעדע פון איהר אנקלעגער. איהרע אויערען זענען געווען אנגעשטעלט צום פראקוראר'ס זייט, איהרע טיעף בלויע גרויסע אויגען צו דער זייט פון דער דזשורי...

די דזשורי, צוועלף ווירדיגע עלטערע מענער, האבען זיך אויך מיט גרויס אינטערעס איינגעהערט צו די רייד פון פראקוראר. ער האט מיט פייער גערעדט וועגען דעם מורא'דיגען פארברעכען פון דער אנגעקלאגטער, וועלכע האט דריי מאל געשאסען אויף א מאן און האט איהם צוויי מאל פארוואונדעט. די אויגען פון דער דזשורי זענען אויך אבער געלאפען אין דער ריכטונג וואו די אנגעקלאגטע איז געזעסען... זיי האבען זי אפגעמאסטען פון קאפ ביז די פיס...

"זאל די יוגענט און די שעהנקייט פון דער אנגעקלאגטער ניט האבען קיין ווירקונג אויף אייך, דזשענטעלמען פון דער דזשורי. — האט דער פראקוראר געדונערט און געקוקט אויף די זיידענע זאקען פון דער אנגעקלאגטער... פאר אייך זיצט א פערזאן וואס האט געפלאנט א מארד אויף א מענשען. אבער דורך א צופאל בלויז איז איהר ניט געלונגען דעם מארד דורכצופירען. באטראכט די קייס אין ליכט פון געזעץ, און ניט אין ליכט פון איהרע האר, איהרע אויגען, איהרע ברוסטען, און פיסלאך... האט דער פראקוראר געענדיגט.

דער אנגעקלאגטער'ס לאיער האט זיך אויפגעשטעלט צו האלטען זיין שלום רעדע אבער די אנגעקלאגטע האט איהם אפגעהאלטען. זי האט זיך אויפגעשטעלט און זיך געווענדעט צום ריכטער:

"יאר האנאר, וועט איהר מיר ערלויבען אליין צו האלטען די פארטיידיגונגס-רעדע?

— יא, — האט דער ריכטער ערקלעהרט — קוקענדיג טיעף אויף דער אנגעקלאגטער'ס האלב אפענע ברוסט, וועלכע האט זיך הויך געהויבען...

זי האט אנגעפאנגען:

"דזשענטעלמען און דהי דזשורי, מיין פריינט, דער פראקוראר, האט דא גערעדט וועגען געזעץ, איך וועל רעדען וועגען גערעכטיגקייט... איך האלט, אז ניט נאר דארף מען מיך ניט באשטראפען, נאר דער מאן, אויף וועמען איך האב געשאסען דארף מיר באצאהלען פאר זיין, זיין פובליסיטי אגענט...

"מענשען גיבען אוועק עהרע און געלט פאר אביסעל פובליסיטי... האט ווער פון אייך ווען געהערט פון יוקעל יאלע, דעם מאן, אויף וועלכען איך האב געשאסען? ניין! איצט ווייסט די גאנצע וועלט פון איהם. מאוויס האבען איהם אנגעבאטען א קאנטראקט. צייטונגען וועלען איהם געבען געלט פאר שרייבען ארטיקלען, וואדעוויל מענעדזשערס רייסען זיך איבער איהם... ער איז געווארען דער פאפולערסטער מענש אין לאנד. און וועמען האט ער דאס צו פארדאנקען אויב ניט מיר? — אזוי האט די אנגעקלאגטע געענדיגט איהר פארטיידיגונגס רעדע.

דער ריכטער האט געשאקעלט מיט'ן קאפ, דער פראקוראר האט געשמייכעלט צו איהר, די דזשורי-לייט האבען געוואונקען צו איהר, און אלע אין קאורט האבען איהר אפלאדירט.

"ניט שולדיג!", איז געווען דער ווערדיקט...

די באדייטונג פון אונזערע ימים טובים

פסח: — איז פאר די צייהן (עס קנאקט מצות).

שבועות: — פאר די אויגען — אלץ גרין.

ראש השנה: — פאר די אויערען — מען בלאזט.

יום-כפור: — פאר'ן מאגען — מען פאסט.

סוכות: — פאר דער נאז — מען עסט אויף פרישע לופט.

פורים: — פאר'ן גאנצען פנים — פארשטעלט.

איז דאס מעגליך?

אז איידעם איז צוריקגעקומען פון זיין שוויגער'ס לויה, צוקומענדיג צום טויער איז אראפגעפאלען פון דער הויך א ציגעל איהם אין קאפ.

הא! האט דער איידעם אויסגערופען, א קוק טאענדיג צום הימעל — איז דאס מעגליך, אז זי זאל שוין זיין אין דער הויך?...

ספירה 1930

(ווי אזוי מען צעהלט ביי אונז אין דער מדינה)

אין אמעריקע צעהלט מען איצט די מענשען.

* * *

ביים גרעניץ צעהלט מען וויפיעל משקה מען פירט דורך.

* * *

פאליטישענס צעהלען די טעג פון די נייע וואלען.

* * *

אין סיטי האל צעהלט מען די נייע ווייד-דזשעס.

* * *

אין די ראדיקאלע שולען צעהלט מען די חובות פון שכר למוד.

* * *

אין פאלקס פאראיין צעהלט מען די נייע כבודים.

* * *

אין פארבאנד צעהלט מען די צוגעזאגטע הויז ביישטייערונגען.

* * *

אין משוב זקנים צעהלט מען די בעטלאך.

* * *

אין טעאטער צעהלט מען די גרעסערע איינגאמען פון די אטרעקשאנס.

* * *

די קהלה צעהלט די פינף סענטיגע עופות שחיטה.

* * *

די לינקע צעהלען וויפיעל מיטגלידער זיי האבען נאך.

* * *

די ספירה צעהלט זיך שוין אליין, ווייל יעדער טאג ווערט איינע ווייניגער.

מיין בלאף

צו מיידלאך צו היגע
איך פיהל ניט קיין שנאה,
דאך ליעבען נאר קען איך
די מיידלאך די גרינע.

די מיידלאך וואס זענען
אין דערפער געבארען,
און קומען אהערצו
פון ליטע צופאהרען.

וואס האבען נשמות
און קערפערס געזונדע,
און באקען — צוויי עפעל —
אי רויטע אי רונדע.

וואס האבען נאך הערצער
וואס גלויבען אין מענשען,
אין טאטען און מאמען,
אין קריאת-שמע און בענשען...

ווייל נאר זיי פארשטעהען
צו שעצען געפיהלען,
און גוט איז מיט יענע
א ליעבע צו שפיעלען.

אויף מיידלאך אזעלכע
טו אייביג איך האפען,
דען זיי נאר איז מעגליך
געהעריג צו בלאפען! . . .

עס לעבען די נארעהייט

געזונגען פון א נארענדען און גענארטען, נאר וואס מיינט נארעריי איז א חכמה.

פון אבעלע.

אלע נארען,
ווערען גענארט
און בלייבען נארען.
עס נארען
די יונגע די אלטע,
די אלטע די יונגע.
די "רעכטע" די "לינקע"
די "לינקע" די "רעכטע",
עס נארען די "רויטע",
די "שווארצע",
די "שווארצע" די "רויטע"
עס נארען די מענער
די ווייבער.
די ווייבער די מענער,
עס נארען די שקלאפען
די הערשער.
די הערשער די שקלאפען,
די פיהרער די פעלקער,
די פעלקער די פיהרער,
עס נארען די זיהן,
עס נארען די טעכטער,
מען נארט מיט געוויין
מען נארט מיט געלעכטער,
עס נארען די נארען,
עס נארען חכמים,
און בלייבען צום נארען,
עס נארען די קלוגע
און מיינען געוויס
אז אין נארעריי
ליגט די חכמה.
עס נארט דער פיינלינג,
עס נארט דער העלד,
און מיינען
אז אויף נארעריי
שטעהט די וועלט.

וואָל... סטריט

נאָ העכסט שפּאַנענדער
ראָמאַן פון דעם אידיש-
אַמעריקאַנעם לעבען
היינט צו טאָג, געבויט
אויף די לעצטע פּאַסי-
רונגען אין וואָל סטריט.

— פון —

מאַרק סאַרדעל

קאַפּיטעל איינס

פאַרבלאָנדזשעט

די זון האָט זיך אַרונטערגעלאָזט אין מערב זייט. דער הייסער זומער טאָג איז געקומען צו אַן ענד.

דער פאַרשטויבטער וועג האָט זיך געצויגען אין דער אומענדליכער ווייטקייט. דאָס פעלד איז געלעגען ווייט און ברייט און האָט געוואַרט אויף רעגען.

א שטיקענדע היץ איז געשטאַנען אין דער לופט. די בלעטער אויף די ביימער זענען געהאַנגען פאַרשמאַכטע. די צוטריקענטע ערד אַרום די וואָרצלען האָבען געדורשט נאָך אַביסעל פייכטקייט.

מיט'ן אָנקומען פון אָוונט האָט די היץ אַביסעל נאָכגעלאָזט. פון פרייען פעלד איז געקומען א לייכטער גלעט פון א ווינטעל, וואָס מען האָט קוים געקענט פיהלען.

די זון האָט, ווי א רויט שטיק פייער זיך אַרונטערגעלאָזט העט-ווייט. ביים ברעג פון האָריזאָנט. און איהרע לעצטע, גאָלדענע שטראַהלען האָבען זיך דורכגעבראָכען א וועג צווישען די געדיכטע צווייגען פון די ביימער פון דעם נאָהענטען וואַלד.

ס'איז געווען סוף זומער. די לעצטע טעג אין אויגוסט. און אויפ'ן שמאָלען וועג, וואָס האָט געפיהרט ביי דער זייט פון וואַלד, האָבען זיך געזעהן צוויי פרויען פיגורען.

איינע פון זיי, א יונגע פרוי פון א יאָהר עטליכע און צוואַנציג, איז געווען צאַרט און שלאַנק, מיט א פיין-געשניצט פּנים. מיט א לענגליכער נאָז און מיט שטילע, פאַרטראַכטע אוי אַזוי ווי פאַרחלום'טע אויגען. זי האָט געטראָגען א ווייסע זומערדיגע קלייד מיט קורצע אַרבעל, פון וועלכע עס האָבען אַרויסגעקוקט איהרע דינע, ווייסע אָרעמס, וועלכע זענען געווען אַזוי ווי דורכגעוועבט מיט דינע, בלויע אָדערלאַך. זי האָט געהאַט א קאָפּ מיט געדיכטע קאַשטאַן האָר, וועלכע זענען געלעגען אין אומאָרדנונג אויף איהר האַלז און נאַקען. אויף איהר האַלז האָט זי אויך געטראָגען א דין, ווייס שאַרפעל און אין דער האַנט האָט זי געהאַט א דין צווייגעל. וואָס זי האָט אָפּגעבראָכען פון א בוים. און מיט וועלכען זי האָט פון צייט צו צייט שטיפעריש געפאָכט אין דער לופטען. דאָס איז געווען לאַרא בערגמאַן. די יונגע פרוי פון דעם רייכען סטאָק-בראָקער סעמועל בערגמאַן פון ניו-יאָרק. זי איז דאָ געווען מיט איהר אַכט יעהריגער מיידעלע, עלסי. וועמען זי האָט געלאָזט אין האָטעל, אונטער דער אויפזיכט פון דער דינסט.

די צווייטע פון די צוויי יונגע פרויען איז געווען נאָך יינגער. פון א יאָהר צוויי און צוואַנציג. זי איז געווען אַביסעל נידריגער פון לאַרא'ן און אַביסעל דיקער. עס קאָן זיין אַז זי איז רוקא ניט געווען דיקער. נאָר צוליב דעם וואָס זי איז געווען נידריגער פון לאַרא'ן, האָט זיך שוין אויסגעוויזען, אַז זי איז דיקער אויך. יעדענפאַלס איז זי געווען א שעהן, צוציהענד מיידעל, מיט שוואַרצע אויגען, זיין וועלכע עס האָט שטענדיג געברענט א אומרוהיג פייערעל. זי האָט געהאַט פעך-שוואַרצע האָר און א פול, לויטער פּנים וואָס האָט שטענדיג געשמייכעלט. און איהרע פולע ליפּען זענען אַזוי ווי אַלע מאָל גרייט געווען אויפצוכאַפּען א קוש פון דעם ערשטען בעסטען מאַנסביל. זי איז מעהר געלאָפען ווי געגאַנגען אין פאָראויס. אונטערטענצלענדיג זיך פון צייט צו צייט, מיט אַזאַ לייכטקייט און זאָרגלאָזיגקייט, גלייך עס וואָלט איהר ניט געפעהלט קיין שום זאַך אויף דער וועלט. דאָס איז געווען בעקי פעלדשער, א סטענאָגראַפיסטקע, וועלכע האָט געאַרבייט אין מר. בערגמאַן'ס אָפיס שוין דאָס צווייטע יאָהר.

עס וואָלט כדאי געווען צו דערצעהלען ווי אַזוי און אויף וועלכען אופן די דאָזיגע יונגע און זעהר פעהיגע בעקי פעלדשער איז אָנגעקומען אין מר. בערגמאַן'ס אָפיס אויף וואָל סטריט, ניו-יאָרק, און ווי שנעל זי האָט דאָרט איבערגענומען די פאַרפּלאָנטערטע תורה פון סטאָקס, זייער פאַלען און זייער שטייגען; אָבער דאָס וועט געטאָן ווערען ביי אַן אַנדער געלעגענהייט. שפּעטער אַביסעל. דאָ איז גענוג צו דערמאָנען דעם פאַקט, אַז די שעהנע און צאַרטע לאַרא בערגמאַן האָט זיך שנעל באַפריינדעט מיט איהר מאַן'ס סטענאָגראַפיסטקע, און די לעצטע צוויי וואָכען אין אויגוסט, ווען בעקי האָט געקראָגען וואַקיישאַן, האָט זי זי איינגעלאַדען צו פאַרברענגען מיט איהר אין האָטעל אלס איהר גאַסט. בעקי האָט, אלס סטענאָגראַפיסטקע, קיין סך געלט ניט פאַרדינט. און זי וואָלט זיך קיינמאָל ניט געקענט ערלויבען אַזאַ לוקסוס צו שטעהן אין אַזאַ רייכען האָטעל. איז זי דערפאַר נאַטירליך, זעהר דאַנקבאַר געווען איהר פריינדין און באַלעבאָסטע, לאַרא בערגמאַן.

— וואו זענען מיר דאָ פאַרקראָכען? — האָט לאַרא געזאָגט און איז פלוצלונג געבליבען שטעהן.

זי האָט זיך אַרומגעקוקט. אַזוי ווי זי וואָלט געזוכט צו דערקענען דעם וועג אויף וועלכען זיי זענען ביידע געגאַנגען, געצויגען מיט די אַקסלען.

— אַז איהר ווייסט ניט, ווי אַזוי זאָל איך וויסען? — האָט זי געשפּאַסט.

און זי איז געווען גערעכט. לאַרא איז שוין געווען דעם דריטען זומער אין דער זעלבער געגענט. און זי האָט שוין געמעגט זיין באַקאַנט מיט די פאַרשידענע וועגען וואָס האָבען זיך געדרעהט און געפּלאָנטערט איינס אין'ם אַנדערען. בעקי איז דאָ געווען דעם ערשטען מאָל.

— איך האָב מורא, אַז מיר האָבען פאַרבלאָנדזשעט — האָט לאַרא געזאָגט אַביסעל אומרוהיג.

— מיר זענען ניט אין א מדבר — האָט בעקי געענטפערט מיט איהר שטענדיגער זאָרגלאָזיגקייט און איז ווייטער געגאַנגען פאָראויס, אונטערטאַנצענדיג פון צייט צו צייט.

— עס פאַלט צו די נאַכט — האָט לאַרא באַמערקט.

— קיין וועלף וועלען אונז ניט אויסכאַפּען — האָט בעקי ווידער געלאַכט.

— מיר וועלען פאַרשפּעטיגען סאַפּער — האָט לאַרא ווידער געזאָגט.

— זעהט איהר. דאָס איז טאַקע א שאַד — האָט בעקי געזאָגט און איז אויף א ווייל געבליבען שטעהן — איך בין טאַקע שוין היבשלאַך הונגעריג. ווי לאַנג איז שוין אַז מיר געהען אַזוי?

— איך ווייס דען? — האָט לאַרא געזאָגט — איך האָב דען געקוקט אויפ'ן זייגער?

— איך געדענק — האָט בעקי געזאָגט קוקענדיג צום הימעל אַרויף — אַז די זון איז געשטאַנען אַט אַ-דאָ. אין מיטען הימעל ווען מיר זענען אַרויס.

— ס'קען ניט זיין — האָט לאַרא געזאָגט — עס האָט שוין געמוזט זיין שפּעטער.

— אַז איך זאָג, ווייס איך וואָס איך זאָג! — האָט בעקי אויסגערופען מיט א מאָדנער פעסטקייט אין טאָן.

לאַרא האָט אויף איהר א קוק געטאָן און האָט זיך צולאַכט.

— איהר האָט א מאָדנע איינגעשפּאַרטקייט אין זיך — האָט זי באַמערקט.

בעקי איז אַביסעל רויט געוואָרען און האָט אויך געפּרובט א שמייכעל טאָן.

— אַט אַזוי בין איך שוין — האָט זי געזאָגט. אַזוי ווי זי וואָלט זיך געוואָלט פאַרענטפערען — מיין מאַמע פלעגט אַלע מאָל שרייען אויף מיר אַז איך בין אַן עקשן. אַן איינגעשפּאַרטע זאַך.

— דאָס איז ניט קיין חסרון, בעקי — האָט לאַרא גערעדט צו איהר פריינדליך און צאַרט און האָט זי אָנגענומען אונטער'ן אָרעם — איהר זענט א מענש מיט ווילען, מיט כאַראַקטער. איהר האָט אין זיך גענוג שטאַרקייט דורכצופיהרען דאָס, וואָס איהר נעהמט זיך אַריין אין קאָפּ.

בעקי איז ווידער רויט געוואָרען. זי האָט אַזוי ווי איבערראַשט א קוק געטאָן אויף דער שעהנער לאַרא, וועלכע האָט ליבליך געקוקט אויף איהר.

— איהר מיינט טאַקע דאָס אַלץ, וואָס איהר זאָגט? — האָט בעקי שנעל א פרעג געטאָן.

— נו. וואָס דען. איך זאָג ליגען? — האָט לאַרא אַרויסגעלאָזט א געלעכטער.

— ניין, ניין, ניט דאָס האָב איך געמיינט... — איז בעקי געוואָרען פאַרצאַפּעלט. זי האָט זיך דערשראָקען, טאָמער האָט זי באַליידיגט איהר באַלעבאָסטע. — ניין, חלילה... — האָט זי ווידער גערעדט — איך האָב ניט געמיינט צו זאָגען אַז איהר זאָגט ,,חלילה, ליגען... איך האָב נאָר געמיינט... געמיינט צו זאָגען... אַז. אַז. איהר קענט מיך אפשר בעסער ווי איך קען זיך אַליין.

לאַרא האָט געלאַכט.

— נו. לאָמיר בעסער ניט רעדען פון דעם — האָט זי געזאָגט — לאָמיר בעסער זעהן וואו געפינען מיר זיך דאָ. עס ווערט שפּעט.

פון די הויכע ביימער זענען געפאַלען טונקעלע שאַטענס. וואָס האָבען זיך געשפּרייט פון זייערע פיס. דער הימעל איז געוואָרען אַלץ טונקעלער און טונקעלער. און באַלד האָבען איינציגע שטערען אָנגעהויבען צו פינקלען אין דער הויך. אַן אומהיימליכע שטילקייט האָט זיך געטראָגען פון'ם וואַלד און פון'ם פעלד. עס איז געווען מאָדנע דריקענד און שווער. קיין שום מענש האָט זיך ניט געזעהן. קיין שום וואָגען איז ניט פאַרביי געפאָהרען אויף דעם שמאָלען וועג.

— מיר האָבען פאַרבלאָנדזשעט... — האָט לאַרא אויסגערופען און איז געבליבען שטעהן מיט שרעק.

— איהר מיינט אַזוי? — איז אויך בעקי געבליבען שטעהן.

— דאָס קינד וועט דאָרט ווערען אומרוהיג... — האָט לאַרא ווידער געזאָגט, אַזוי ווי צו זיך אַליין.

— לאָמיר געהן צוריק — האָט בעקי געזאָגט און האָט אומרוהיג געקוקט אַרום זיך.

— צוריק? — האָט לאַרא איבערגעפרעגט. און האָט ניט געוואוסט וואָס צו ענטפערען.

— וואָס דען, אין וואַלד ווילען מיר געהן? — האָט בעקי אויסגערופען נאָך מיט מעהר שרעק. זי האָט זיך גענומען שרעקען פאַר לאַרא'ס שרעק מעהר ווי פון איהר אייגענעם.

— לאָמיר געהן צוריק... — האָט לאַרא געזאָגט — אפשר וועלען מיר אימיצען באַגעגענען.

— ניט געווען געדאַרפט פאַרגעהן אַזוי ווייט... — האָט בעקי געזאָגט —

לאַרא האָט אויף איהר א קוק געטאָן און האָט זיך דערשראָקען. בעקי'ס פּנים איז געווען איינגעצויגען פאַרענדערט. עס איז געווען שוואַרץ פון שרעק.

ניט ווילענדיג האָט לאַרא א לאַך געטאָן.

(ווערט פאָרגעזעצט)

קוויטירונגען

פון דער תלמוד תורה עץ חיים.

אויף א חתונה ביי מר. אהרן פּאַפּהאַוויץ 6 ראָס סטריט איז געזאַמעלט געוואָרען 9.70 דאָלאַר.

אויף א חתונה ביי מרס. גרינבוים 76 אָקספאָרד סטריט איז געזאַמעלט געוואָרען 7 דאָלאַר.

אויף א תנאים ביי מר. שמואל גאָלדשטיין 21 קענזינגטאָן עוועניו איז געזאַמעלט געוואָרען 10 דאָלאַר.

מיר באַדאַנקען אַלע מנדבים און ווינשען מזל טוב די בעלי שמחות אַז זיי זאָלען זוכה זיין צו קומענדע שמחות מתוך נחת עושר וברכה.

ש. סאַנענבערג, סעקרעטאַר.

די בעסטע מענשען קריגען
,,פרילינג פיבער''

און אין דיזער סעזאָן-צייט פון יעדעס יאָר קריגען מיר אָרדער-קאָלס פון די דאָזיגע "פוילע מענשען".

איך וואָלט ניט געוואָלט אַז דאָס געשמאַקע פרילינג וועטער זאָל אייך צושטערט ווערען טוענדיג די שווערע וואַש-אַרבייט.

וואָרום זאָלט איר ניט זעהן אַז מיר, זאָלען אייך באַפרייען פון דעם. אוועקנעמענדיג אייער גאַנצע וואַש-אַרבייט פון דער היים.

איר וועט זיין מער ווי צופרידען.

טעלעפאָנירט
לאָמבאַרד
2171
פאַר אַלע
דעפּאַרטמענטס

Modern Laundry
SERVICE LIMITED

י. קראַניק, פּרעזידענט. מ. ה. בערנשטיין, מענעדזשער

80 טויזענט דאָלאַר שוין געשאַפען פאַר'ן געווערקשאַפטען קאַמפּיין

ניו יאָרק.— די סומע פון 80 טויזענט דאָלאַר אין מזומנים איז שוין געשאַפען געוואָרען אין דעם היי-יאָהריגען געווערקשאַפטען קאַמפּיין פאַר די אָרגאַניזירטע אידישע אַרבייטער און חלוצים אין ארץ ישראל — מיט 10 טויזענט דאָלאַר מעהר ווי אין דער זעלבער פעריאָדע פון לעצטען יאָהר. דאָס איז געווען דער ערמוטיגענדער באַריכט פון א. העמלין, נאַציאָנאַלער סעקרעטאַר פון געווערקשאַפטען קאַמפּיין ביי דער לעצטער זיצונג פון דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיוו אין פּענסילווייניא האָטעל.

אויך האָט א. העמלין באַריכטעט. דאָס לויט די ידיעות פון די מעהרסטע שטעדט וואו דער קאַמפּיין האָט זיך שוין אָנגעהויבען, ערוואַרטעט מען זעהר גוטע רעזולטאַטען; אין פיעלע פּונקטען דאַרף זיך דער קאַמפּיין ערשט אָנהויבען. באַזונדערס גרייט מען זיך איצט איבער'ן גאַנצען לאַנד צום נאַציאָנאַלען בלומען טאָג און פאָלקס-זאַמלונג, וועלכער וועט פאָרקומען דעם 3-טען און 4-טען מאַי. ער האָט אויך אָנגעוויזען אויף דער פאַרצווייגטער פּראָפּאַגאַנדע, וועלכע איז דורכגעפיהרט געוואָרען אין אַלע ווינקעללאַך פון לאַנד און וועלכע האָט געבראַכט אויפקלעהרונג און ערמוטיגונג פאַר דער פאַרזעצונג פון דער אויפבוי אַרבייט אין ארץ ישראל.

ביי דער זעלבער זיצונג, וועלכע איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען אונטער דעם פאָרזיץ פון נאַציאָנאַלען טשערמאַן, א. שיפּלאַקאָף, האָט דער מיטגליד פון דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיוו און באַקאַנטער פּועלי ציון פיהרער, בערל לאָקער, אָפּגעגעבען זעהר אַן אינטערעסאַנטען באַריכט פון די אָנגענומענע באַראַטונגען און פון זיינע אונטערהאַנדלונגען מיט די פאָרשטעהער פון דער ענגלישער לייבאָר-פּאַרטיי און ארץ ישראל'דיגער ,,הסתדרות''. די פּאָליטישע סיטואַציע — האָט ער ערקלעהרט — איז א האָפנונגספולע, און מען קען ערוואַרטען, אַז אַלס רעזולטאַט פון דער ווייטערדיגער פּאָליטיק פון דער ענגלישער רעגירונג בנוגע פּאַלעסטינא פּראַגען וועט זיין ניט דער מאַיאָריטעט באַריכט פון דער אויספאָרשונגס-קאָמיסיע, נאָר דער באַריכט פון דעם לייבאָר מיטגליד, הערי סנעל. די עקאָנאָמישע לאַגע אין ארץ ישראל איז א גאַנץ נאָרמאַלע. דאָס לאַנד ענטוויקעלט זיך פעסט אויף אַלע געביטען פון לאַנדווירטשאַפט, אינדוסטריע, און עס זענען דאָ אַלע אויסזיכטען, אַז דר. רופּין'ס פּלאַן צו באַזעצען אין פאַרלויף פון די קומענדע 20 יאָהר 50 טויזענט אידישע פאַמיליעס ביי לאַנדווירטשאַפט, וואָס מאַכט אויס אַן ערך א פערטעל מיליאָן נפשות, זאָל פאַרווירקליכט ווערען, ווען דאָס אידישע פאָלק וועט נאָר אויפברענגען די נויטיגע מיטלען.

די זיצונג האָט באַשלאָסען אַרויסצולאָזען א רוף צו אַלע אַנגעשלאָסענע אָרגאַניזאַציעס, חברים, און פריינט, צו פאַרשטאַרקען די אַקטיוויטעט אין פאַרלויף פון די חדשים אַפּריל און מאַי און צו פאַרענדיגען דעם היי-יאָהריגען קאַמפּיין מיט דעם גרעסטען ערפאָלג.

די זיצונג האָט אויך באַאויפטראַגט די איינגערע עקזעקוטיוו זיך צו פאַרשטענדיגען מיט דער הסתדרות וועגען דעם דאַטום פון צוזאַמענפאַהר פון אַלוועלטליכען אידישען אַרבייטער קאָנגרעס אין ארץ ישראל, וועלכער ווערט פּראָיעקטירט פאַר חודש אויגוסט, און צו זאָרגען פאַר א געהעריגער פאַרטרעטונג פון דער אַמעריקאַנער אידישער אַרבייטערשאַפט אויפ'ן קאָנגרעס.

פרץ און זיין געבוירען-שטאָדט

(פאָרזעצונג פון זייט 4)

טען געדרוקטען ווערק אין אידיש, לעבט פרץ פאַר אונז אויף זאַמאָשטש איבערגעדיכטעט אין זיין שפּעטערישער פאַנטאַזיע. ,,א קונץ היינט צו זיין אַן עילוי? — זאָגט פרץ — שפּעטער, אלס ,,מאַגיש'', פאַרזעץ איך בעסער אין יענע צייטען אַריין... ווען —

געלעבט האָבען די אַלטע
בעלי-בתים,
מעשענע ברילען, זילבערנע בתים,
גאָלדענע עטרות, אייזערנע
מוחות...
אַנדערע יאַהרען, אַנדערע כוחות...

(,,מיינע זכרונות'' ז. 78).

אויף אַן אַנדער אָרט אין ,,מאַגיש'' געפינען מיר אַזעלכע שורות, וואו עס פלעכט זיך אַריין אין דער פאַנטאַסטישער מעשה א שטיק זאַמאָשטש:

אין'ם שטעדטעל איז געוועזען
פון קדמונים א מפולת:
דאָרטען פלעגען לצים וואוינען,
מוזיצירען, מאַכען קולות...

(מאַגיש'').

און פיעל שפּעטער, אין א 20 יאָהר אַרום, פלעכט פרץ אַריין אין זיינע ,,דריי מתנות'' די מעשה מיט'ן קאָנטאָניסט, וואָס פלעגט זיך פאַר'גנב'ענען אין בית-המדרש אַריין, און וואָס מען האָט איהם שפּעטער געכאַפּט און ,,צווישען וואַך און בית-המדרש ,,סקוואַז סטראַי'' געטריבען (,,מיינע זכרונות'' ז. 58-59) און אַזוי ווייטער און ווייטער האָט פרץ אַריבערגעפיהרט געשטאַלטען און ערטער פון זאַמאָשטש אין זיינע פאַרשידענע דערצעהלונגען. דער זאַמאָשטשער ,,אינזשענערקי-גאַרטען'' האָט פרץ ניט איינמאָל געמאַכט פאַר א רענדעוואָרט פאַר זיינע העלדען פון די ,,פאָלקסטימליכע געשיכטען'', און לסוף גענומען דעם אַלטען מאַרק, דעם מאַגיסטראַט מיט'ן זייגער-טורעם, מיט די נישען פון דער מאַגיסטראַט-מויער, מיט די שטיין-בילדער פון אַלט-פּוילישע ריטער און גייסטליכע, מיט דעם הייזער מיט'ן גאַניק און מיט די טרעפּ אויפ'ן גאַניק אַרויף — דירעקט פון זאַמאָשטשער מאַרק פאַר א סצענע אין ,,ביינאַכט אויפ'ן אַלטען מאַרק''.

,,איהר האָט פיליכט געלעזען — שרייבט פרץ אין די ,,זכרונות'' — און געדענקט ,,דער פאַרשאַלטענער ברונען?'' און ער דערצעהלט אויספיהרליך: ,,אין מיטען פון איין מאַרק-פערטעל שטעהט א ברונען. אונטער א הילצערנעם דאַך אויף פיער שווערע זיילען... אַרום ברונען, — א צעמברינע פון באַלקען ביז דער ברוסט פון א דערוואַקסענעם מענש... וואַסער ציהט מען מיט שעפען אויף אייזערנע קייטען, געוויקעלט אַרום א וואַל, וואָס באַוועגט זיך דורך איין ,,אומגעהויער גרויס'' ראָד מיט שפּיצען דאַכט זיך, אַן איינפאַך ענין פון א שטאָדט-ברונען — איז אָבער דער ברונען ,,זעהר, זעהר, זעהר'' טיעף, און אַז מען שפּאַרט זיך אָן מיט דער ברוסט אָן זוים פון צעמברינע און מען קוקט אַריין, גלאַנצט עפּעס א רעדעל פון לויטערקייט איבער'ן שוואַרצליכען וואַסער — עפּעס א ,,וואַסער-שמייכעל''. וואָלט איך היינט געזאָגט... און אַז מען קוקט לענגער אַראָפּ, הויבט זיך אָן צו דרעהען דער קאָפּ און עס כאַפּט אַן א וואונדערליך גליסטונג אַראָפּ צום וואַסער-שמייכעל, וואָס ציהט אַראָפּ ווי א מאַגנעט. מען מוז זיך גוט איינהאַלטען און אָנהאַלטען, ניט אַראָפּצושפּרינגען... אַזאַ בישוף שטעקט אין דעם שוואַרצליכען ברונען-וואַסער, מיט'ן ציטערדיגען שמייכעל פון אויבען...'' (ז. 18).

זאַמאָשטש און פרץ, — עס איז א וויכטיגע טעמע, וואָס וואַרט נאָך מ'זאָל זי געניי און גרינדליך באַהאַנדלען. קיין שום אַנדערער אידישער דיכטער איז אַזוי טיעף ניט פאַרוואָרצעלט געוועזען אין זיין געבוירען-שטאָדט ווי פרץ, ביי קיינעם האָט ניט פאַרנומען די היים אַזאַ גרויסען אָרט, ווי ביי פרץ'ן, וועלכער איז ביי פיעל פאַררופען געוואָרען פאַר אַן אַבסטראַקטען, געדאַנקליכען און ווייניג רעאַלען קינסטלער. זאַמאָשטש, אויף דאָס קאָנקרעטע רעאַלע זאַמאָשטש, שרייט אַרויס פון פרץ'עס שאַפען.

און ביז'נאָר אינטערעסאַנט זענען די ווערטער, וואָס פרץ האָט באַגלייט זיין ערשטען באַנד זכרונות: ,,עס שליסט זיך אויף דער היימישער אוצר פאַר סקיצען און בילדער. אַלץ וואָס איך זעה אין דער פרעמד, אַלץ, וואָס איך באַגעגען אין שטעדט און שטעדטלאַך, אויף וועג און שטעג, זעה איך און פאַרש, אָבער איך פיהל עס ניט אוממיטעלבאַר''. און פרץ פרעגט דערביי זיך אַליין: ,,איז מיין נשמה האַרטער געוואָרען און קאָן אין אַנדערער ניט אַריינפליסען, צוריקצוקומען רייכער, פאַרבינער און פאַרשטענדיגער? אָדער האָט מען, אויסער דער פאַרמיטלונג פון די חושים, צום ניט היימישען, צו דער ניט-קינדערשער וועלט קיין צוטריט איבערהויפּט?'' (דאָרט, ז. 134).

פרץ זאָגט אין זיינע זכרונות, אַז ער גיט פאַר דעם לעזער ,,א בינטעל שליסלען צו זיינע זאַכען''. בעיקר זענען די ניט פאַרענדיגטע זכרונות — א בינטעל שליסלען צו דעם עלעמענט זאַמאָשטש אין פרץ'עס שאַפען, און צום עלעמענט פון וואָר, פון היימישען באַדען, פון אייגענע וואָרצלען אין פרץ'עס דיכטונג.

פרץ אַליין האָט טיעף אויפגעפאַסט זאַמאָשטש אין זיך, זאַמאָשטש אין זיין שאַפען.

אַט זענען איינצעלנע בולטע, שאַרפע שטריכען, וואָס זענען געצייכענט דורך פרץ'ן:

,,א קינד, א אידישעס, אין פעסטונג געבוירען, פון וואַלד און פעלד מיט מויערען און טאַלען אָפּגעגרענעצט, אויף טויערען פאַרמאַכט... שוין היפּש דורכגעפיהלט ,,ברכי נפשי'' און אַנדערע ביבליש-פּאָעטישע נאַטור-באַשרייבונגען, און האָב נאָך קיין וואַקסענדיג גרעזעל ניט געזעהן...''

,,זאַמאָשטש — פון אייביג אויף אַן ,,עיר מלאה חכמים וסופרים''. — געווען א שטאָדט פון תורה, און ,,וואו תורה דאָ חכמה'' (מיינע זכרונות ז. 78) ,,ווען הנצנים נראו בארץ — עס הויבט אָן שפּראַצען אין פוילען-לאַנד, און דאַרפען זיך באַווייזען נייע שפּראַצונגען, איז (נאַטירליך, אויסער וואַרשע) זאַמאָשטש די שטאָדט מיט פוילען פולען רעכט אויף ביכורים''.

,,די השכלה, אַז זי וועט זיך באַווייזען, וועט ביי אונז קיין אסימילאַטאָרישע פאַרבען ניט טראָגען... אין גאַס וואַרטען אויף אונז די אומות-העולם ניט... קליין-פּאַריז (זאַמאָשטש) איז א באַזונדער, שאַרף אָפּגעגרענעצט וועלטעל. עס פעלט גאַרנישט איין, זיך מיט עמיצען צו מישען, און עס איז גאָר ניט וועמען! א באַזונדער אידיש-בעל-הבתים קעניגרייך''.

,,די בת-מלכה השכלה וועט ביי אונז קיין שטאַך אַרבייט ניט האָבען. עס וועט זיין א ראָמאַנטישע זאַך. יונגלעך וועלען אַרומגעהן אין מאַרק און דעקלאַמירען ביים שיין פון דער לבנה: ,,ציון, ציון'', ,,החמלת'', ,,יונה הומיה'' — און דערביי וואַרפען פאַרבענקטע אויגען אין די געוועלבער אַריין, וואו כלה מיידלאַך זיצען...'' (דאָרט 91).

,,א מתנגדישע שטאָדט, א מתנגדישער בית-המדרש''.

,,מיט דער צייט הויבט זיך אָן צו בלעזלען אויפסניי... השכלה! צו ,,בלעזלען'', ווייל ביי אונז אין קליין-פּאַריז וועט דער פּראָצעס ניט זיין געפעהרליך, גאָר אָהן הויכער טעמפּעראַטור. און אַז איך און מיין חבר יחזקאל וועלען זיך מיטאַמאָל, אין א שעהנעם העלען, פרייטיגדיגען טאָג, באַווייזען זיך פּלוצלונג אין גאַס, אויף די פּאַרציעגיעס, אָנגעטאָן ,,דייטש'', אין מאַרינאַרקע, און אַז מיין חבר יצחקל וועט אַריין אין'ם ניי-געעפענטען פּראָגימנאַזיום, וועט צו קיין עקסצעסען געגען השכלה ניט קומען... דער השכלה-פּראָצעס וועט דורכגעהן, ווי ווייט מעגליך, שטיל, די געבורט אָהן גרויסע וויינען, — די הימלישע טאָכטער וועט ניט אָנגענומען ווערען מיט צוואַנג, — דאָס קעפּעל איז גאַרניט אַזוי גרויס, און קיין ערשטלינג וועט עס ניט זיין...'' (דאָרט 77).

דאָס זענען די ,,שאַטענס און שטראַלען'', פון וועלכע פרץ'עס ,,אינערליכקייט האָט זיך אויסגעוועבט''. און אַט קומט דער פרץ'ישער סך-הכל פון זיינע ערינערונגען:

,,פּראָבלעמען און קאָנטראַסטען — דאָס זענען די צוויי וואַלצען, אויף וועלכע עס וועלען זיך וויקלען אַלע מיינע שריפטשטעלערישע ידיעות... עטישע קאָנטראַסטען-בילדער, — טרויעריגע דעקאַדאַנסען פון חסידיזמוס, חורבות פון וועלט-אַנשויאונגען... דראַמען און טראַגעדיען מעהר און ברענענדיגע אָדער (איידער) זיך לעשענדיגע געהירען...

א קליין, קליין ביסעל נאַטור...

איך האָב זי אין אוצר אַזוי ווייניג: איך האָב זי אין דער יוגענט, וואָס שפּייזט די שפּעטערדיגע יאָהרען, אַזוי ווייניג געהאַט — — —'' (מ.ז. 109).

און פרץ ,,לויפט פון אידישען אין גוישען בית-המדרש אַריין''. ,,דער יצר-הרע איז גובר, אַזוי ווי ביי מאַגישען''.

,,צו גרויס איז מיין דורשט צו ,,קענטעניש'', איך זאָל מיך זעצען סילאַביזירען!... איך לעז (אין דער גרויסער פּריוואַטער ביבליאָטעק) כסדר... און די ביכער זענען אויסגעשטעלט אָהן א סדר, א תוהו-ובוהו פון ביכער. ראָמאַנען און וויסענשאַפטליכע זאַכען. אויסגעמיש און צעוואָרפען... — — — איך זוך קיין ספּור-המעשה ניט, איך לעז אויך קיין נאַטור-באַשרייבונגען ניט, זיי דערמאַנען מיך אָן גאַרניט, וועקען אין מיר קיין בילדער ניט!... דער עיקר ציהען מיך און נעהמען מיך די דיאַלאָגען — די ,,שטיקלעך מיט די פּאַסיקלעך'', ווי עס האָט דעמאָלט ביי מיר געהייסען, וואו מענשען רעדען. יעדעס פּאַסיקעל האָט מיר אויסגעזעהן ווי א שפּעלטעל אין א מענשליכער נשמה — — — גאָט ווי גרויס די וועלט איז, ווי פאַרשידענאַרטיג און וויפיעל, וויפיעל גייסט... און פּלוצלונג! אַלץ מאַטעריע! (האַרטמאַן). קיין פרייער ווילען! (צעהנדליגער בראָשורען) און קאַרל פאָגט: דער געהירן ,,אַרבייט אויס געדאַנקען, ווי אַן אַנדער גליד-שטונען...'' (מ.ז. 128-130).

,,אָנגעפילט א שייער, און דערלאַנגט דעם שליסעל''...

דאָנערשטאָג מאַי 1-טען וועט
די דאָמיניאָן באַנק
עפענען א בראַנטש
אויפ'ן קאָרנער פון
עדלייד סט. און ספּעדינע עוועניו
-טאָראָנטאָ-
דער פּלאַץ איז באַקוועם און געפינט זיך אויסער דעם נאָ פּאַרקינג געגענט
אַלע מאָדערנע בענקינג באַדיענונג געגעבען.
ספּעציאַליזירענדיג זיך אין קאָמערציעלע ביזנעס.
געלט ווערט געשיקט אין אַלע טיילען פון דער וועלט
S. C. COOK מענעדזשער.

ה י י נ ט
קומט פאַר די
הויז צו הויז זאַמלונג
צו העלפען די אידישע וועלטליכע שולען אין פּוילען
נעמט אויף וואַרעם אונזערע קאָמיטעטען.
יוגענט קאָמיטעט צו העלפען די אידיש וועלטליכע שולען אין פּוילען.

קויפט אייערע קוילען פאַר'ן ווינטער ביי דער גוט-באַקאַנטער קוילען - פירמע
יאַנאָווער קאָהל קאָמפּאַניע
מיר פאַרקויפען ריטייל און האָלסייל אַלע סאָרטען קוילען. ווי אויך האַרטע קוילען פאַר בלאָוערס. וועלש קוילען פאַר פורנייס און בלאָוערס.
איר קענט ביי אונז קויפען די בעסטע ריידיאָס אויף לייכטע טערמס.
אָפיס טעלעפאָן עדעלייד 8766.
רעז. טעל.: טריניטי 8781.
268½ קווין סטר. וו.

100,000 קאָמפּאַני באָנדס
זענען ביי אונז אין האַנט. צו אינוועסטען אויף ערשטע און צווייטע מאָרגידזשעס.
לאָיערס ראָטשטיין און שער
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס און נאָטאַרי פּאַבליק
511 פעדעראַל בילדינג, 85 ריטשמאָנד סט. וועסט
טעלעפאָן עדלייד 5808.

צרות פון קינדער

א שפאנענדער ראמאן פון אידישען לעבען אין פוילען

פון מ. ווארשאווער

(פארזעצונג)

אנקע האט זיך איינגעקנוילט אזוי ווי א געשאסענע חיה. סטעפע מיט איהרע שארפע שפיציגע אויגען האט באמערקט אנקע'ס יעדע באוועגונג. האט זי זיך גאר נישט וויסענדיג געמאכט. נאר ווייטער גערעדט בלומרשט צו קיינעם נישט, גלאט אביסעל אראפגערעדט זיך פון הארץ.

— דו ביזט טאקע נישט שולדיג — האט זי געצויגען — א פרוי איז קיינמאל נישט שולדיג. נאר איהם, זעהסטו, וואלט איך אנגעלערענט. ער וואלט שוין קיין גאנצער פון מיינע הענט נישט ארויס. אז מען האט ליעב. מוז מען טאן אזא זאך? עס וואלט מיך נישט פארדראסען, ער זאל נישט אנטלויפען. אבער אנטלויפען, מורא האבען — פע. דאס איז געמיין.

אנקע האט נישט געוואלט ענטפערען. אנקע האט דערשטיקט אין זיך יעדעס געפיהל און יעדעס ווארט. אבער סטעפע'ס רייד האבען אזוי געענבערט דאס לייב, האבען אזוי געשטאכען און אזוי געפייניגט, אז פון זיך אליין האט זיך ארויסגעריסען א שמערצליכער קרעכץ.

— סטעפע, וואס ווילסטו פון מיר?

— זעהסטו — האט סטעפע אזוי ווי נישט געהערט אנקע'ס קרעכץ — ווען דאס, חלילה, טרעפט מיך, וואלט איך איהם אויפגעזוכט. מיט פאליציי וואלט איך איהם אויפגעזוכט. ביי די אויערען וואלט איך איהם אהער געשלעפט און איינס פון די ביידע — אדער זיין טויט, אדער מיין טויט. און דו גארנישט. ליגסט און שווייגסט.

— גענוג איז, אז דו רעדסט — האט אנקע געוואלט מיט עפעס באליידיגען די דאזיגע איינגעגעסענע, פאסקודנע פליג, וואס האט געזשומעט איבער איהר קאפ.

אבער סטעפע האט גארנישט בדעה געהאט זיך צו באליידיגען. זי האט זיך נעהענטער צוגערוקט צום בעט פון דער קראנקער אנקע'ן און נאך געדיכטער, נאך שפיציגער גענומען שיטען מיט די ווערטלאך:

— פארוואס זאל איך נישט רייִדען. דו מיינסט, אז כאטש דו ביזט מיט מיר ברוגז, געהט מיך נישט אן דיין גורל?

— איך בין נישט ברוגז מיט דיר. ווער האט דאס געזאגט?

— יא ברוגז, נישט ברוגז. אבער דו האלסט דיך פון מיר פונדערווייטענס. איך בין נישט אזא מענש. ווי דו. דו ביזט פארט מיר נישט קיין פרעמדע. אז איך האב עס דערהערט, איז מיר פינסטער געווארען פאר די אויגען. איך האב געוויינט, ווי א קליין קינד. זאג מיר, אנקע — איז פלוצלונג איהר שטים שטילער געווארען און איהרע גרויסע אויגען האבען געבלישטשעט מיט א נייגעריג־צופלאמט פייערל — זאג מיר, עס איז טאקע אמת — ער איז טאקע א קריסט?

מער האט שוין אנקע נישט געקאנט אויסהאלטען. דער בעכער פון צרות און פון לייד איז שוין געווען איבערפולט. אז זי האט דערהערט די לעצטע ווערטער פון סטעפע'ן — האט זי זיך אויפגעריסען אויפ'ן בעט, אזוי ווי א משוגענע און צושריען זיך מיט א יאמערליך געוויין:

— טאטע!... טאטעשי!...

סטעפע איז געשווינט אויפגעשטאנען פון שטול. איהר גאנץ שלעכט פנים האט זיך מיאוס און ביטער אויסגעקרימט.

— זעה נאר, זעהר נאר — האט זי געדרעהט מיט'ן קעפעל — מען טאר שוין גארנישט רייִדען צו איהר אויך... אודאי, אז מען ווייזט א הונט א פינגער...

זי האט נישט געענדיגט, ווייל אין דער אייגענער מינוט האט זיך אויפגעפראלט גיך די טיר און עס איז אריינגעפאלען די הארציגע, די געטרייע שעווע.

זי, שעווע, האט דערהערט דעם לעצטען זאץ פון דער פאנגע סטעפע — און נישט וויסענדיג וואס דא איז פארגעקומען און נישט טראכטענדיג קיין איין מינוט — האט זי שארף און ברייט צוריקגעווארפען:

— זיי זענען אליין א הונט...

— פאשאל! ארויס פון דאנען! — האט סטעפע פארהאקט מיט איהרע קליינע, שפיציגע ציינדלאך.

— אז עס וועט מיר געפעלען, וועל איך געהן — האט זיך שעווע גארנישט איבערגעשראקען — דערווייל ווינאשען זיי זיך ארויס.

— מאלטשאטש! — האט סטעפע א טופ געטאן מיט'ן פיסעל.

— זיי קאנען מיר רייִדען צום גהעק — האט זיך שעווע גיך אויסגעדרעהט פון דער פאנגע סטעפע.

יענע האט נאך געווארפען עפעס א מיאוס ווארט און האסטיג פארקלאפט די טיר אויף דער צווייטער זייט.

און שעווע, די געטרייע, גוטע דינסט איז צוגעלאפען צו אנקע'ן און, אזוי ווי א מאמע, גענומען גלעטען דאס פנים, די האר און טרייסטען.

— נו, שא, אנקעשי, שא, קינד מיינס. ווער הייסט זיי רייִדען מיט איהר, ווער?

אנקע האט זיך געטוליעט צו איהרע אויסגעהארעוועטע הענט, צו איהר פראסט אבער עהרליך און גוט פנים און קוים געקאנט ארויסקרעכצען:

— איך האב קיין איין ווארט נישט געזאגט. דאס רעדט זי די גאנצע צייט...

— אז אויסגעקרימט זאל ווערען דאס פיסקעל איהר'ס פון הינטען — האט שעווע געוואונשען — און גלייך געמאכט די קישענס און אוועקגעלעגט אנקע'ס צובראכענעם, צוברענטען קאפ.

דאס איז פארגעקומען מיט עטליכע חדשים צוריק. פון דאמאלסט אן זענען די באציהונגען צווישען די צוויי מיידלאך נאך שארפער געווארען. אנקע האט זיך איינגאנצען פארשלאסען. זי האט אפילו נישט געוואלט קוקען אויף איהר שטיף־שוועסטער. זי האט געמאכט אזוי, אז זי זעהט גארנישט יענע.

יענע ווידער, עס הייסט, סטעפע — האט זיך אויך פארשלאסען. אבער דאס איז געווען א פארשליסען און א באהאלטען זיך פון א קאץ, וואס טשאטשוועט אויף איהר קרבן.

זי האט געהיט אנקע'ס טריט. אנקע'ס בליקען און אנקע'ס רייד.

אז אנקע איז געווען אין שטוב, האב זי אומישנע הויך גערעדט, אומישנע דערצעהלט מעשיות, ווי גוט עס געהט איהר אין געשעפט. וויפיעל ערפאלג זי האט ביי יונגעלייט. וויפיעל יונגעלייט זי טרייבט פון זיך, וואו זי קומט אלץ, מיט וועמען זי פארברענגט אלץ — אבער אנקע'ן האט עס נישט געארט. צו אנקע'ן איז עס נישט אנגעקומען.

עס זענען עטליכע מאל געווען פאלען, ווען סטעפע האט פלוצלונג גענומען רייִדען גלייך צו אנקע'ן. געוואלט זיך ווייזט אויס איבערבעטען. אבער אויך אין אזעלכע פאלען איז אנקע געווען טויב. זי איז געגאנגען איהר גלייכען וועג. איהר געדאנק איז געווען: וואס ווייטער פון סטעפע'ן, וואס ווייטער... ווייל זיכער איז אנקע געווען, אז מיט יעדען ווארט, וואס סטעפע לאזט ארויס פון איהרע דינע בלוטיגע ליפעלאך — פאראומרייניגט זי אנקע'ן. יעדער בליק פון סטעפע'ן באליידיגט אנקע'ן.

און אט אין יענעם אויפדערנאכט, ווען סטעפע איז אהיים געקומען פון "בלויען פויגעל" און האט זיך אזוי צורעדט וועגען איהם — איז עס אנקע'ן אויך נישט אנגעגאנגען כאטש פאר זיך. אין דער שטיל, האט זי יא געהערט, אבער אנרופען זיך, איבערפרעגען — דאס נישט.

סטעפע האט. וואס אז אמת. געווארט אויף דעם. אבער זי האט זיך נישט דערווארט.

ס'איז געווען נאכדעם, ווי מאניעק ראזענבערג האט געבעטען אנקע'ן, זי זאל איהם טאן די טובה און געהן מיט איהם איינמאל אין טעאטער.

אנקע האט נאך נישט געוואוסט אויף זיכער, צי זי וועט טאקע געהן, נאר אויב יא — וועט זי בעטען מאניעק'ן, ער זאל קויפען בילעטען אין "בלויען פויגעל" אריין.

פון דעם אבער דארף קיינער נישט וויסען. זי, אנקע, וועט זיך נאך באטראכטען. זי ווייס נאך נישט. וואס אן אמת. וואלט זי נישט געוואלט געהן מיט איהם. ער איז טאקע א גוטער מענש. אן עהרליכער און. דאכט זיך. אז ער איז נישט גלייכגילטיג צו איהר.

אבער טאקע דערפאר וואלט זי נישט געוואלט געהן. נאך וואס זאל אזא יונגערמאן עפעס קלערען?

דערווייל איז שפעט. מען דארף זיך געהן לייגען. מארגען מוז מען אויפשטעהן פריה. ס'איז דא א סך ארבייט.

אנקע איז אריין די ערשטע אין איהר צימער. אזוי ווי אלע מאל, האט זי זיך אויך דאס מאל געלעגט די ערשטע. זי האט גענומען א ביכעל און געוואלט נאך א קורצע צייט לייענען.

זי האט איבערגעלייענט נישט מעהר ווי צוויי זייטלאך, ווייל באלד האט זי דערהערט אונטער דער טיר טריט. זי האט נישט געוואלט. סטעפע זאל זי טרעפען נאך נישט שלאפענדיג, אז עס וועט זיין ליכטיג אין צימער, וועט דאס געבען יענער א געלעגענהייט צו רייִדען. און אנקע האט נישט געוואלט רייִדען מיט יענער, נישט הערען יענע רייִדען. זי האט אויסגעצויגען די האנט צום עלעקטרישען קנעפל. אבער אין דער אייגענער מינוט איז אריין סטעפע. זי איז אריין פונקט אין דער רגע, ווען עס איז געווארען פינסטער.

— באלד, באלד, — האט סטעפע א רוף געטאן, — און צוריק אויפגעדרעהט דאס עלעקטרישע קנעפל — איך זעה דאך מיך נישט ווי אויסצוטאן.

אין צימער איז געווארען ליכטיג, אבער שטיל. אנקע האט פארמאכט די אויגען. סטעפע האט זיך גענומען אויסטאן, אבער זעהר פאמעליך און עפעס אזוי ווי זי וואלט זיך געפיהלט אין דער געגענווארט פון א מאנספארשוין, וועמען זי וויל רייצען.

געקנעפעלט און געקנעפעלט און עפעס אזוי געלאשטשעט זיך, ווי א קאץ. דורך די פארמאכטע אויגען־לאדענלאך האט אנקע פון צייט צו צייט געזעהן, ווי אזוי דאס אויסטאן זיך געהט־צו.

— וואס נעדוויערט עס אזוי לאנג? — האט זי אויפגערעגט געטראכט — וואס ציהט זי זיך אזוי. די קאץ?

אבער סטעפע האט זיך נישט געאיילט.

(ווערט פארזעצט)

סטרייק פון נורסעס אין דעם ירושלימ'ער האספיטאל געענדיגט

ירושלים אפריל 24, (איטא).

דער סטרייק פון די נורסעס אין שערי צדק האספיטאל איז היינט פארענדיגט געווארען, דער דירעקטאר פון האספיטאל האט היינט צוגעשטימט צו דערלויבען די נורסעס ארויסצוגעהן פון שפיטאל אויף עטליכע שטונדען נאכדעם ווי זיי ענדיגען די ארבייט.

ספעשעל

מאנטאג און דינסטאג

דע־פארעסט פאפולאריטעט מאכט מעגליך די פאלגענדע איינשפארונג אין אייערע ריינינונגס קאסטען

$1.75 פאר

2 סוטס

2 אווערקאוטס

1 סוט

און

1 אווערקאוט

די אויבערשטע אויסגערעכענטע זאכען ווערען פולשטענדיג און גרינדליך גערייניגט און געפרעסט דורך גוטע בעלי מלאכות.

אלע דרעסעס $1.25

העטס קלינד און בלאקד 75ס.

De FOREST

Cleaners & Dyers

LIMITED

אפיס און פעקטארי

19 יוראן סטריט

phone

WAVERLEY

4663-4

וויכטיגע ענדערונגען אין טרעין סקעדזשולס

עפעקטיוו זונטאג אפריל 27־טען

מאנטרעאל, אטאווא, טאראנטא, דעטראיט, שיקאגא

איסטערן סטענדערד צייט

לייענט ארויף			לייענט ארונטער	
נומער 19	נומער 37	טעגליך	נומער 20	נומער 38
12.00 ביי טאג	8.45 פרי	פארל. מאנטרעאל, קומט אן	4.30 פארנאכט	9.45 אווענט
12.45 ביי טאג	*9.40 פרי	פארל. אטאווא, קומט אן	3.35 פארנאכט	9.00 אווענט
7.45 פארנאכט	4.30 פארנאכט	קומט אן אין טאראנטא, פארל.	8.45 פרי	2.00 ביי טאג
9.05 אווענט	6.05 פארנאכט	קומט אן אין האמילטאן, פארל.	7.25 פרי	*12.35 ביי טאג
8.05 אווענט	4.40 פארנאכט	פארל. טאראנטא, קומט אן	8.25 פרי	1.45 ביי טאג
2.20 באגינען	10.35 אווענט	קומט אן אין דעטראיט, פארל.	2.00 פרי	8.00 פרי
7.40 פרי	6.30 פרי	קומט אן אין שיקאגא, פארל.	5.30 פארנאכט	11.15 אווענט

* טעגליך אויסער זונטאג.

אויסשטאטונג — עסען, פארלאר, שלאף און אבזערוואציע קארס.

טרעין 34 פאר אטאווא וועט פארלאזען טאראנטאר יוניאן סטיישאן טעגליך 10.45 אווענט.

טרעין 35 פון מאנטרעאל, 7.00 פרי וועט אנקומען אין טאראנטאר יוניאן סטיישאן 6.25 פארנאכט.

טרעין 36 פאר מאנטרעאל וועט פארלאזען טאראנטאר יוניאן סטיישאן 9.00 פרי.

טעגליך אויסער זונטאג אפערירען די טרעינס 35 און 36 צווישען העוולאק און טאראנטא בלויז.

אויסשטאטונג — טרעין 34 — סטענדערד סליפערס און בופעט קלוב קאמפארטמענט.

טרעינס 35 און 36 — קאוטשעס, בופעט פארלאר און פארלאר קארס.

טרעין 633 פאר לאקאלע פונקטען ביז דעטראיט וועט פארלאזען טאראנטאר יוניאן סטיישאן 2.45 בייטאג, טעגליך.

טרעין 634 וועט פארלאזען דעטראיט 9.15 פרי אנקומענדיג אין טאראנטא 4.30 פארנאכט, טעגליך.

טרעין 636 וועט פארלאזען דעטראיט 11.30 אווענט פאר טאראנטא, אנקומענדיג 6.45 פרי טעגליך.

אויסשטאטונג — טרעינס 633 און 634 — קאוטשעס און קאפעי פארלאר קאר. טרעין 636 סטענדערד סליפערס.

פאר אינפארמאציע בנוגע די ענדערונגען אין טרעין סקעדזשולס, פרעגט אן דעם נאהענטסטען קענעדיען פאסיפיק טיקעט אגענט.

CANADIAN PACIFIC

1930 - מאניפעסט - 1905

25 יובילעאום פעסט

די מאזירער סיק בענעפיט סאסייטי

געגרינדעט אין יאהר 1905, ביי א גרופע לאנדסלייט

ווערט א מיטגליד אין איינער פון די פיינסטע אידישע סאסייטיס

ביי היינטיגען טאג באלאנגען דער פיינסטער עלעמענט פון פארשידענע ריכטונגען וועלכע צעהלען זיך אין צאהל פון 250 מיטגלידער.

צוליעב דעם 25 יאריגען יובילעאום גיבען מיר די געלעגענהייט צו אלע אנשטענדיגע מענשען פון 18 ביז 40 יאהר זיך אנצושליסען אין דער אויבענדערמאנטער סאסייטי.

☞ איינטריט פריי ☜

צוליעב פאלגענדע אורזאכען איז ווערט צו באלאנגען צו דער מאזירער סאסייטי:

ברידערליכע באציהונג, איינער פאר אלעמען, און אלע פאר איינעם. מיר צאהלען די גרעסטע בענעפיטען פאר די געלדער וואס יעדער מיטגליד צאהלט צו דער סאסייטי.

פאלגענדע פאנדען פארמאגט די סאסייטי

סיק בענעפיט — רעליף — האספיטאל — פונעראל — קאנסאמפשאן — אונהיילבארען פאנד.

יעדער מיטגליד איז בארעכטיגט צו די אלע פאנדען פון טאג פון זיין אריינגאנג. מיר שטיצען אויך אלע שטאדטישע און אויסער שטאדטישע אנשטאלטען און ארגאניזאציעס.

דער פארמעגען פון אונזער סאסייטי איז $25.000

אונזער לעידיס אוקזילערי. ווי אויך די יאנג לעידיס און יאנג מענס קלוב, האבען אויך באשלאסען אריינצונעהמען מיטגלידער אין זייערע רייען. איינטריט פריי.

ז. ראזענבערג, פרעזידענט.

פאר מעהר אינפארמאציע ווענדען זיך צו	ז. ראזענבערג, פרעזידענט טעל. קענוואוד 6199	ל. מאנגעל, וויצע־פרעזידענט. רענדאלף 0711.	י. פאזען, סעקרעטאר. טריניטי 8175.

ווי אויך צו יעדען מעמבער פון דער סאסייטי

25 יובילעאום פעסט

מיר האבען יעצט אריינגעקראגען א גרויסען סטאק שיך פאר יום טוב און פריהלינג

פון די לייטעסט ספרינג סטיילס און פון די בעסטע קוואליטי און פארקויפען ווי שטענדיג צו די ביליגסטע פרייזען.

קומט איין מאל און איהר וועט בלייבען אונזער קאסטימער אויף אימער ווייל מיר וועלען אייך צופרידענשטעלען.

WALL BROS. CUT RATE SHOE STORE

94-96 QUEEN ST. West, 94_96 קווין סט. וועסט

ביליגע פרייזען — לייטעסט סטייל — צופרידענע פיטינג.

וואשבארע ראגס און באדע מעטס

עס זענען פאראן פיעלע פון די שווערע הויז ארטיקלען וואס קאנען געוואשען ווערען. פונקט אין דער איצטיגער צייט, קומען פאר אין די מעהרסטע הייזער די געוועהנליכע פריהלינגס־ריינינגונגען, האט אין זינען דיזע לאונדרי פאר אזעלכע זאכען ווי וואשבארע ראגס, באדע מעטס, אדער אלץ וואס וויכע וואסער און גוטע זייף קאן ריינינגען. מיר האבען פיינע פארשידענע סארטען פון פאמיליע וואש באדיענונג, אלע מעסיג געפרייזט, פון וועלכע איינער וועט זיכער זיך פאסען פאר אייך. טעלעפאנירט און זאל אונזער יונגע פרוי אייך דערציילען וועגען דיזע באדיענונגען אדער שטעלט אפ יעדען איינעם פון אונזערע העפליכע דרייווערס.

לאידברוק 2161.

SEMI FINISHED

TORONTO WET WASH LAUNDRY Co. Ltd.

175 אסינגטאן עוועניו

ביליגער ווי איבעראל

ניט פארגעסט

241 קווין סט. וו.

דעם גרויסען דזשולערי סטאר פון

ג. קלינג

דיימאנדס און וואטשעס

די בעסטע אין דער וועלט. קומט און איבערצייגט זיך.

א סעט פון 26 שארפע מעסערס, גאפעל און לעפעל פאר בלויז

$7.95

נאר אין

G. KLING

241 QUEEN STREET W.

ELGIN 8021

קומט א גאנצע וואך, שבת בייטאג איז געשלאסען.

אפיס:
347 בעי סטריט
511 נײשאנאל בילדינג

אפיס טעלעפאן:
וויווערלי 2211
הויז טעלעפאן טריניטי 7461.

לאיער ב. וויינבערג ב.א.

באריסטער, סאליסיטאר, נאטערי פאבליס

געלט צו לייען אויף מארגיידזשעס
מארגיידזשעס געקויפט.

טעלעפאן עדלייד 9768. הויז טעל. טריניטי w 8195

לאיער דזשאזעף מ. גארדאן

באריסטער, סאליסיטאר, נאטארי פאבליק.
האט געמופט זיין אפיס אין:
300A דאמיניאן באנק בילדינג
465 בעי סטריט.

לאיערס דזש. דזש. גלעס און אי. פי. דיסלער

— פון —
גלעס, דיקלער און קא.
רום 501 דאמיניאן בילדינג, 465 בעי סט.
אפיס טעלעפאן עלגין 5512

אלגעמיינע, ציווילע און קרימינעלע לאו-פראקטיק
געלט געליען און אינוועסטירט אויף מארטגעדזשעס

לאיער דזשי. ל. קאהן

J. L. COHEN

רום 1004 סענטראל בילדינג
45 ריטשמאנד סט. וועסט
טעלעפאן עלגין 8379.
וואוינונג מידוועי 1948.

לאיער ניומאן

אפיס: 4 ריטשמאנד סטריט איסט ELGIN 1305
רעזידענס — 874 עוועניו ראוד טעל. האדסאן j 9921

ביזנעס טעלעפאנען: דאנטאון, עדלייד 2644
אפטאון, טריניטי 1652

בראון און סמיט

לאיערס
394 בעי סטריט
514 דאנדעס סט. וועסט, קאר. ספאדיינא עוועניו

אונזער נייער אפטאון אפיס אויף 514 דאנדעס סטריט וועסט, קארנער ספאדיינא עוועניו, איז איצט אפען. דיזער אפיס וועט זיין אפען אין די אווענטס.

געלט געליען אויף מארטגיידזשעס אויף 6 פראצענט.

רעזידענס טעלעפאנען: א. ת. בראון, הילקרעסט F 6146
ס. א. סמיט, עדלייד 7674.

דער נייער אדרעס פון

לאיער סאול אייזען ב. א.

SOL EISEN

904-5 סענטראל בילדינג, אפיס טעלעפאן, עדלייד 3083.
45 ריטשמאנד סט. וועסט
רעזידענס 349 פאלמערסטאן בילווארד, טעל. טריניטי W 1078.

F.M. Catzman B. A. — Office telephone
H. I. Rotenberg — Adelaide 3083

לאיער הערי מ. שערמאן

באריסטער, סאליסיטאר, נאטארי פאבליק
901 סענטראל בילדינג, 45 ריטשמאנד סט. וועסט
אפיס טעלעפאן וויווערלי 8261. הויז טעלעפאן טריניטי 5393
געלט צו לייען אויף ערשטע און צווייטע מארטגיידזשעס.

לעזט דעם „אידישען זשורנאל"

SHEA'S HIPPODROME

די גאנצע היינטיגע וואך

ריטשארד דיקס

די בארימטע מואווי-אקטריסע אין א נייער ראמאנטישער ראליע, פון דעם בילד

„דער אנדערער מארגען"

מיט גרענט וויטהערס

עס איז א באארבייטונג פון דער דראמאטישער געשיכטע פון אקטאוואוס ראי קאהען וועגען א שעהנקייט וועלכע האט געזוכט נייע ליעבע אין דער אלטער סאוט.

אויפ'ן סטיידזש:
דער וואדעוויל-ביל, וואס ווערט היינטיגע וואך געפיטשורט אין שעיס, איז וואונדערבאר גוט.
דאגלעס לטוויט און רוט לאקוואוד, ווערען געזעהן אין זייער מוזיקאלישען רעוויו, וואס רופט זיך „היט ביטס אף 1930".

GARDEN THEATRE

קאלעדזש און ספעדיינע. קינגסדייל 9136.
מאנטאג — דינסטאג — מיטוואך
אפריל 28, 29, 30.
דאס שעהנסטע בילד וואס איז ווען געזעהן געווארען.

די גוט-באקאנטע אידישע אקטריסע

בעלא בייקער

— אין —

„געזאנג פון ליעבע"

קיין איד-דארף ניט פארפעלען עס צו זעהן.

RIVALS THE RAINBOW IN COLOR! THRILLS WITH ITS GORGEOUS BEAUTY!
100% NATURAL COLOR SINGING & DANCING PICTURE
Warner Bros. present
GOLD DIGGERS of BROADWAY
WARNER BROS. & VITAPHONE
NATURAL COLOR PICTURES

DUCHESS THEATRE

דאנדעס און מארקהאם
מאנטאג, דינסטאג און מיטוואך
אפריל 28, 29, 30-טען
דאס סענסאציאנעלע בילד
— די —

גאלדגרעבער פון בראדוויי

א 100 פראצענטיגע טאקי, מיט געזאנג און טענץ.

י. ל. פרץ מעמאריעל אווענט

ארראנזשירט פון
י. ל. פרץ ברענטש 26, אידיש נאצ. ארבייטער פארבאנד

היינט 8 אווענט

אין ציון האל, 206 בעווערלי סט.

א. ריינווין (רעדאקטאר פון „זשורנאל") וועט ריידען איבער פרצ'ן, די קינדער פון דער פארבאנד פאלק-שול וועלען דורכפירען א פאסיגען פראגראם פון פארלעזונגען און דעקלאמאציעס.
אלע זענען געלאדען

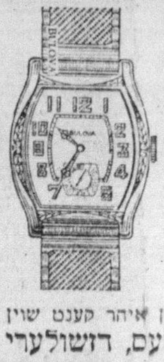

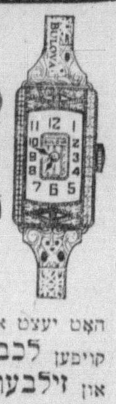

א נייע נייעס

דער גוט באקאנטער

י. בראונ'ס דזשועלערי סטאר

310 קאלעדזש סטריט

האט יעצט איינגעארדנעט א קרעדיט סיסטעם און איהר קענט שוין קויפען לכבוד פסח אייערע דיימאנדס, וואטשעס, דזשועלערי און זילבערווארג, פאר די זעלבע קעש פרייזען ווי פריהער מיט א קליינעם איינצאהל און לייכטע וועכענטליכע אפצאלונגען

מיר פארקויפען די בעסטע סחורה זעהר ביליג.
קומט און איבערצייגט זיך. איהר וועט זיכער זיין צופרידען.
טעלעפאן קינגסדייל 9411. אפען אווענטען.

LOEWS

די גאנצע היינטיגע וואך.
די גרעסטע לאכענדיגע קאמעדיע מיט
באסטער קיטאן
„פריי און לייכט"
— און —
5 — אקטען וואדעוויל — 5

מיר לייהען געלט פון 1.00 ביז 5 טויזענט דאלאר

אויף דיימאנדס, דזשולערי און אנדערע ווערטפולע סעקיוריטיס. גוטע באהאנדלונג גאראנטירט.

SECURITY LOAN CO.
83 קווין סט. וועסט

קארפענטער

און דזשענעראל קאנטראקטאר

י. קאץ

נעהמט ארבייט פאר הארדוואוד פלארס, פענסי ארבייט, אלע סארטען ארבייטען און הויז אלטערײשאנס, אויך אלערליי פעקטארי ארבייט.

79 מיידזשאר סט.
טעלעפאן קינגסדייל 8442. מיר מאכען ארבייט אויף אויסצאהלונגען אויך

קארפענטער

יעדער סארט קארפענטערי ארבייט אנגענומען. קיין דזשאב צו קליין אדער גרויס צו די מעסיגסטע פרייזען. די בעסטע ארבייט גאראנטירט און צופרידענהייט. --
הארדוואוד פלארס געלייגט. פרענטש טיהרען געמאכט. פייער דזשאבס געפיקסט, ביליג.
טעלעפאנירט:

א. נעלמאן
טריניטי W 2612
A 150 פאלמערסטאן עוועניו

תלמוד תורה עץ חיים

68 דיארסי סטריט
טעלעפאן טריניטי 4433.

אויב איהר ווילט אז אייערע קינדער זאלען באקומען א' עכט אידישעבאוואוסטזיניגע ערציהונג, זאלט איהר זיי אריינגעבען אין

ת"ת עץ חיים

איהר זענט אבער געבעטען זיי איינצושרייבען איידער די קלאסען ווערען פארפולט.

אפיס שטונדען:

יעדען טאג פון 4 ביז 9 אווענט.

זונטאג אדער אנדערע סקול האלידייס פון 9 פריה ביז 6 אווענט.

פרעזידענט און קאמיטע.

די גרויסע נויט אין פינאנס אין דעם תורה סענטער

תלמוד תורה בית יצחק יעקב ריינעס

175 יוקליד עוועניו

צווינגט די פארשטעהער ארויסצוגעהן מיט א

קאמפיין פאר $5.000
זונטאג, 27-טען אפריל

טאראנטאר אידען ווייסען די נויטווענדיגקייט פון דעם תורה אנשטאלט איבערהויפט אין אידישען קווארטאל.

דער אנשטאלט האט ניט קיין שום אנגעשטעלטע. יעדער סענט ווערט אין גאנצע הונדערט פראצענט אויסגעגעבען פאר שכר לימוד פון די ארימע עלענדע קינדער, און אויך אויפצוהאלטען די געביידע פון צוזאמענפאלען פון איהר אלטקייט.

דער פראגרעס אין לימוד והדרכה שטייגט לויט די אומשטענדען א דאנק די איבערגעבענהייט פון דעם ווירדיגען רב בערגער.

איהר ווערט געבעטען אויפצונעהמען די קאמיטען בסבר פנים יפות.

מיט אכטונג
זוסיא באזען.
פרעזידענט און קאמיטע.

IMPERIAL

יאנג און דאנדעס סט. ר. ק. א. וואדעוויל
א גאנצע היינטיגע וואך

ריטשארד דיקס

אין איינער פון זיינע אטעם-פארכאפענדע דראמעס.

„סעווען קי'ס טו באלדפעיט"

דאס איז א וואונדערבארע ראמאנטישע געשיכטע פון דזשארדזש מ. קאהאן. עס איז איבערראשענד און ווירקענד.

אויפ'ן סטיידזש, אין ר. ק. א. וואדעוויל.
פראגראם

דזשאק מעקעי, טאראנטא'ס פייווארים-אקטיאר, ווערט געזעהן אין א נומער פון זיינע שאטלענדישע כאראקטעריזירונגען. אויך די וועלט-בארימטע טענצערס די דעמארקא'ס. דערצו די קליפארד וועיז קא. אויסגעצייכענטע אינדישע נאוועלטי. און אנדערע אויסגעצייכענטע וואדעוויל נומערן. אויסער דעם איז אויך פאראן א ריידענדיגע קאמעדיע, און א נייעס-פיטשור און אנדערע אטראקשאנס.

Liberty Theatre

Cor. DUNDAS ST. & Spadina Avenue

מאנטאג, דינסטאג און מיטוואך אווענט
קומט זעהן בעטי קאמפסאן אין איהר סוקסעס בילד

„דער גרויסער גנבֿא"

מיט א כאר פון 500 זינגענדיגע מיידלאך, אקאמפאנירט מיט אן ארקעסטער פון 125 סימפאני שפילער.

דאקטערס און איזראעל טשאריטי סאסייטי

לאזט וויסען אלע טאראנטאר אידען אז זיי וועלען ערעפענען זייער

קאמפיין, זונטאג 4-טען מאי
אין אלד ספיין רעסטאראן

ארגאניזאציעס און סאסייטיס ווערען געבעטען צו שיקען זייערע דעלעגאטען וואו זיי וועלען באקאנט ווערען מיט דער ארבייט פון דער סאסייטי.

פריינטליכע ארגאניזאציעס ווערען געבעטען ניט צו פארנעמען דעם דאטום.

באקאנטמאכונג

היינט, 2 א זייגער בייטאג

וועט אין

בראנזוויק עוועניו תלמוד תורה

אפגעהאלטען ווערען

א ספעציעלע פארזאמלונג

פון אלע וואס זענען פאראינטערעסירט אין דער אידישער פארם שול אין דזשארדזשטאון.

די פראגען וואס וועלען פארהאנדעלט ווערען זענען: — ערשטענס, צו אויסהערען א באריכט פון דער קאמיטע וואס איז באשטימט געווארען צו מאכען א גרינדליכע אונטערזוכונג וועגען דער אידישער פארם שול, און צווייטענס, צו פאראינטערעסירען אנגעזעהענע ארגאניזאציעס אין שטאדט מיט דער פארם שול, אז זיי זאלען העלפען אין דער ארבייט.

אלע ארגאניזאציעס זענען געבעטען צו שיקען דעלעגאטען צו דיזען מיטינג. דאס איז ניט א פארזאמלונג צו שאפען געלט.

ביי ארדער, דירעקטארען באארד.

קויהלען פון דער בעסטער קוואליטעט

איז דער סארט וואס מיר פארקויפען. אויב איר האט גענוצט שלעכטע קויהלען, וועלען אייער פוירנייס זיכער אפלעבען פון אונזערע גוטע קויהלען. די קויהלען וואס מיר אפערען היינט ענטהאלט די העכסטע מאס פון היץ-געבענדע איינגענשאפטען. עס ברענט לענגער און האלט אויף א גלייכע היץ.

(35

THE EATON·COAL CO.
HEAD OFFICE, 352 QUEEN ST. W.
PHONE ADELAIDE 2696